לציונות–לסוציאליזם–לאחוות עמים

על המשמר

יום ו', כ"ד בשבט תשמ"ח, 12 בפברואר 1988 / שנה מ"ח מס' 13572 / המחיר 1.80 ש"ח כולל מע"מ

מהפך: ביקושים גדולים למניות בבורסה

מאת אלחנן הורוביץ, כתב "על המשמר"

אתמול חל המהפך שרבים ציפו לו במניות ההשקעות. הביקושים להן עלו ל-4.8 מיליון ש"ח ולעומתם ירדו ההיצעים בהן ל-58.6 אלף ש"ח בלבד. 293 מניות עלו, בעוד שרק 17 ירדו ו-95 נשארו בלי שינוי.

המהפך במניות ההופשיות התחיל אתמול לפני הצהריים, בהשפעת הידיעות על הפסקת השביתות בקרנות הנאמנות. בשלבים אלה: במסחר רב-צדדי במניות לפני הצהריים עלו כל השערים, שנעו בין 0.7% (עלית) ל-4.2% (הבינלאומי). במסחר במניות בשערים משתנים אחה"צ עלו כל השערים, שנעו בין 1.5% (מרכזית) ל-4.5% (כלל סחר). מדד המניות עלה אתמול ב-3.5%.

ראה ידיעה מלאה בעמוד 23.

עובדי המינהל והמשק נענו לצווים; 25% חזרו לעבודה

מאת יוסף שמי, כתב "על המשמר"

אחרי דיון סוער החליטה המועצה של עובדי מינהל והמשק בבתי־החולים הממשלתיים לציית לצווי הריתוק שנשלחו לכרבע מחבריהם. השביתה, כך הכיוון נמשכת, ולכן שאר עובדי מינהל ומשק אינם חוזרים לעבודה. ביום שני בשבוע הבא תתכנס המועצה מחדש כדי לדון בהמשך הצעדים ובהמשך המאבק, במידה ותביעותיהם לא יוענו.

אתמול הגיע למטה השביתה של עובדי המינהל והמשק ח"כ יאיר צבן, נכח בדיונים של המועצה והבטיח לסייע לעובדים במאבקם ולהיות לחם לפה כלפי האוצר. לדבריו, לממשלה ניתן עתה פסק זמן של ימים ספורים בלבד כדי לפתור את הסכסוך ולמנוע מפולת טוטאלית בבתי החולים. הוא פנה בקריאה לשר האוצר ואמר לו, כי מי שמטיף השקט והערב לכינון הסכמים ושמירת אמונות, אינו יכול להתכחש להסכם מפורש עליו חתומה ממשלת ישראל ולדרדר על־ידי כך את מערכת הבריאות במדרון שכולו סבל ועינויים לחולים ולקשישים.

גם הרופאים

הרופאים של בתי־החולים הממשלתיים החליטו לחזור לעבודה ולהפסיק את העיצומים מאחר והאוצר הסכים לפתוח אתם במו"מ בתביעותיהם. הפגישה הראשונה תתקיים היום בבוקר, במשרד האוצר בירושלים.

שולץ יבוא למזה"ת לקדם התהליך המדיני

מאת דליה שחורי, כתבתנו בארה"ב, אורי הורוביץ, דורית גפן וארנון גפן, כתבי "על המשמר"

מזכיר המדינה ג'ורג' שולץ יודיע היום בכל הנראה על יציאתו למזה"ת ב-22.2 וישהה באיזור כשבוע ימים. החלטתו הסופית על הנסיעה תתקבל הבוקר אחרי ששולץ ישמע את דיווחו של ריצ'רד מרפי, שאמור היה לשוב לוושינגטון.

נראה כי מזכיר המדינה יגיע לאיזור מייד עם תום ביקורו במוסקווה. מקורות דיפלומטיים מעריכים כי נושא המזה"ת יהיה בין מוקדי השיחות בין שתי המעצמות וייעשה מאמץ להגיע להבנה כיניהן על הפתרון הרצוי באיזור.

משקיפים בוושינגטון העריכו כי שולץ יטיל לחץ כבד על ממשלת ישראל ועל המלך חוסיין להגיע לידי הבנה. המשקיפים הוסיפו כי שולץ יזהיר את מנהיגי ישראל כי זו ההזדמנות האחרונה שלהם לפעול להסדר בחסות ממשל אוהד לישראל באורח בולט. מזכיר המדינה של ארה"ב ג'ורג' שולץ התקשר אמש טלפונית למ"מ ראש הממשלה ושר החוץ שמעון פרס. בשיחה עלה המשך קידום תהליך השלום עקב דיווחו של השליח המיוחד ריצ'רד מרפי לשולץ על שיחותיו במזה"ת. שולץ הודה לפרס על תמיכתו בתוכנית החבילה האמריקנית והוכן כי מסר לו על תוכניתו להגיע לאיזור בסוף פברואר.

דיווחי מרפי אינם מעודדים

מקורות במימשל אמרו אתמול כי דיווחיו הראשונים של ריצ'רד מרפי אינם מעודדים. משום, שלא מסתמנת פשרה בין הצדדים. עם זאת התרשם מרפי כי

(סוף בעמוד 4)

אש"ף: הספינה תפליג מחר; ישראלים יצטרפו למסע בקפריסין

שתיים מקבוצת הישראלים שהגיעו אמש ללרנקה, קפריסין, כדי לעלות על ספינת המגורשים. מימין: תמר גוז'נסקי ומרים אלגזי, ממעפילי "אקסודוס". (צילום: אי.פי)

מאת ז'אן כהן, כתבנו באתונה, שלמה סלוצקי ואבי בניהו, כתבי "על המשמר" וכתבי הסוכנויות

דובר אש"ף הודיע באתונה כי "ספינת השיבה" תפליג בנראה מחר, לאחר שהארגון הצליח להשיג ספינה שתסכים לצאת לישראל. נציג אש"ף באתונה, באסם אבו־שריף אמר, כי הספינה תצא לדרכה מייד עם תום ההכנות להפלגה. לדבריו, הספינה כבר נמצאת באתונה. עם זאת סירב אבו־שריף, לאכזבת העיתונאים, הרבים למסור פרטים על הספינה ועל תאריך המדויק להפלגתה.

איגוד הימאים היוונים הודיע אתמול כי הוא "מזדהה עם המאבק הצודק של הפלשתינים נגד כוחות הכיבוש של ישראל". בהודעה נאמר כי חברי האיגוד "מתנדבים לספק את האונייה עם הצוות הדרוש בלא התחשבות בסכנות למרות האיומים המופצים על ידי שרותי הביטחון הישראלים".

(סוף בעמוד 4)

צעיר נהרג באש צה"ל

צעיר ערבי נהרג אתמול בקרב במחנה הפליטים במול־כרם כאשר כח של צה"ל הותקף על ידי תושבים במחנה. המקרה אירע כאשר צה"ל ערך מעצרים במחנה. שהיה נתון בעוצר. חייל נפצע קל משבר שהוטח והתקף. ראה ידיעה בעמוד 8.

גוף חדש יופקד על הערכה מודיעינית בשטחים

מאת אבי בניהו, כתבנו הצבאי

במשרד הביטחון הוחלט בימים אלה להקים גוף חדש שיהיה מופקד על הערכת המודיעין בשטחים. החלטה זו חינה לקח מרכזו של ההתפתעה המודיעינית, כפי שבאה לידי ביטוי באירועי השטחים שהחלו בתחילת חודש דצמבר 87'. שר הביטחון טרם החליט מי יעמוד בראש היחידה החדשה, מה יהיה היקפה ומהן סמכויותיה.

כתבנו הצבאי מוסיף, כי בדיונים שנערכו במערכת הביטחון התברר, כי לא הייתה תמונת מודיעין כוללת שנבעה מחקר השטחים ומהתחקות אחר הלכי הרוח אצל התושבים והצעירים בגדה וברצועה, דבר שגרם לכך שמדינת ישראל וצה"ל נמצאו לא ערוכים עם פרוץ המהומות.

נושא האחריות להערכת המודיעין בשטחים נתון למחלוקת בהעדר הגדרה ברורה וחד־משמעית. האחריות נעה בין מערכת "תיאום הפעולה בשטחים" לבין שירות הביטחון הכללי וגורמים נוספים. כאשר למעשה, "נפלה בין הכסאות".

על התפתעה המודיעינית בשטחים קרא היום "במוסף לשבת".

תוכנית של טלאים

ההצעה האמריקנית החדשה להסדר מדיני במזרח התיכון, המכונה "תוכנית מרפי" והביקור העתידי של שולץ באיזור, הם ניסיון לשלב מרכיבים מתוכניות שונות, מעין "תוכנית של טלאים", מנסה לרצות לפחות חלקית את הצדדים למשא ומתן העתידי. זוהי של התוכנית משא ומתן מואץ על הנהגת האוטונומיה בשטחים, דבר שלפאורה בא להענות לעמדתו של ראש הממשלה, יצחק שמיר, אשר חפף לאחרונה לחסיד גדול של רעיון ... של הסכמי קמפ־דייויד בכלל (כזכור, שמיר לא הצביע בעד אישור ההסכמים הללו בכנסת).

אבל שמיר רוצה חיים באוטונומיה ל-3 עד 4 שנים, כאשר המשא ומתן על הסדר סופי יתחיל בעוד שלוש שנים. במילים אחרות, שמיר והליכוד שוב רוצים להרוויח זמן ולהמשיך בקיפאון. ואילו הצעתו של מרפי מדברת על פתיחת השיחות להסדר־קבע כבר בדצמבר שנה זו (מתוך הנחה שלאחר הבחירות אצלנו תקום ממשלה שתהיה מוסמכת לקבל הכרעות חדות). שמיר דוחה בתוקף "זריזות" כזו בתהליך המדיני. ארצות־הברית מנסה בתוכניתה להשאיר גם קצה חוט שימשוך את ירדן, מצרים והפלשתינים, ולכן מדובר בה גם על כינוס של ועידה בין־לאומית בשם "אירוע בין־לאומי". יש כאן ניסיון מוזר להחלץ מההתנגדות לוועידה הבין־לאומית על־ידי שינוי נוסח.

כבר דובר על "מטריה בין־לאומית", על "פתיחה בין־לאומית" ועל "ליווי בין־לאומי". הערבים עומדים על קיומה של המסגרת הזאת כמרכיב של המשא ומתן, ואילו הליכוד ובראשו שמיר דוחים אותה. שינוי הנוסח לא יביא לשינוי עמדתו של שמיר.

נראה, כי ארצות־הברית הגיעה לידי מסקנה, כי חייבים כבר עתה לשבור את הקיפאון המדיני: ההתקוממות העממית בשטחים, השינוי בהלך הרוח של דעת הקהל האמריקנית (והעולמית) כלפי ישראל, מדרבנים את וושינגטון לחיפוש קדחתני אחרי הנוסח הגואל, שיביא את הצדדים לתהליך המחייב. יותר מספק אם שאמצים אלה יוכתרו בהצלחה כלשהי. כמובן, שהפתרון תלוי בשינוי המדיניות הישראלית לעבר נכונות לחשוב שלום תמורת שטחים. כל עוד הליכוד דוגל בשלמות הארץ – אין סיכוי גם לתוכניות הטלאי של מרפי.

חוליית פיגוע־מיקוח נלכדה בסוף השבוע שעבר באיזור הר חריף בנגב

ברשותם נמצאו: 2 עוזים; רימוני־יד; מטעני חבלה; סכינים ועוד

חלק מהציוד שנתפס בידי החוליה שנלכדה בנגב

מאת אבי בניהו, כתבנו הצבאי

חוליית מחבלים שחדרה לישראל דרך גבול מצרים, נלכדה בסוף השבוע שעבר בנגב. החוליה מנתה שלושה מחבלים השתייכה לארגון הפת"ח של ערפאת. מטרת החוליה הייתה לבצע פיגוע מיקוח באחד מיישובי הדרום.

השלושה בשנות העשרים לחייהם, נתפסו ליד הר חריף לרה חורשה, 15 ק"מ מהגבול לאחר קרב יריות קצר בשטח בתרים. אחד מהם נפצע קל. אין נפגעים לכוחותינו. ברשותם נמצאו גם שני רובי "עוזי".

זה מקרה ראשון מזה שנים רבות, שחוליית מחבלים חמושה חודרת לישראל דרך גבול השלום עם מצרים, בעורת בדואים. ישראל עדכנה את שלטונות מצרים בדבר לכידת החוליה, ככל הנראה, לא ידעו המצרים על החוליה. אלוף פיקוד הדרום ציין אתמול לשבח את כוח צה"ל על תפיסת החוליה.

אמש נמסר לפרסום, כי החוליה

(סוף בעמוד 2)

רעל/ מהומה רבתי

צד החתן – וצד הכלה

בואו נראה מי יהיו שם. ראשית, כמובן, מחוללת המהומה, ספינת השיבה על מגורשיה ונלוויה. לידה יפליגו כמה ספינות קלות ועליהן צוותי טלוויזיה ושדרי רדיו ואולי יתלוו איזה יאכטה או שתיים של משקיפים ניטראליים או משהו דומה. זה מהצד של הכלה. השתתפות צנועה.

עכשיו לצד של החתן. ליד ספינת המחאה של צעירי המפר"ל, תשוט ספינת ההזדהות של ערבים ויהודים תושבי הגליל המערבי, שתצא מנהריה. בסמוך תתנהל הספינה של נפגעי ארגוני הטרור ולידה תתנדנד על הגלים המשלחת התומכת של סופרי ואמני ישראל. יוצאיה האותנטיים של אקסודוס יחסמו את דרכה של הסירה המשותפת לנוער מפ"ם ור"צ ויפנו את דוגית צעירי התחיה לעימותי ירכתיים עם משלחת המועצות הערביות בישראל.

נטורי קרתא יקבילו את פני שליחיהם ב"ממעמקים קראתיך יה" וספינת גלי צה"ל תצא עם ריטה ותשיר את "אהובת הספן" בשידור מפוצץ, אי־פעם ברזומניה. ספינת השלום של אייבי נתן בטח תהיה שם, התקשורת שלנו חלילה לה מלהיעדר וכמובן חיל הים שלנו, על דבוריו וסעריו, ישרוץ בשטח הבא אשכולות אשכולות עם כל אלה יש לצרף את סירותיהם הקלות של "הגולנים" שיבואו למכור נקניקיות, פיצוחים ושתייה קרה. והרי לכם מהומה רבתי.

יהיה די מסובך לתותחנים של יובל נאמן. אני מקווה שהם יודעים את מלאכתם.

לוז

אל הכורסה/ בלאנט

"אחד משלנו"

בשנת 1979 התפוצצה הפרשה הזאת בפני האנגלים. עוד שערוריית ריגול, עוד מרגל מדרג בכיר. למעשה, לא עוד מרגל אחר, אנתוני בלאנט לא היה סתם מרגל. הוא היה עצם מעצמו של הממסד האנגלי האריסטוקרטי. יותר מזה, הוא היה מקורב למלכת בריטניה, מתוקף תפקידו כאחראי על אוצרות האמנות שלה. בלאנט נשא בתארי־כבוד רבים, בהם "אביר מסדר ויקטוריה" ו"אביר לגיון הכבוד" הצרפתי.

מאחוריו, שירות בשירות הביון הבריטי והיסטוריה מכובדת כאיש אקדמיה, פרופסור באוקספורד וקיימברידג'. והוא היה מרגל סובייטי. סיפורו של אנתוני בלאנט הוא הבסיס לדראמה שכתב רובין צ'פמן, ואשר תוקרן במוצאי־שבת. עלילת הסרט מתרחשת בשנת 1951, ומתארת את יחסיהם של בלאנט עם חבריו גאי ברג'ס ודונלד מקלין, שניהם סוכנים סובייטים, ועם גורוני ריס, ידיד משותף, שלא היה קשור בריגול, אך ידע את הסוד הזה ולא גילה לאיש, עד יום מותו. ריס נפטר מסרטן זמן קצר לאחר חשיפת הפרשה. היה מכנה־משותף בין הסוכנים הללו, שפעלו מתוך אידיאל. כולם למדו בקיימברידג' ושם התיידדו ושם, כפי הנראה, גויסו לשירות הריגול הסובייטי. ברג'ס היה מאהבו של בלאנט. בלאנט, מצידו, ניסה לפתות גם את ריס. בלאנט הזעיק את ברג'ס מאמריקה, כדי שינסה להרגיע את מקלין ההיסטרי, איש משרד החוץ, שחש כיצד הרשת הולכת ומתהדקת עליו.

אין כל ספק בעובדה כי שירות הביון הבריטי ידע כי בלאנט הוא סוכן ריגול. הממסד ידע והעדיף לעצום עין. חשיפתו הייתה עלולה לגרום לזעזוע גדול מדי, נוסף לכך, הוא היה "אחד משלנו". אי־אפשר היה לזרוק אותו לכלבים. בעצם, רבים באנגליה התייחסו בסלחנות רבה למרגלים הללו.

אנתוני בלאנט – כולם ידעו

איאן ריצ'רדסון מגלם את בלאנט, מייקל וויליאמס הוא ריס ואנתוני הופקינס הוא ברג'ס, כאמור, מוצאי־שבת, דראמה מחיים.

עומר ניר

בית אבות "גאולה" בע"מ

★ לפנסיונרים ולגיל הזהב
★ לעצמאים ותשושים
★ השגחה רפואית 24 שעות ביממה
★ עזרה ברחיצה ובאכילה

כשר – מקום יפה ומבואר

בת־ים, רח' בן גוריון 51 03-861144
סניף בגבעתיים, רח' רמב"ם 29 03-313846

איור: אלעד דן

בשטח/ משמרת אמיל

והוא לא ידע...

"אמיל – באמת חבל לי עליו, אבל..." – כך התחילה להסביר אשה אחת למה "שלום עכשיו" מלבים שנאת אחים. "לא יהיה אף פעם שלום עם הערבים" התחיל לצעוק איש זקן בחליפה אפורה. "כאן אזכרה" – אמרו לו וביקשו שילך. "אבל אני רק רוצה לפתוח לכם את המוח, אתם לא מבינים?" אמר האיש. הרחיקו אותו. "באזכרה אין ויכוחים" – אמר איש "שלום עכשיו". איש לא הבין למה ויכוחים לא וההתחמות על עצומות, חלוקת כרוזים ושכנועים – כן.

חמש שנים אחרי הרימון. בכיכר מלכי ישראל, עומדים 20 איש לזכרו. יש נרות וקר. יש שלטים וכולם שקטים שקטים. הכל כאילו מכבד את אווירת אותו הלילה מאז ואת זכרו של אמיל. אבל, ריח אחר מרחף באוויר. אמיל – לא ידע אותו.

אמיל לא ידע שבסוף יצאנו כמו שביקש ושבגין עכשיו במרתף ואריק – שוב בממשלה! אמיל לא ידע שהשנה הכריזה גאולה מלחמה על שכמותו. והוא את מחירה – כבר שילם. אמיל לא

דיח אחר מרחף באוויר

ידע מה מראהו של השלום, עכשיו בישראל. לו רק יכולנו לספר לו את הקורות אותנו בחמש השנים הללו, היה אולי זועק אלינו ממעמקי הבור, היה אולי מספר מה דמות יש לו לאסון לאומי – האם הוא לובש כפייה? כומתה? האם הוא משתמש בנשק אוטומטי? ברימון? בגז? באבנים? האם הוא הורג רק נשים וילדים או גם נשים וילדים? האם הוא מגדיר את עצמו לשמתיים עשרות? אלפים? מיליונים?

מה זה אסון לאומי קיבינימטזז? – אובדן המולדת? אובדן המשפחה? מלחמת אחים? הפיכת האדם לחיה? למכונה? או אולי היותו זומבי מדיי יום־ביום? אולי היה אומר לנו אם אסון לאומי לעם אחד הוא הצלה לעם אחר? אולי היה מגדיר אם אסון הוא מוסר פילוסופי ואולי הוא בכלל בלון תקשורתי. ומהו משך הזמן של אסון לאומי? – 40 שנה? 20 חודשיים?

ואמיל – אמיל ידעו הוא ידע בגופו את כל התשובות.

אתי לנדסברג

בשטח/ לקראת ריוויו

המטרה – אמריקה

יום רביעי אחר הצהריים, בית ציוני אמריקה, איקה זהר בוחן נערות בנות ששעשרה בשירה ומחול. המסדרונות ליד חדר הנבחנות עמוסים בנערות יפות. כולן רוצות לשיר, כולן רוצות לרקוד, כולן רוצות קצת חו"ל.

כן, המטרה אמריקה. "הקהילות היהודיות בארצות־הברית ודרום אמריקה צמאות לחומר מהארץ", מסביר איקה זהר. "התוכנית תהיה רב־לשונית, אנגלית/עברית, דבר המחייב את המשתתפות לדעת אנגלית על בוריה"

לשבת לפני איקה זהר – ואחרי כן לאמריקה

התכנון, לדברי איקה, הוא בניית ריוויו בסגנון האוף־ברודווי. יהיה בו הרבה תומר רלוונטי על ישראל אך לא בסגנון "להקה צבאית" או "אנו בנו ארצה". איקה רוצה להראות את ישראל של היום. מודרנית, נמרצת, שרה בקצב הסמבה והג'אז. בקיצור, מדינה מודרנית ולא חלוציות ממוסחרת.

למה רק בנות? "כי בנות" מסביר איקה, "הן קלילות בגיל הזה ובעלות יכולת תנועה טובה. הבנים בגיל הזה כבדי־תנועה, מגושמים ולא מתאימים לסגנון המופע".

הנבחנות מתרגשות. שרה שטרנר מאשקלון מנסה לשיר. לא יוצא לה. איקה ניגש אליה, מרגיע אותה, מדבר אליה בקול מלטף. זה עוזר. שרה מזמרת. ריקי כץ, המפיקה, רושמת משהו במחברת ומזמינת הנבחנת הבאה.

מכל העשרות הממתינות רק עשרה יופיעו. וזו רק תחילת המרוץ.

משה שדות

קטלוג / ראו אור השבוע

האמנות כקשת בענן

סיפורת

- ברוס צ'טווין: "בפאטאגוניה"; מאנגלית: נעמי כרמל; ספרית מעריב.
- אביגדור דגן: "תתונת הזהב של פיגארו"; דביר; 17.90 ש"ח.
- פול תרו: "שור הרכבת הגדול"; מאנגלית: אביבה בראשין ומורה ביתן – מוציאים לאור; 28 ש"ח.
- תורנתון ויילדר: "איד מרס"; מאנגלית: יאיר בורלא; זמורה, ביתן המוציאים לאור; 21.50 ש"ח.
- כריסטה וולף: "קסנדרה"; מגרמנית: אילנה המרמן; עם עובד/פרוזה אחרת.

עיון

- פרופ' עמי שרושטיין: "האמנות כקשת בענן"; מסדה.
- רימונה גרסון: "מילון הכתיב הנבון"; כרטא; 12 ש"ח.
- צבי זקס: "משמעות מבנה הצמחים"; משרד הביטחון, הוצאה לאור/ אונ' משודרת; 7.5 ש"ח.
- "חקרי מלחמה"; קובץ לזכרו של אסא גלילי, מפקד הוצאת "מערכות" לשעבר.

שירה

- יאירה גינוסר: "הצגה שנייה"; הקיבוץ המאוחד.
- אבנר טריינין: "התחזות"; הקיבוץ המאוחד/סדרת ווטא.
- אריה סיוון: "ארץ מעלה"; הקיבוץ המאוחד/סדרת ווטא.

ילדים

- "שירים לכל חג"; ספר־קלטת על ט"ו בשבט, יום המשפחה, פורים ופסח; איורה אורה איילו; כנרת.
- "שירי חיות"; אוסף שירים לפעוטות; איור: יוסי וקסמן; כנרת.

שע"ה

עורך "עמודאחרון": אפי לנדאו

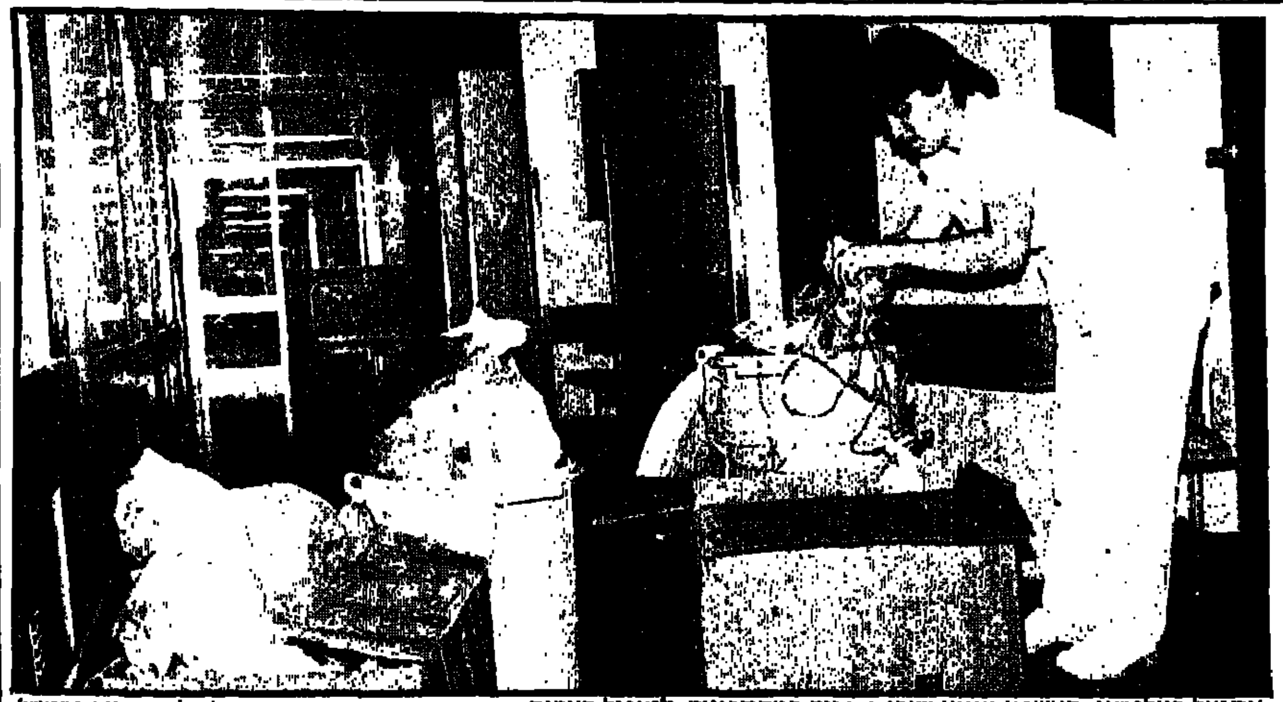
אתמול בוולפסון: האשפה עדיין שוכנת כבוד במסדרונות, לטיפול האחות (צילום: מאיר פרטוש)

יחלפו מספר ימים עד שבתיה"ח יתגברו על תוצאות השביתה

מאת יואב אביב, יהודה צור, זהבה מוזס, ניצה רימון ויוסף שמר כתבי "על המשמר"

כרבע מעובדי המינהל והמשק שחזרו אתמול לעבודה, עקב צווי ריתוק שהוצאו נגדם, מצאו ערמות של אשפה וכביסה מלוכלכת ברוב בתי־החולים. מהנהלות בתי־החולים הממשלתיים נמסר, כי יחלפו עוד כמה ימים עד שניתן יהיה להתגבר על המצב שנוצר עקב השביתה.

● **רמב"ם — חיפה**
בבית־החולים רמב"ם קיבלו עד אתמול אחר־הצהריים כ־200 מעובדי בית־החולים צווי ריתוק. עם תחילת חלוקת הצווים בשעות אחה"צ התכנס ועד העובדים הכללי של בית־החולים לישיבה. סגן מנהל בית־החולים רמב"ם, ד"ר צבי בך ישי, אמר, כי גם אם ישובו כל עובדי בית־החולים לעבודה סדירה ויכבדו את הצווים שקיבלו, לא ישוב בית־החולים לתפקד לפני יום א'.

● **צפת ונהריה**
רק מעטים ממקבלי הצווים בבתי החולים בצפת ובנהריה הסתפקו להתייצב אתמול לעבודה עד שעות הערב. כ־200 עובדים משני בתי־החולים קיבלו לידם את צווי הריתוק. סגן מנהל בית־החולים בצפת, ד"ר אימבום, אמר שהצווים הגיעו בדיוק בזמן, מפני שבעוד יומיים או שלושה היה המצב מדרדר.
בבית־החולים בנהריה קיבלו 70 עובדים מכין 195 צווי־ריתוק. ד"ר רניאל, סגן מנהל בית־החולים אמר, כי עד אתמול אחר־הצהריים החלו עובדי ניקיון לנקות את המחלקות ולפנות ערמות זבל שהצטברו.

● **פרדס־חנה**
במרכז הגריאטרי בפרדס־חנה שבו אתמול מקצת מעובדי המינהל והמשק לעבודה. את האשפה שהצטברה עדיין לא הצליחו לפנות והיא תפונה כנראה רק הבוקר.

אסף הרופא
לבית־החולים "אסף הרופא" לא הגיעו עובדי המינהל והמשק שאמורים היו לקבל את צווי הריתוק בבוקר. שלמה מוכבי, המנהל האדמיניסטראטיבי של בית־החולים סיפר, כי רק ל־30 אחוז מהשובתים הוצאו צווי־ריתוק. לדבריו, יעזרו צווי הריתוק להחזיק את הראש מעל פני המים אך לא יפתרו את הבעייה.

● **בלינסון**
הנהלת בית־החולים "בלינסון" פנתה אתמול לכל האנשים לעזור בסיעוד לחולים ושאינו מועסק כרגע לסייע למחלקות הפנימיות. מטה החירום שליד משרד הבריאות החליט להמשיך ולקבל מקרים דחופים ביותר גם אחרי הפסקת השביתה.

● **ברזילי**
עד שעות הצהריים אתמול לא הגיעו עדיין כל צווי ריתוק לעובדי המינהל והמשק של בית־החולים הממשלתי באשקלון. המצב במרכז הרפואי באשקלון הוא בכי רע, ומספר המאושפזים ירד לכ־115 חולים לעומת כ־300 בממוצע בימים רגילים מוסר כתב עתי"ם.

המשכים

חוליית פיגוע־מיקוח

(סוף מעמוד ראשון)

המחבלים שהגיעה מקאהיר אל איזור סיני, חצתה בלילה שבין יום חמישי לשישי (4־5/2/88) את הגבול בין מצרים לישראל, יצוין, כי הגבול באיזור זה אינו מגודר. השלושה נעו בנתיב ההרריה, שהינו שטח הררי קשה מאוד לתנועה, כאשר סיור של צה"ל איתר את עקבותיהם וכיתר את מקום הימצאותם המשוער.
ברשות חברי החולייה נמצאו אמצעי לחימה ואמצעים מסייעים לביצוע־פיגוע המוני בהיקף גדול מאוד. ברשותם נמצאו הפריטים הבאים: שני תת־מיקלעים מסוג "עוזי" (צה"ל בודק כעת את מקורם), תת־מקלע קרל גוסטב, מחסניות, 10 רימונים מסוג פ־1 (סובייטי), שתי קפסאות זיקוקין, חמישה מטעני חבלה מאולתרים, תשעה נפצים חשמליים, שלוש מערכות הפעלה, שלושה סכיני מטבח, פטיש ופליירים למעבר גדרות, שלושה מגסים, משקפת, דגל פלשתין, דפי קוראן, רדיו טרנזיסטור, עזרה ראשונה, מזון רחב, 124 שקלים ישראלים ודולר אחד.
במסיבת כתבים לעיתוני צבא בה דיווח אתמול אלוף פיקוד הדרום, יצחק מרדכי, על חשיפת חוליית המחבלים, אמר האלוף: "על בסיס הציוד שנתפס ולפי ידיעתנו, ביקשה החולייה לבצע פיגוע־מיקוח או להשתלט על אוטובוס או כלי רכב ולהגיע איתו למרכז אוכלוסיית בורדום ולבצע שם פיגוע המוני. כוחות צה"ל בגיזרה, שפעלו על־פי כל הנהלים, הביאו להצלחה ומנעו אסון כבד. אני שמח שאלה התוצאות למרות שזהו גבול שלום.. אני מקווה שהמצרים אכן יעשו מאמצים נוספים כדי לסכל חדירת חוליות ממצרים. אני מקווה שזה יישאר אכן גבול שלום".
ישראל הודיעה השבוע למצרים על חשיפת החוליה. ההודעה הועברה על ידי תת־אלוף אורן שושר, מפקד יחידת הקישור של צה"ל, לעמיתו המצרי גנרל חודי שמעא, שהבטיח שמצרים תטפל בעניין.
במסיבת העיתונאים אתמול סיפר סרן ע., מפקד הכוח שתפס את החולייה: "גילינו עקבות ושתחנו כנוהל מירדף רגיל. המירדף נימשך שעות ארוכות עד שביום שישי, בחמש אחר־הצהריים, יצרנו מגע ראשוני עם המחבלים. הם היו בתוך בור מים בעמדה מבוצרת. קראנו להם להיכנע והם השיבו בירי מכוון לעברנו. כך נמשכו חילופי האש במשך 20 דקות. המחבלים ירו וזרקו רימונים, עד שנתתי הוראה להנחית מכת־אש עזה והם הבינו שאנחנו רציניים. הם החלו לצרוח שנפסיק את האש כי הם נכנעים. השלושה יצאו ושבוים לגמרי מתוך הבור; הפשטנו אותם כדי לוודא שאין להם נשק נוסף והם נלקחו לחקירה" — סיפר סרן ע.

פירושו של דבר — אבי בניהו

מאמץ בכל החזיתות

אנו עדים בשבועות האחרונים למאמץ עיקש של יאסר ערפאת וארגונו להחדיר לשטח ישראל חוליות מחבלים לביצוע פיגועי חוץ. המאמץ נעשה בכל החזיתות, מהיבשה ומהים, דרך לבנון, מירדן וכעת לראשונה גם ממצרים (באותה יממה בה חדרה חוליה בצפון). מטרתו של אש"ף כעת הינה להגיע להישגים כדי לתמוך את אירועי השטחים ולהוכיח, כי המאבק המזוין נמשך.
חדירת חולייה ממצרים הינה אירוע נדיר ביותר. להוציא שני מקרים בודדים נישמר השקט בגבול המצרי בעשור האחרון של השלום. באוקטובר 1985 ביצע רימון מקו הגבול, לעבר סיור באיזור העיר רפיח.
בהחדרת החולייה דרך ממצרים מנסה יאסר ערפאת שמשרדיו בקאהיר נפתחו מחדש לפני מספר חודשים לשתף פעולה (ביחוד עם עוזרו אבו־ג'יהאד ומפקד כוח 17 לשעבר שגורשו מירדן והתמקמו בינתיים בקאהיר) עם גורמים שונים במצרים כדי לקעקע את היחסים התקינים בין מצרים לישראל.
התבטאות מורה שישראל צריכה להגיב עליה השמיע השבוע גם שר ההגנה המצרי, אבו־גזאלה שאמר: "לוחמים פלשתינים צריכים לחדור לשטחים דרך הגבולות כדי לעזור לעמם המתקומם".
פרט נוסף שצריך לשים אליו לב הוא עובדת המצאותם של דפי הקוראן האסלאמי אצל החולייה שנתפסה השבוע. יותר ויותר פעמים באחרונה ניתן להבחין באלמנט הדתי המתגבר גם אצל אנשי הפת"ח. החיבור בין דת לטרור הוא קטלני, ועשוי להיות בהמשך בעוכרה של ישראל.

צלצול מהיר — אלישבע איילון

משה אבגוש,
יו"ר ועד עובדי המינהל והמשק:

נסים והברפלד במסגרת שחורה

האם בכל בתי החולים נתנו צווי ריתוק.
— לא בכולם. יש בתי חולים המושבתים שביתה מלאה. למה לא נתנו צווים לכולם אני לא יודע. אף אחד לא מסר לי דיווח מפורט המצביע על שיקולים כלשהם. מה שאני יודע זה, ש־25 אחוז מעובדי המשק והמנהל קיבלו צווים. אותם עובדים חזרו למקומות עבודתם והם גם ידאגו לכך שעובדים אחרים שלא קיבלו צו, לא ייכנסו לשטח בית החולים.
האם צוות מצומצם יכול להחזיק בית־חולים שלם?
— לא, בטח שלא. אם בבית החולים תל השומר קבלו רק ארבעה עובדי חדר האוכל צווים, את חושבת שהם בלבד יכולים להפעיל חדר־אוכל שלם? לא. אבל זו לא הבעייה שלנו, זה הבעייה של שר האוצר.
יש ביניכם איזו הידברות ואולי התפתחות?
— אין שום הידברות. אתמול לא קיימו כל דיונים ולכן הצבנו אולטימטום עד יום ב' הקרוב. אם עד אז לא תהיה תזוזה, נכנס את מועצת העובדים ונחליט על המשך המאבק. בינתיים, כל עובד בתוקף צו ריתוק יענוד על דש ולצתו מעין תג בו ייכתב שהוא עובד תחת צו ריתוק. בנוסף, נפזר פלקטים בכל הארץ. הפלקט יהיה מורכב ממסגרת שחורה בתוכה נציב את נסים והברפלד, זה השר וזה המחלקה לאיגוד מקצועי שעזרו להוציא את הצווים נגדנו.
איך המוראל, איך מתפקדים העובדים תחת צווים?
— על זה אני לא רוצה להגיב.

ואדלהיים: רציתי להישרד; לא אכנע ללחצים להתפטר

מאת כתב "רויטר"

וינה. — נשיא אוסטריה, קורט ואלדהיים, דחה אתמול את הלחצים המופעלים עליו להתפטר. בראיון שהעניק לעיתון "די־פרסה" אומר ואדלהיים: "אני מודה, רציתי להישרד. אני מביע את הערכתי לכל אלה שגילו התנגדות, אולם אני דורש הכנה לכל אותם מאות־אלפים שלא התנגדו, אף לא היו אשמים אישית לפשעי מלחמה. אני רואה מחובתי להוסיף ולשרת את המדינה", אמר ואלדהיים והטעים, כי לא ייכנע ללחצים הגוברים ולא יתפטר.
ראה ידיעה בעמוד 3.

בוטל מחסום הס60 לח"כי מפלגת העבודה

מאת דורית גפן, כתבת "על המשמר"

מרכז מפלגת העבודה אישר אתמול הצעה לתיקון חוקת המפלגה בעניין השיטה לבחירת מועמדי המפלגה לכנסת. קודם לכן ביטל המרכז את הצורך לקבל 60 אחוז תמיכה למי שכיהנו יותר משתי קדנציות.
תקרית בלתי־נעימה ארעה כאשר במהלך ההצבעה החשאית בנושא כפל התפקידים התברר, כי הפתקים שנמסרו להצבעה היו משובשים וגילוי השיבוש גילגל את המצביעים, גרם להפסקת ההצבעה ולביטולה. הצבעה מחודשת בעניין זה תיערך בישיבת מרכז אחרת.
לדברי יוזמי ההצבעה החשאית בנושא התפקידים, גרמה תקלה זו בזיון. דוברת מפלגת העבודה אמרה, כי הייתה זו טעות טכנית של החלפת פתקים בשוגג.

חיים קופמן — מועמד "חירות" לגזבר הסוכנות

מאת דורית גפן, כתבתנו לענייני מפלגות

ח"כ חיים קופמן נבחר אמש למועמד תנועת החירות לתפקיד גזבר הסוכנות.
ח"כ קופמן, שהיה סגן שר האוצר, הוא איש מחנה דוד לוי ונצחונו נחשב כהישג לשר לוי.
בין המתמודדים מול ח"כ קופמן היה גם ח"כ יגאל כהן־אורגד, שהוא איש מחנה ארנס ומי שכיהן כשר האוצר בזמנו.

● ראש הממשלה, יצחק שמיר, העניק אתמול בטקס חגיגי שנערך בלשכתו את פרס "מגן ירושלים" לאסיר ציון לשעבר, ד"ר יוסף ביגון. ד"ר ביגון זכה בפרס, הניתן למי שפועל למען זכויות העם היהודי, משנת 1983.

במלאת שלושים לפטירתו של אהובנו
יעקב אקשטיין ז"ל
תתקיים אזכרה וגילוי המצבה
ביום שני ט"ו בשבט, 15.2.88, בשעה 14.30 בבית העלמין בחולון.
נפגשים ליד השער הראשי.
אנו מודים לכל מכרינו וידידינו שהשתתפו בצערנו על מות יקירנו.
המשפחה

גונזאלס מבקש מפרס להחליף את בן־עמי

מאת יהודה צור, כתב "על המשמר"

המפלגה הסוציאליסטית הספרדית ביקשה ממפלגת העבודה את החלפתו של השגריר הישראלי במדריד, פרופ' שלמה בן־עמי, בגלל פעילות בה נקט במהלך המשבר שנוצר בין שתי הארצות עם ביטול ביקורו של השר אריאל שרון במאדריד. על כך מוסר בגליונו האחרון השבועון היוקרתי "קמביו 16".
על־פי השבועון, העדיפה המפלגה הסוציאליסטית הספרדית לפנות לעמיתה הישראלית בדרך שבין מפלגות אחיות כדי למצוא מוצא ידידותי וכדי לנצל את העובדה ששמעון פרס, מנהיג המפלגה, משמש גם כשר החוץ.

לעדה ויוסף גילן
תנחומים על מות הגיס
פרופ' **יעקב בהט** ז"ל
בית "על המשמר"

"המשמר" עתון יומי
חמו"ל: עתון וספר בע"מ
עיתון מפלגת הפועלים המאוחדת
עורך ראשי: מארק גפן
עורך משנה: ישראל זמיר
מרכז המערכת: רוביק רוזנטל
המערכת והמנהלה: רח' חומה ומגדל 2, תל־אביב טל. 378833
חשבון בבנק הדואר 3־43360־4
המען למכתבים: שירות שק־דואר נעול ת"א 61999
"AL-HAMISHMAR"
(The Daily Guardian) 2, Choma Umigdal St. Tel-Aviv 67771 Phone: 378833 Telex:.341652
סניפים: ירושלים 94622 רח' בן־יהודה 2, בניין סנסור חדרים 102־121 טל' 233161־02, המען למכתבים: ת"ד 1216 ירושלים 91008. חיפה: 33134 רח' הנביאים 17, טל' 673673, המען למכתבים: ת"ד 4007 חיפה 31040.

לחץ גובר באוסטריה להתפטרות ואלדהיים; מחפשים מחליף אפשרי

נשיא אוסטריה הודיע כי למרות מסקנות ועדת ההיסטוריונים ימשיך בתפקידו ◻ משרד החוץ האוסטרי איים לדחות את מסקנות הדו"ח ◻ ואלדהיים עדיין מועמד לנובל

מאת דפנה ורדי, ארנון יפה וחנה איש הורביץ כתבי "על המשמר"

הלחץ על נשיא אוסטריה להתפטר גבר אתמול לאחר שר אחד מראשי הקואליציה העלה אפשרות שתביא לפרישתו. היינץ פישר, ראש הסיעה הסוציאליסטית, השותפה הבכירה בקואליציה, הבהיר כי פרישת ואלדהיים היא מעמסה על הממשלה ועל המדינה.
אתמול הודיע ואלדהיים כי מנוי וגמור עמו להמשיך ולכהן בתפקיד נשיא אוסטריה על אף מסקנות ועדת ההיסטוריונים. הוא אמר, כי אינו רואה כל סיבה לנקוט צעדים כלשהם עקב הדו"ח. דוברו של ואלדהיים, גרולד כריסטיאן, אמר, כי הנשיא מכין הודעה לאומה שתשודר בטלוויזיה, ככל הנראה מחר. העיתון האוסטרי "די־פרסה" כתב אתמול כי שתי מפלגות הקואליציה כבר נושאות ונותנות עם יוסף רצנבוק שיסכים לרשת את קורט ואלדהיים אם וכאשר יפרוש מתפקידו.

איום בדחיית המסקנות
בתוך כך נודע שמשרד החוץ של אוסטריה איים לדחות את מסקנות ועדת ההיסטוריונים. עובדה זו גילה פרופ' יהודה ואלך שהיה חבר בוועדה. משרד החוץ פירסם ביום ג' הודעה ובה הכחיש דיווחים לפיהם ניסה להשפיע על הוועדה שתרכך את מסקנותיה. עוד גילה פרופ' ואלך שואלדהיים איבד את שלוותו כאשר נועד עם ההיסטוריונים ב־28 בינואר במעונו הפרטי. לדבריו, ואלדהיים כה דבק במאמציו להסתיר את עברו עד כי הדיון עמו היה בזבוז זמן מוחלט. פרופ' ואלך גילה כי בדעתו למסור את הדו"ח למומחים למשפט בינלאומי באוניברסיטת תל־אביב כדי שיבדקו אם אין מקום להעמידו למשפט.

מועמד לנובל
מוועדת פרס נובל נמסר, כי נשיא אוסטריה הוא עדיין מועמד לפרס נובל לשלום, זאת למרות פירסום מסקנות הוועדה הקובעות כי שיקר בנוגע לעברו במהלך מלחמת העולם השנייה.
העתון השמרני "די־פרסה" היוצא לאור בוינה מסר אתמול כי הנשיא ואלדהיים איים ביום שני שעבר לנצל את זכותו החוקית לפזר את הממשלה אם לא תדחה את מסקנות הוועדה. לדברי העתון כי בפשרה שהושגה בין הקאנצלר הסוציאליסטי פראנץ ורניצקי לבין שר החוץ אלויס מוק, חזר בו ואלדהיים מתוכניתו.
בהולנד דורשות שתי מפלגות הקואליציה ומפלגת האופוזיציה הגדולה ביותר לצמצם את המגעים ביניהם עם נשיא אוסטריה. הם גם דרשו משר החוץ כי יפרסם את מסקנותיו עקב הדו"ח.

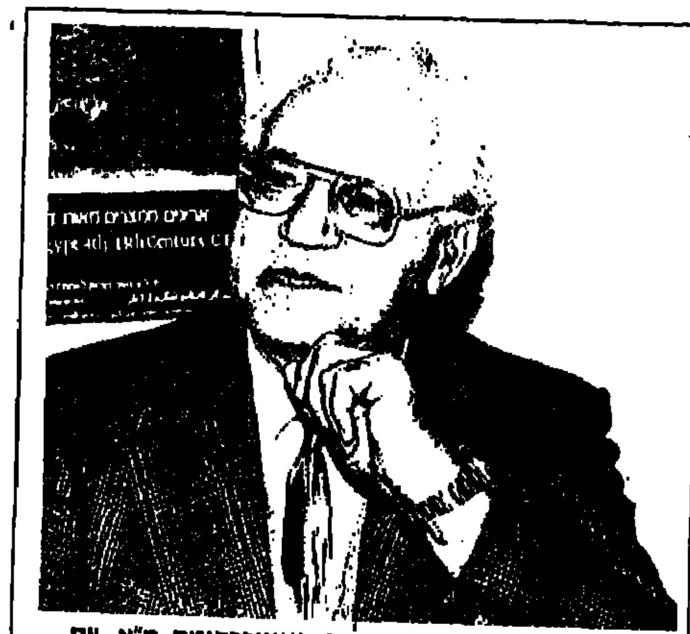
פרופסור ואלך במסיבת עיתונאים באוניברסיטת ת"א, עם שובו ארצה (צילום: מאיר פרטוש)

תלמידי מחקר, פרופסורים ואנשי סגל מפגינים בשערי מכון ויצמן ברחובות (צילום: ראובן קפלן/חדשות)

שקט ברצועת עזה — שביתת המסחר נמשכת; הוצאת אוטובוס

מאת אבי בניהו, עזרא אבירן ומנחם ענברי, כתבי "על המשמר" ועתי"ם

עד אתמול בצהריים לא נרשמו ברחבי רצועת עזה הפרות סדר ולא היה צורך בהתערבות כוחות הביטחון. היציאה לעבודה מהרצועה הקיפה לפי אומדנים של המימשל הצבאי, כ־70 אחוז ויותר ממספר העובדים שיצאו לפני המהומות מהעיר עזה והיישובים הסמוכים לה.
עם זאת נמשכה שביתת המסחר בישובים העירוניים, להוציא השווקים הפתוחים.
"למרות הדעיכה באירועים השטח אינו שקט ויש נסיונות של גורמים שונים להצית את האוויר ולהוציא את הציבור לרחוב", אמר אתמול אלוף פיקוד הדרום יצחק מרדכי בשיחה עם כתבים לעיתוני צבא.
הוא הוסיף עוד כי הוא מנהל דיאלוג עם אישים ומנהיגים בשטחים כדי להסביר את המדיניות ולהבטיח להם כי אם תהיה רגיעה ישמח צה"ל לחזור לשיגרה. "אני אומר להם שהם מגדלים דור שלם של מיידי אבנים ואוחזי אלות, דבר שיפגע בסופו של דבר רק בהם. פניתי גם לאנשי הדת וקראתי להם לשמור את תחום הדת רק לפולחן ולמערכות הדת ולא להשתמש באסלם ולהפעיל את המסגדים לצרכים אחרים", אמר.
הוא מסר עוד כי הורה על הרחבת הכביש באזור מחסום ארז בכניסה לרצועה עד לשיבנת מסלולים כדי להקל על התור ביציאה ובכניסה מרצועת עזה לעבודה בשטח ישראל.

התפרעות בשאטי
במחנה הפליטים שאטי בעזה היתה אתמול התפרעות גדולה של כמה מאות מתקהלים שבחלקם יידו אבנים לעבר כלי־רכב ישראלים והבעירו צמיגים. חיילים ניסו לפזרם ונמסר כי לא היו נפגעים.

פגיעה במטעים
בנוש־עציון שוב פגעו אלמונים במטעי ההתנחלויות. הדבר היה לפני כמה ימים והמתנחלים והחשודים בכפריים הערבים שבסביבה. אנשי נוש־עציון שמו שמירה מיוחדת על המטעים לאחר תקרית דומה בחודש שעבר. במקום יש דרישה ל"פעולת תגמול", אבל ככל הנראה המתונים מצליחים לפי שעה להרגיע את הרוחות.

פגיעה באוטובוס
אוטובוס של "אגד" שהסיע פועלים ערבים הוצת בחלקו ונרגם באבנים על ידי ערבים אתמול לפנות בוקר בכפר סילואן שממזרח לירושלים.
התקרית התרחשה כאשר האוטובוס נרגם באבנים בשעה שחלף בכפר. הנהג והפועלים נטשו אותו ומספר צעירים ערבים ניסו להציתו. בסופו של דבר הצליחו השוטרים לאתר את הדליקה ולגרור את האוטובוס מהמקום.

הוצתה מסעדה
מסעדה של מוכתר בשכונת א־טור במזרח ירושלים, הוצתה ביום ה' לפני הצהריים. למסעדה לא נגרם נזק כבד. המשטרה חוקרת את נסיבות ההצתה.
במזרח ירושלים ובכפרים מסביב לבירה שרר לפני הצהריים שקט.

מרצים ותלמידים ממכון ויצמן הפגינו נגד המדיניות בשטחים

מאת זהבה מוזס ויואב אביב כתבי "על המשמר"

"איננו נלחמים למען הזכויות הלאומיות של הפלשתינים. הם עושים זאת בעצמם. אנו דואגים למדינת־ישראל", אמרו אתמול כ־150 תלמידי מחקר, מרצים בכירים ואנשי סגל ממכון ויצמן למדע שהפגינו בכניסה למכון ברחובות.
"עד כה התערבו מדעני מכון ויצמן בתהליכים כמדענים על־ידי דיבור ישיר עם המדינאים, אך הצעירים התעוררו, וכל הכבוד להם", אמר פרופ' שניאור. פרופ' יהושע פריאור הוסיף כי לא ניתן לשלוט במיליון וחצי תושבים וכי הכיבוש הגיע למצב בלתי אפשרי.
בין המפגינים התערבו בקולניות רבה חלק מהעובדים המנהליים והטכניים של מכון ויצמן, שהגיעו מבריחים כדי למחות נגד כל כוונה של קומץ קטן המחפש תיקשורת, להכניס פוליטיזציה למכון ויצמן. כן התייצבה מול המפגינים קבוצה קטנה של סטודנטים מתומכי א"י השלמה.
לאחר כשעה בה עמדו אנשי המחקר הבכירים והסטודנטים מול המפגינים נשאו שלטים גדולים שקראו למשא ומתן ללא תנאים מוקדמים עם נציגי העם הפלשתיני, הצטרפו אליהם גם סטודנטים מהפקולטה לחקלאות וביניהם קבוצת סטודנטים ערבים, מכפרי הגליל והמשולש.
עשרות נהגים מופתעים שעברו ברחובה הראשי של רחובות התפורה ההפגנה בשקט.

הפגנה בחיפה
הפגנה נגד הכיבוש נערכה גם בחיפה. בהפגנה נטלו חלק עשרות משתתפים יהודים וערבים והיא היתה הכנה להפגנה הגדולה המתוכננת ביום שבת בחיפה.
המפגינים שנשאו בידיהם שלטים וכרזות בגנות מדיניות הכיבוש ונגד דיכוי הערבים בשטחים, נעזרו בשני מקולים וקראו לעוברים ושבים להצטרף להפגנה. במקום התפתחו ויכוחים בינם לבין המפגינים.
משתתפי ההפגנה קראו לציבור לבוא וליטול חלק בהפגנה שתערך ביום שבת בצהריים בחיפה.

אבנים גם בטייבה: נרגמו כלי רכב והוצתה משאית

מאת ניצה רימון, כתבת "על המשמר"

עשרות תושבים מהמשולש נחשדים בהפרות סדר קשות והתנגשויות, נעצרו במשטרת מחוז השרון וצפויים מעצרים נוספים.
מהמשטרה נמסר כי היא שוקלת לנקוט בכל חומרת הדין כנגד מפירי הסדר. למשטרה התברר, כי תושבי הכפר ונכבדיו הוקיעו את ההתפרעויות והפרות הסדר אתמול.
המאורעות אתמול החלו לפנות בוקר כאשר מספר צעירים רעולי פנים מקומבר טייבה ניפצו שמשות של מכוניות שעברו בכפר. מאוחר יותר יידו אבנים על טרקטוריסט מהכפר שניסה לפנות מחסום אבנים.
משאית של חברת "אוסם" שהובילה סחורה לכפר הותקפה. החשודים רעולי הפנים תקפו את הנהג והציתו את המשאית בגוף ליד טייבה לאחר שהוציאו את הסחורה מהמשאית.

גילוי דעת
קיבוץ שמיר
קיבוץ שמיר, לאחר שתי שיחות קיבוץ בנושא "המצב בשטחים", החליט על תמיכתו בגילוי הדעת של הוועד הפועל של הקבה"א מיום ה־24.1.88 בנושא החזרות בשטחים.
קיבוץ שמיר פונה לכל קיבוצי הקבה"א ולכל הדורים את הכתובת על הקיר בקריאה:
עת לעשות בטרם פורענות
המזכירות

חקלאי
דשנים וחמרים כימיים
מכריזה על מבצע הנחות למוצרים בעונתם
מיום א' 14.2.88
אמון חנקתי 18% 223.- ש"ח לטון
אוראן 32% 360.- ש"ח לטון
פרטים במפעלנו ואצל המשווקים
לבירורים והזמנות: טל. 468308, 468261, 04-468253
לשירותך כתמיד
דשנים וחומרים כימיים בע"מ
ת.ד. 1428, חיפה 31013

מוסף □ שבת

עורכת: עדה סער עריכה: שולה כ׳קלוריא עיצוב גראפי: רחל דביר

כך הופתענו

אבי בניהו

בוקר אחד, לפני מספר שנים, הופתעו קציני האיסוף והמחקר של אגף המודיעין בצה"ל כשעיינו בלקט המודיעין היומי שהונח על שולחנם. בשער הלקט התנוססה קריקטורה גדולה, שמילאה את מקום תמצית סקירת המודיעין. בקריקטורה, שלוקחה מאחד מכתבי־העת הערביים, נראו נשים־חיילים פוסעים במדבר כשעיניהם נשואות אל החול והם בולשים אחר עקבות. מולם, במרחק קצר מאוד, התנוסס האויב הענק. למעשה, הם כבר היו בצילו, אך לא הבחינו בו. הגששים הללו לא הרימו את עיניהם מהקרקע אף לרגע.

את הקריקטורה החליט להכניס ללקט המודיעין היומי מי שהיה אז עוזר ראש אמ"ן למחקר, תא"ל עמוס גלבוע. המסר: לא להיתפס לאובססיה אחר ידיעה ועוד ידיעה ועוד ידיעה, אלא להרים מידי פעם את הראש מעל לגובה הדשא, לנסות להעריך את המצב ולחזות מתי יבוא העימות.

כך, כנראה, אירע הפעם בשטחים. כך הופתענו וכך לא חזינו.

מומחים בתחום אומרים כי גם במקרה הנוכחי, מאחורי ההפתעה המודיעינית עמדו כל המרכיבים שהיו מאחורי כל הפתעה מודיעינית אחרת בהיסטוריה של המדינה. "היו האנשים, כל אחד במערכתו ובאחריותו, היו הכלים הדרושים והיו גם התרעות. כל השאר זו בעיה של קונספציה מטעית, של פרשנות והערכה לא נכונות, לכתובת שכבר היתה על הקיר", אומרים בקיאים בתחום זה.

ב־7 בחודש דצמבר, יומיים לפני פרוץ המהומות ברצועת עזה ואחר־כך בגדה המערבית, התייחסו עתוני מזרח ירושלים בהרחבה למשמעויות של אירוע "ליל הגילשונים" בגבול הצפון. כותבי המאמרים, שנחשבים כמי שמשפיעים על דעת הקהל אצל האינטליגנציה השכבה הצעירה בשטחים, ציינו את הפעולה הפלשתינית בצפון כאמיצה וכתורמת לעליית המורל הלאומי של העם הפלשתיני. העתונים ניסו אישים בשטחים, שמסרו כי לאירוע "יהיו תוצאות טובות".

ב־9 בחודש דצמבר כינס גוף מעזה, המכונה "הוועדה לזכויות הפרט", מסיבת עתונאים בבית אגרון בירושלים. הדוברים, ובראשם ד"ר חיידר עבד אל־שאפי, תיארו את הרגשת התיסכול ברצועת עזה ובמחנות הפליטים בכלל, ובמחנה המעצר של הרצועה בפרט. מסיבת העתונאים כונסה יום אחד לאחר תאונת הדרכים, שעל־פי גורמי בטחון היא היא שגרמה למהומות. הדוברים רמזו בדבריהם על הבערה הקרבה.

ב־10 בחודש דצמבר פירסם היומון הפרו־ירדני "אל־נהר" מאמר שבו קבע כי "זוהי תמימות לגרוס שמה שארע נובע מתאונת דרכים. האירועים הם ביטוי חיצוני, חלקי וראשוני, לבעיה עמוקה יותר, שמרכיביה העיקריים הם "הצפיפות ותנאי החיים בעזה תחת הכיבוש", כלשון העתון.

קשה לקבוע במקרה הזה אם עתונות מזרח ירושלים או מסיבת עתונאים של אישים מעזה הינם סימנים מתריעים של ממש ומה צריך להיות חלקם בהערכה. סוד גלוי הוא כי הפרסומים הגלויים והעתונות מהווים מקור לא־דל לתמונת המודיעין הכוללת.

במערכת "תיאום הפעולה בשטחים" במשרד הבטחון בתל־אביב פועלת יחידה ובראשה היועץ לענייני ערבים (יע"ע). היועץ, הכפוף למתאם הפעולות שמואל גורן, מניח מדי בוקר על שולחנם של מקבלי ההחלטות בעניין השטחים "דו"ח מודיעין יומי", הכולל בעיקר סקירה וניתוח של מאמרים וידיעות מעיתונים וכתבי־עת היוצאים בשטחים ובמזרח ירושלים. יש עוד מקורות שונים ומגוונים כדי להתחקות אחר הלכי הרוח בשטחים וכדי לצפות תהליכים מאיימים גם בהתרעה קצרה.

שמואל גורן, מתאם הפעולות בשטחים — לא דוגל בעבודת צוות

היו האנשים, היו הכלים הדרושים והיו גם התרעות בזמן. מישהו, בכל זאת, לא חיבר את כל המרכיבים לתמונה אחת ■ מערכת תיאום הפעולה בשטחים לא הצליחה לחזות את האירועים. מחדל

אומר גורם בכיר במערכת הבטחון: "באיזשהו מקום הדברים היו מונחים, אולם אף אחד לא ליקט אותם, לא העריך אותם נכונה ולא העביר את ההמלצות הנכונות לדרג מקבלי ההחלטות. הכתובת, למעשה, כבר היתה רשומה על הקיר. מעבר ליכולת הכללית להעריך את גודל התיסכול של צעירי מחנות הפליטים ואת תחושת 'האין מה להפסיד', היו גם סימנים ורמזים גלויים, אבל השיגרה היתלה באנשים, הם לא התרגשו, חשבו שזה עוד גל אחד — וזו היתה טעות. למרות שהתרעה חד־משמעית בלטה בהעדרה, היו צריכים במערכת תיאום הפעולה בשטחים להעניק את הפרופיל המתאים לסימנים ולרמזים שבשטח".

ארבעה גורמים עיקריים

ארבעה גורמים עיקריים פועלים כיום מטעם ממשלת ישראל בגדה המערבית וברצועת עזה ועוסקים שם בענייני המימשל, המינהל והבטחון השוטף: שירות הבטחון הכללי (שב"כ), המטה הכללי של צה"ל באמצעות הפקודים במרכז ובדרום, מערכת תיאום הפעולה בשטחים דרך המושלים, היועץ לענייני ערבים והמינהל האזרחי ומשטרת ישראל.

כשניגשים לתת תשובה לשאלה המתחייבת "מי היה צריך להציג בפני שר הבטחון את תמונת המצב", יש לזכור כי כל גוף הפועל בענייני מימשל ובטחון בשטחים אחראי למשהו בתחומו, אולם עיקר האחריות נופלת בהכרח על מערכת תיאום הפעולה בשטחים ועל העומד בראשה, שמואל גורן.

● על פי הגדרה וסיכום שהושג לפני שנים אחדות ממונה צה"ל בשטחים על הבטחון השוטף בלבד ואין הוא בא במגע עם האוכלוסיה האזרחית, תפקידו להשליט את הסדר, למנוע חיכוכים ולאפשר אורח חיים תקין. מכך נגזרת מידת אחריותו של אגף המודיעין במטה הכללי (אמ"ן). גוף זה, חרף היותו המופקד העליון על "הערכת המצב הלאומי", משוחרר לגמרי (על־פי סיכום) מאחריות מודיעינית לגבי השטחים.

● שירות הבטחון הכללי (שב"כ) מפנה את מירב המשאבים, כוח האדם והמחשבה, אל הגדה המערבית ורצועת עזה. עיקר תפקידו וזמנו מוקדש למעקב, איתור וחשיפת חוליות, תאי חבלה והסתה בתוך השטחים עוד בטרם פעולתן, ואכן, בתחום זה הוא קוצר הצלחה ללא עוררין. לשב"כ אין מגע על חקר השטחים או על מעקב אחר הלך הרוחות אצל התושבים. הוא מתרכז בתפקידו העיקרי. גורמים בודדים המעורבים בקלות האחריות לגבי הנעשה בשטחים ניסו לרמוז על מידת האחריות של השב"כ ולהזכיר בהקשר זה את "המצב הקשה בו היה נתון השב"כ בשנה האחרונה, בהיותו תחת עיניהן של ועדות החקירה והבדיקה למיניהן", אולם ברור כי המגע להלך הרוח אינו נתון בידי השב"כ.

● משטרת ישראל הפועלת בשטחים כפופה (כמו משמר הגבול) למינהל האזרחי ופועלת לצד הנפות השונות בגדה וברצועה. משטרת ישראל מעסיקה במיגזורים אלו בעיקר שוטרים מקומיים. מישהו במערכת הבטחון אמר לי השבוע "איפה השוטרים המקומיים שבאחריות המשטרה, מדוע לא קמו ודיווחו על העומד להתרחש בשכונות או במחנה הפליטים? גם למשטרה יש אחריות". יתכן, אולם ברור שאת האחריות למודיעין ולהערכת המצב בשטחים אי־אפשר להטיל על שוטרים מקומיים, תושבי השטחים הנחשבים ממילא ל"משתפי פעולה עם ישראל".

● מערכת תיאום הפעולה בשטחים, והזרוע שלה במינהל האזרחי, מנהלת את עיקר המגע השוטף עם האוכלוסיה בשטחים ועם המנהיגות המקומית הפורמלית והבלתי פורמלית. אם אכן מצפים ממישהו להתריע, ואם אכן היו סימנים להתעוררות ולהתקוממות בשטחים, הרי היו אלה אנשי המינהל האזרחי ותיאום הפעולה בשטחים מי שצריכים לספק את הסחורה.

מאז כיבוש השטחים ועד לפני שבע שנים עול בגדה וברצועה המימשל הצבאי באחריות צה"ל.

(המשך בעמוד הבא)

עיזאת נאפסו עתר לבג"ץ בדרישה שחקירת אנשי השב"כ בעניינו תסתיים

פנה כבר פעמיים לחריש אך לא נענה □ "חוקרי השב"כ סטו אפילו מהנורמות הפסולות שצויינו בוועדת לנדוי ועליהם לתת את הדין"

מאת בצלאל עמיקם, כתב "על המשמר" ועתי"ם

עיזאת נאפסו עתר אתמול לבית־המשפט העליון נגד היועץ המשפטי לממשלה. הוא ביקש מבג"צ שיורה לחריש לסיים את החקירה בעניינו. נאפסו דורש מחריש שיצווה על המשטרה לסיים את החקירה בה פתחה כנגד אנשי השב"כ שהפלילו אותו על לא עוול בכפו. בעקבות משפטו נדון נאפסו ל־18 שנות מאסר מהן ריצה שבע שנים, ולהורדת דרגתו הצבאית.

פרקליטו של נאפסו, צבי הדר, הסביר אתמול כי מרשו פנה כבר פעמיים לחריש בנושא זה אך לא נענה. הדר הדגיש כי מסקנות ועדת לנדוי אינן מנקות את אנשי השב"כ שחקרו את נאפסו, שכן הוועדה עסקה בחקירות אך לא בשקרים בבית־המשפט בהם הם נאשמו.

בעתירה ארוכה ביותר, מגולל נאפסו את כל הפרשה, החל ממעצרו דרך חקירתו, משפטיו בבתי־הדין הצבאיים ופסיקת בית־המשפט העליון בעניינו. אחר כך עוסק נאפסו בעתירתו, בדו"ח ועדת לנדוי ובהמלצותיה שאין מקום להעמיד לדין את חוקרי השב"כ.

נאפסו טוען, כי העדויות שניגבו ממנו, ניגבו באמצעי לחץ נפשיים. הוא טוען, כי בעניינו סטו חוקרי השב"כ סטיה של ממש, אפילו מהנורמות הפסולות שאותן ציינו חברי ועדת לנדוי.

"חוקרי השב"כ חרגו בעניינו של העותר, באופן מהותי מהנורמות הפסולות של שקרים בערכאות השיפוט ובהפעלת אמצעי לחץ בחקירה", נאמר בעתירה.

לטענתו של נאפסו מעשי החוקרים בעניינו מהווים חריגה חמורה יותר מהחריגות שלגביהן המליצה הוועדה שלא לנקוט הליכי חקירה ומשפט, על כן יש להעמיד את חוקריו לדין.

עוד אומר נאפסו כי יש לו ענין שחוקרי השב"כ ובראשם יוסי גינוסר, שהפעילו נגדו לחצים קשים ומסרו עדויות שקר נגדו, יתנו את הדין על מעשיהם.

סין העממית הזמינה נציגים מישראל לכינוס בינ"ל על בטיחות בעבודה, בפקין

שר העבודה והרווחה, משה קצב, חונך את ניידת הבטיחות החדשה שתוצג בסין. לפי התיכנון יעברו דרכה 24 עובדים בשעה, שייצפו בה בוידיאו ובמערכות טלוויזיה ללימוד עצמי

סין העממית גם פנתה אל הנהלת המוסד וביקשה לשלוח סרט וידיאו על ניידת ההדרכה הישראלית למניעת תאונות עבודה שהיא יחידה במינה בעולם, כדי להציגה בכינוס הבינלאומי שיעסוק בענייני בטיחות וגהות — על כך מסר אתמול מנהל המוסד, המהנדס מנחם שורץ, במסיבת עתונאים.

הוא הוסיף כי מינהלת המוסד לבטיחות וגהות תדון ותחליט בעניין ההזמנה לכנס.

שורץ מסר, כי ניידת הבטיחות היא הראשונה מסוגה בעולם והיא תוכננה ובוצעה בישראל. "הופעת הבכורה" שלה תהיה בפברואר במפעל מתכת בחיפה והמטרה היא להגיע למפעלים רבים בכל הארץ. הניידת הראשונה עלתה 300 אלף דולר ואולם ניידת נוספת תעלה רק 100 אלף דולר. נמסר, כי ישנן תכניות להפעיל את המערכת גם בערבית.

שר העבודה והרווחה משה קצב, שהשתתף במסיבה, אמר, כי 130 איש נהרגים בממוצע בשנה בישראל בתאונות עבודה. נושא הבטיחות של העובד חייב לתפוס מקום חשוב ביותר בתודעה. (עתי"ם)

שפטל: נדרוש לזכות את הנאשם מחוסר ראיות; ספק אם איוואן חי

מאת יעקב שליש, כתב עתי"ם

"אנו לא נבקש מבית המשפט לזכות את הנאשם מחמת הספק, אלא נדרוש לזכותו מחוסר ראיות, מאחר שהתביעה לא הרימה את נטל ההוכחה" — הבהיר אתמול הסניגור עו"ד יורם שפטל, בהמשך סיכומיו במשפטו של איוואן דמיאניוק.

עו"ד שפטל הבהיר, כי הסניגוריה תבקש עם זאת לקבוע, שיש ספק אם איוואן גרוזני מטרבלינקה בכלל חי היום, זאת מתוך הראיות המצטברות. לדבריו, התביעה לא הרימה את הנטל המינימלי ביותר — שהפושע איוואן מטרבלינקה חי, ולא הוכיחה דבר בנושא זה. שוהי, שלושה מתוך ששה ניצולים מטרבלינקה אמרו בהזדמנויות שונות שאיוואן מת. "הסניגוריה תשוב ותטען כי אין כלל ראיות לכך שהוא חי", הדגיש שפטל. דברים אלה, שבדרך כלל נאמרים בסיומם של הסיכומים, הושמעו לאחר שעו"ד שפטל סיים לנתח ולתקוף בחריפות את זיהויים של ניצולי שואה שהעידו במשפט דמיאניוק. כן השמיע ביקורת חריפה לא פחות כלפי אנשי המשטרה שערכו את הליכי זיהוי התמונות.

הסניגור העלה שורה שלמה של פגמים, לטענתו, שהיו במהלך הזיהויים במטה המשטרה. "המטרה צריכה להיות גילוי האמת, ואילו כאן נהגו בטקטיקה כדי להסתיר את האמת", אמר שפטל.

הניצולים לא זיהו

הוא גילה כי בארה"ב נערכה חקירה ל־12 ניצולים יהודים ממחנה טרבלינקה, וכולם לא זיהו, לטענתו, את איוואן דמיאניוק, כמי שהיה איוואן האיום במחנה ההשמדה. שפטל טען כי התביעה כלל לא התייחסה למימצאים חשובים אלה של זיהויים שליליים לגבי הנאשם.

הליכי הזיהוי — חשובים

הסניגור שפטל הגיש בבית המשפט במהלך סיכומיו את פסק הדין במשפטו של ניקולאי פדורנקו בארה"ב, כדי לשוב ולהוכיח עד כמה חשובים הליכי הזיהוי במשפט כגון זה. פדורנקו נתבע לדין בארה"ב על פשעים שביצע "כואכמאן" אוקראיני במחנה טרבלינקה במלחמת העולם השנייה, הוא חוייב בדין בבית המשפט המחוזי, הגיש ערעור לבית המשפט לערעורים, וגם שם חוייב, בעקבות זאת נשללה אזרחותו האמריקאית, הוא הוסגר לבריה"מ ושם הוצא להורג מאוחר יותר.

שפטל חזר וציין את ההקפדה היתרה שדורשים בתי המשפט ובמקרה זה בפסק הדין נגד פדורנקו, בהליכי הזיהוי ע"י עדים לאחר עשרות שנים ממועד האירוע.

כאשר התמקד בזיהויו של הנאצי אוטו הורן את איוואן מטרבלינקה על פי התמונות שהוצגו בפניו, טען הסניגור כי אין אמת בקביעת התביעה כאילו הורן אכן זיהה את הנאשם. הוא רק חזר ואמר בעדויות השונות שמסר, כי התמונות דומות לאלו של איוואן מטרבלינקה.

הוא הטיח האשמה כבדה לעבר חוקריו של אוטו הורן ממשרד החקירות האמריקאי בשעתו, וטען כי בכל הדו"חות שנמסרו אודות חקירתו נעשה מעשה זיוף גס.

בסיכומו פנה הסניגור אל בית המשפט וביקשו לקבוע, כי הליכי הזיהוי שנעשו לגבי הנאשם, הם חסרי משקל, ויש צורך בהליכי זיהוי נאותים. "אין פה עניין של ספק בנושא הזיהוי אלא חוסר ראיות מוחלט", הדגיש שפטל.

המשכים

שולץ יבוא למזה"ת

(סוף מעמוד ראשון)

גם ישראל וגם ירדן מבינות שהמצב החדש שנוצר בשטחים מחייב הערכה מחדש ושתיהן מעוניינות במעורבות אישית של מזכיר המדינה.

לשכת שמיר מתנגדת

לשכת ראש הממשלה יצאה אתמול בגלוי נגד לוח הזמנים המוצע בתוכנית החבילה האמריקנית שהביא עמו ריצ'רד מרפי. מנכ"ל משרד ראש הממשלה יוסי בן־אהרון אמר אתמול כי בלשכתו מעבדים תוכנית אלטרנטיבית לתוכנית האמריקנית, תוכנית שתתמקד, לדבריו, בענייני מהות ולא בלוח זמנים קשיח. הכוונה היא להפריד בין הסדר הביניים ובין התחלת המו"מ להסדר של קבע.

על־פי התכנית האמריקנית יחל המו"מ להסדר ביניים בחודש אפריל ויימשך חצי שנה כאשר המו"מ להסדר קבע יחל בין אם יושג הסדר ביניים ובין אם לא יושג. ארה"ב תתחייב במסגרת ההסכם בפני ירדן על אופיו של הסדר הקבע. בן־אהרון אמר כי אם ייקבע מראש תאריך להתחלת המו"מ להסדר קבע, ירוקן הדבר את הסדר הביניים מתוכנו. ראש הממשלה שמיר מתכונן להעלות את הצעותיו בעת שיבקר בארה"ב באמצע מארס.

פרס: מחפשים ניסוחים ועקרונות

שר החוץ שמעון פרס אמר אתמול, כי עיקר ההצעה האמריקנית מתמקדת בחיפוש אחרי ניסוחים ועקרונות, שיאפשרו לצדדים להכנס למו"מ. לדבריו, כשארה"ב מציעה הסדר ביניים היא תתחייב מראש לפני חוסיין על הסדר קבע. בציינו את לוח הזמנים האמריקני אמר פרס כי ארה"ב מעוניינת לסיים את התהליך עד סוף השנה.

מקורות סוריים רמי־דרג מסרו אתמול כי סוריה מתנגדת לפתרונות החלקיים שהציע מרפי ודוגלת בפתרון שיושג באמצעות ועידה בינלאומית.

ירדן קראה לארה"ב להתייעץ עם בריה"מ בטרם תגיש את גירסתה הסופית לתוכנית השלום החדשה. מקורות ירדניים אמרו אתמול, כי ההצעות האמריקניות מעורפלות ואינן מהוות תסריט מלא. בדרכו לארה"ב דיווח השליח האמריקני ריצ'רד מרפי על שיחותיו בישראל ובסוריה למנכ"ל משרד החוץ הצרפתי בפאריס. הצרפתים קיבלו בהסתייגות את הרעיונות האמריקניים.

ביילין תוקף את אש"ף

המנכ"ל המדיני של משרד החוץ ד"ר יוסי ביילין תקף אתמול בחריפות את אש"ף על שדחה את הרעיונות האמריקניים החדשים עוד בטרם נודעו פרטיהם. בפגישה עם שגרירי 12 מדינות הקהילייה האירופית אמר ד"ר ביילין, כי אש"ף מוכיח שהוא למעשה המעמסה האמיתית על כתפי העם הפלשתיני. דחיית הרעיונות האמריקניים החדשים מוכיחה שמטרת האירגון היא להשיג רווח מהמהומות תוך שהוא מעדיף על פני כל יוזמות השלום. את הפגישה יזם ד"ר ביילין בעקבות הצהרת 12 שרי החוץ של הקהילייה השבוע. המנכ"ל ציין לחיוב את התייחסות הקהילייה לנושא המזה"ת אך הביע צער על שההתייחסות אינה מעודדת את יוזמת השלום האמריקנית.

אש"ף: הספינה תפליג

(סוף מעמוד ראשון)

שלשום נאלץ הארגון לבטל את הפלגת הספינה אחרי שאונייה יוונית שאמורה הייתה לצאת להפלגה ביטלה את המסע בלא הסבר. בידיעות שלא אושרו נאמר עוד, כי אש"ף ניסה לחכור אונייה מקפריסין, אך נכשל.

התפרקות חברת "דטורקו", שפעלה בשנים האחרונות בשירות אש"ף, העמידה את הארגון לפני מצב שבו עלול רעיון ספינת המגורשים להידחות בשל הקושי במציאת ספינה מתאימה. בבעלות החברה היו שתי אוניות ועל סיפונן התאמנו אנשי ה"פתח" בניווט ימי, בהפעלת אוניות ובביצוע פיגועים בדרך הים.

ישראלים לקפריסין

קבוצה של ישראלים מארגוני שמאל שונים יצאה אתמול ללרנקה כדי להצטרף למגורשים הפלשתינים, שאמורים להפליג בסוף השבוע לעבר חופי ישראל. בין היוצאים ח"כ תופיק זייד וח"כ צ'רלי ביטון, עורכת בטאון רק"ח תמר גוז'נסקי, סגניתה, מרים אלגזי, מזכיר הוועד לדיאלוג ישראלי־ערבי לטיף דורי, מי שעמד בראש משלחת השמאל לרומניה, גדעון ספירו מ"יש גבול", אתי דניתו מ"מזרח לשלום", אסי ארמה, חבר הוועד הפועל של ההסתדרות מטעם הפנתרים השחורים, העיתונאים עודד ליפשיץ ואבשלום קווה, דוד איש־שלום ומפה איציקזון מש"ס. על סיפון הספינה עתידים לעלות כשלושים ישראלים.

מרים אלגזי ממעפילי אוניית "אקסודוס" לפני ארבעים שנה, אמרה בנמל התעופה בן־גוריון: "כבת לעם של פליטים וכמי שעברה דרך ייסורים ארוכה, חשתי צורך לתת ביטוי אישי להזדהות שלי עם סיבלם של הפלשתינים שגורשו מבתיהם ורוצים לחזור". כל הנוסעים הבהירו, כי אין מדובר במשלחת מאורגנת, אלא ביוזמה פרטית של כל אחד מהם. עם הגיעם ללרנקה התקבלו בברכות על־ידי משלחת פלשתינית וכן על־ידי ראש העירייה המקומי, ג'ורג' כריסטופידיס, שבירך את הישראלים על מאבקם לשלום במזה"ת.

גלי צה"ל לא ידווחו

בחוגים ממשלתיים בוחנים כעת את ההיבטים המשפטיים של השתתפות אזרחים ישראלים בהפלגה אם וכאשר תצא לפועל. מפקד גלי צה"ל, נחמן שי, הורה למחלקת החדשות בתחנה להפסיק לקבל דיווחים מהעיתונאי נתן זהבי השוהה באתונה, ואמור להתלוות לספינת המגורשים. זהבי, איש העיתון "חדשות", משרת שירות מילואים בגל צה"ל, ועם צאתו לאתונה סוכם כי יסקר את האירוע גם עבור התחנה הצבאית. ביקורת שהושמעה במערכת הביטחון על שידורי גלי־צה"ל ממסיבות עיתונאים של אש"ף באתונה הביאה להחלטתו של נחמן שי.

צעירה מיפעת נהרגה בתאונה

הדס ביטון, בת 18 מקיבוץ יפעת נהרגה אתמול, לאחר שרכבה הדרדר לתהום בכביש רכיד. בתאונה אחרת, ליד טבריה, נפצעו 5 אנשים.

הצעירה נהגה ברכב מסחרי מדגם "טרנזיט" ותוך כדי הנסיעה איבדה את השליטה על רכבה, התדרדרה לתהום לצד הכביש, ונמחצה למוות. (עתי"ם)

מטוסים סוריים בדרום לבנון

מאת אורי הורביץ, כתבנו לענייני המזרח התיכון

מקורות בטחוניים לבנוניים מסרו אתמול, ש־4 מטוסים סוריים טסו שלשום מעל חלקים בלבנון, כולל מזרח ודרום לבנון, חלקים שלפי אותם מקורות לא טסו מעליהם מטוסים סוריים מזה 10 שנים. עוד נמסר שבטעות זוהו מטוסים אלה בתחילה כמטוסים ישראליים.

עוד סיבה טובה לחטוף אבוקדו
מבצע אבוקדו ברשתות:
קו־אופ והיפר קו־אופ, שופרסל והיפרכל, רשת היפרשוק תנובה
ובחנויות נוספות שיצטרפו למבצע.
מחיר מירבי לצרכן 2.79 ש"ח לק"ג.
הזן במבצע: "נבל"
קח פרי ותהיה לי בריא!
מועצת הפירות (ייצור ושיווק)

הבערה בשטחים. היו נתונים, לא היה ניתוח

צילום: כוכו לויד

המפקד הממונה היה אחראי על הסדר, הוא היה המחוקק והמבצע דרך קציני מטה של משרדי הממשלה. אלוף בשירות פעיל עמד בראש כראש המחלקה למימשל צבאי במטכ"ל. הוא פעל מול צה"ל ומול שר הבטחון.

בשנת 1981 הפריד שר הבטחון דאז, אריאל שרון, בין החלק הצבאי לאזרחי ולמתאם הפעילות בשטחים מונה אזרח. במקום מפקד צבאי ממונה מונה ראש מינהל אזרחי בגדה וברצועה ואילו האחריות לבטחון הוטלה על הפקודים המרחביים.

כמתאם ראשון במתכונת זו מונה רחביה ורדי, אלוף מישנה במילואים ואיש מודיעין ותיק עם עבר בשירותי הבטחון. שר הבטחון שרון נתן לורדי סמכויות רחבות, כולל נושא הערכת המודיעין או „הערכת מצב" כפי שהדבר בא לביטוי בכתובים.

בתקופתו של רחביה ורדי גדל באופן משמעותי החלק המודיעיני ביחידת התיאום מבחינת הנפח, התקנים והסמכויות. לצד המתאם פועל יע"ע (יועץ לענייני ערבים), שתפקידו לעקוב אחר השטח, להציג בפני המתאם את הלכי הרוח, להיפגש עם אישים ונכבדי ציבור ולהמליץ לדרגים שמעליו עם מי להיפגש. ניתן לומר כי היועץ לענייני ערבים אמור לשמש כעיניים וכאוזניים של המתאם ושל שר הבטחון המופקד עליו.

מתאם הפעולות (שמואל גורן) והיועץ לענייני ערבים (אל"מ שלום הררי) מקיימים דיונים במשרד הבטחון ובשטח עם אישים וראשי ציבור. בדרך־כלל נערכות הפגישות עם אנשים מתונים שמונו על־ידי מערכת הבטחון כראשי ערים ונחשבים בעיני תומכי אש"ף בשטחים ל„משתפי פעולה". היועץ והמתאם קשורים בעבודה יומית עם קהילות המודיעין ובעיקר עם השב"כ ומוציאים מידי יום „לקט מודיעין יומי".

„לא מבינים את ההתרחשויות"

גורם בכיר במערכת הבטחון: „בין שני האנשים הללו, שמואל גורן ואל"מ שלום הררי, יש יחסים הדוקים ביותר. במשך שלוש שנים הם לא מבינים את ההתרחשויות בשטח ואת המשמעות של תפקידם. אם שר הבטחון יצחק רבין חוזר וטוען כי אין עם מי לדבר בשטחים וכי עוד לא איתרו את המנהיגות החדשה, זה אומר שאין מי שמוצא לו ומביא אליו את המנהיגות הזאת. כשמתייעצים עם מי מדברים ומתי, תמיד יהיו אותם אנשים מוכרים כמו ראש עיריית קלקיליה אבו־סניינה או ראש עיריית שכם וכו'. בכל פעם שמישהו ניסה להציג רשימה של אנשים אחרים, שהם אולי המנהיגות החדשה והאמיתית בשטח, הוא טורפד. כך, למשל, כשניסה ראש המינהל האזרחי לשעבר בגדה, תא"ל (מיל.) אפרים סנה, להכין רשימת אישים לפגישה עם שר הבטחון או עם פרס ושמיר, היה גורן עובר על הרשימה, דוחה את שמות המנהיגים ומשאיר את המוכרים ולמעשה הבלתי משפיעים. מדי פעם, כשכבר הצליחו לסנן לפגישה אחד או שניים מהמנהיגים, היה גורן נכנס לשמיר, לפרס או לרבין רבע שעה לפני הפגישה „מעדכן" אותם על הרכב המשתתפים בה. אז איך יוכל רבין לאתר מנהיגות חדשה אם אין מישהו שיעשה לו את זה?" שואל האיש.

שמואל גורן מונה לתפקיד על־ידי השר משה ארנס, ורבין, שנכנס למשרד הבטחון ב־84', החליט להשאירו בתפקיד. רבין וגורן הינם מכרים ותיקים. האחרון שימש בתפקיד סגן נספח צה"ל בוושינגטון בעת שרבין היה שם בתפקיד השגריר. אחר־כך, כשפרש מצה"ל, היה במוסד, לפרוש משם והגיע למשרד הבטחון לתפקיד המתאם.

שמואל גורן הוא חבר המטה הכללי של צה"ל מתוקף תפקידו. לצידו פועלים ראש לישכה בדרגת סגן־אלוף, עוזר, תת־אלוף פרדי זק, ויועץ לענייני ערבים, אל"מ שלום הררי. בגדה המערבית וברצועת עזה מכהנים כראש המינהל האזרחי קצינים בכירים בדרגות תת־אלוף.

בגדה: תא"ל ישעיהו ארז, שמונה לתפקיד לאחר פרישת אפרים סנה; לצידו יועץ לענייני ערבים (יע"ע) בתקן אל"מ; יועץ משפטי (אלוף־משנה), ראש ענפים ושבעה מושלים בנפות השונות, כולם בדרגות סגן־אלוף (הנפות: ג'נין, טול־כרם, שכם, רמאללה, בית־לחם, חברון וירדן — אזור יריחו).

ברצועת עזה עומד בראש המינהל האזרחי תא"ל אריה רמות הנעזר ביע"ע וביועץ משפטי בדרגות סגן־אלוף ובמטה וראשי ענפים. תחתיו שלושה מושלים (עזה, חאן־יונס ורפיח) ושתי נציגויות בג'בליה ובדיר־אל־בלח.

תחת כל המערכת הגדולה הזו מועסקים 17 אלף עובדים ערביים מקומיים (12 אלף בגדה ו־5000 ברצועת עזה) ועוד מאות ישראלים (קצינים ואזרחים בתפקידים שונים).

במשך השנים האחרונות הגיעו לשר הבטחון יצחק רבין תלונות רבות על תפיסת העולם של שמואל גורן בעניין שאותו הוא אמור לייצג. התלונות באו בראשונה ממנהיגים בשטחים. רבין שמע גם דעתם של חברי כנסת רבים ובראשם ח"כ דראושה. את כל המידע והעצות העדיף רבין לדחות על הסף מבלי לחשוב באופן מעמיק על המשמעות של העניין לטווח הבינוני והארוך ואולי גם לטווח הקצר.

מתאם פעולות הממשלה בשטחים, שמואל גורן, שהה לאחרונה בארצות־הברית. במשרד הבטחון מסבירים כי גורן יצא לאמריקה לפגישות עם אנשים וארגונים שונים בענייני משרדו ובעניין שיקום הפליטים, אולם גורמים מקורבים יודעים לספר כי הוזמן לארצות־הברית על־ידי השגריר באו"ם בנימין (ביבי) נתניהו וביזמת ראש הממשלה שמיר, כדי „לתת איזון" להסברה של שמעון פרס ושל שליחו בימים אלה בוושינגטון, ראש המינהל האזרחי לשעבר תא"ל אפרים סנה. מספרים עוד כי שמואל גורן יודע לנווט היטב את דרכו בשביל המסובך המוביל את ממשלת האחדות הלאומית. הוא מרבה להיפגש עם שמיר ואנשי הליכוד, הוא מקיים קשר טוב עם המתנחלים, ומצד שני הוא שומר על קשר טוב עם שמעון פרס ויצחק רבין.

„דוגמה מובהקת להליכה בשביל הפוליטי המפותל ניתן למצוא אולי בהזמנות ששלח גורן לחתונת בתו לפני מספר חודשים. היתה שם האחדות הלאומית במיטבה", אומר אחד מאנשי המערכת.

דרג אוסף, לא מחליט

שמואל גורן אוהב לעבוד לבד ואינו מרבה להתייעץ ולשמוע אחרים. לבד מקשר שוטף עם סגנו, עם היועץ לענייני ערבים הררי ועם עוד מתי־מעט, הוא אינו נפגש עם אנשים הפועלים בשטח כדי לעקוב אחר המתרחש.

„כשצה"ל הפיק ממחדלים מודיעיניים קודמים את חלקה של עבודת הצוות והצלבת המידע, פעל שמואל גורן בדרך הפוכה. הוא לא דגל בעבודת צוות, פעל לבד ועכשיו גם נפל לבד.

„שמואל גורן הוא במקור איש איסוף במודיעין, הוא לא עסק במחקר, ואינו מבין את חשיבות הקשר בין איסוף למחקר. גורן בא מדרג אוסף ולא מדרג מחליט. ההפתעה המודיעינית לא יכלה שלא לבוא, וגורן ואנשיו לא הבינו זאת. גם אם בכתב המינוי של מתאם פעולות הממשלה לא מוגדר נושא האחריות לחקר השטחים ולהערכת המצב, הרי זה ברור. פשוט אין מישהו אחר", אומר גורם במערכת הבטחון.

כיום, חודשיים לאחר פרוץ המהומות בשטחים, כשהליקוי המודיעיני כבר ברור, מקימים את הגוף לחקר השטחים. יש כאלה המחייבים גם הקמתה של ועדת חקירה או ועדת בדיקה כדי שתבחן איך הביאו עלינו „מלחמת יום כיפור שניה", כלשון הדוברים. אחרים קוראים להעביר את מערכת תיאום הפעולה בשטחים ואת הכפופים לה אל מבקר המדינה כבר בשנה הקרובה. הם אספו מידע ועוד מידע ועוד ידיעה ולא הריחו את הראש ולא ראו את הענק המתגלגל.

מה עשה היועץ במכון וינגייט?

[illegible]

נוסחת יריב

אורי הורוביץ

יחסי הכוחות בינינו לבין צבאות ערב נראים גרועים מאד מבחינתנו, גם כמותית וגם איכותית ■ בעיית הפלשתינים תבוא על פתרונה מחוץ לגבולות מדינת ישראל ■ צריכים להיקבע שינויים בגבולות הד־4 ביוני 1967 ■ אהרון יריב, 16 שנה לאחר נוסחת יריב–שם טוב

אהרון יריב משמש כראש „המרכז למחקרים אסטרטגיים" באוניברסיטת ת"א זה עשר שנים. היה ראש אמ"ן מ־67' עד 72', יועצה של גולדה מאיר למלחמה בטרור (עד יוני 73'), נבחר לכנסת ה־8 מטעם מפלגת העבודה והיה שר התחבורה בממשלת גולדה מאיר ושר הסברה בממשלת רבין.

— מה המצב האסטרטגי של ישראל ביום?

אהרון יריב: אני מעריך. להתחיל בניתוח המאזן הצבאי שלנו, כפי שהוא נראה לי היום. הבחינה הישירה והפשוטה ביותר היא הבחינה הכמותית, ומבחינה זו מצבנו לא מניח את הדעת. אין לנו עדיפות כמותית מכרעת על הסורים. בעניין העוצבות הסדירות — יש להם 9 דיביזיות, ואילו לנו בצפון יש פחות דיביזיות. היינו, ביחס לטובת הסורים. אם נוסיף לזה את ירדן — ואני לא מזכיר את עיראק, שנמצאת במלחמה — הרי מצבנו עוד פחות טוב. אפשר לומר שאם נגייס את המילואים המצב ישתפר, אבל גם אז אין לנו עדיפות מבחינה איכותית.

מבחינת מערכות הנשק, אין לנו כבר אותו יתרון שהיה לנו בעבר. בעבר היו רוב צבאות ערב מצוידים בנשק מתוצרת בריה"מ, ואילו לנו היה נשק מתוצרת ארה"ב, שלו עדיפות איכותית ניכרת. היום, רוב צבאות ערב מצוידים בנשק מתוצרת המערב, ואין מערכת נשק מערבית שנמצאת רק בידינו ולא בידיו של צבא ערבי זה או אחר. נכון שצבא סוריה מצויד כולו בנשק סובייטי, אולם זהו נשק מהדגמים העדכניים ביותר ובאיכות טובה יותר מאשר בעבר. נכון גם, שהכלים שבידינו, מתוצרת ארה"ב, עדיין יותר טובים, אבל מידת היתרון שלהם קטנה מאשר פעם. גם הפער בין אף־16 לבין מיג 29 בחיל האוויר הוא יותר קטן מאשר המרחק בין אף־16 לבין מיג 23.

החזית הסורית וגם החזית הירדנית, מבוצרת לעומק, ואת הביצורים האלה לא רק שלא קל להבקיע, אלא שהם מטילים מעצורים רציניים על כושר התמרון שלנו. פירושו של דבר, שמלחמה עם סוריה או ירדן תהיה קשה יותר מהמלחמות שהיו לנו בעבר. כי היתרון הגדול שלנו הוא התמרון, והביצורים העמוקים והמורכבים והמשוכללים יטילו מגבלות על כושר התמרון שלנו. תוסיף לזה את יכולתם של הסורים, שלה שותפים העיראקים והמצרים, להכות בעורף באמצעות הסקאדים, שלהם טווח של 250 ק"מ. ואם כי אינם מדויקים הם מספיק מדויקים כדי לפגוע בערים. בידי הסורים נמצאים גם טילי ס.ס. 21, שהם מדויקים ומסוגלים לפגוע בשדות תעופה ויימ"חים בטווח של 100־80 ק"מ.

צריך להוסיף לכך את היכולת הכימית שרכשו צבאות ערב. העיראקים, שבאופן מאסיבי הפעילו נשק כימי במלחמה נגד איראן, לא נענשו על כך ע"י קהילת העמים, וגם למצרים יכולת שהחלה בתימן בשנות ה־60. אף הסורים פיתחו יכולת רצינית. לפי ידיעות שונות הם פיתחו ראשי חץ כימיים לטילים מסוג סקאד וס.ס. 21.

— מה המשמעות של חזרת סוריה ללבנון על מאזן הכוחות?

כשלוקחים בחשבון שיש להם צבא של 9 דיביזיות ועוד 7 חטיבות קומנדו, הרי הם יכולים לאיים עלינו גם בחזית הלבנונית וגם בחזית רמת־הגולן בו זמנית. למרות שהם קיצצו לאחרונה בסדר הכוחות, הרי כל זה מצביע על יכולתם הפוטנציאלית של הסורים לערוך מתקפת פתע. למה? כי כל הכח הזה הוא סדיר, כל 10 הדיביזיות הן סדירות, ביחס לכוחות הקיימים זה נותן להם אפשרות לערוך מתקפת פתע. אינני רוצה לומר בזה שמחר הצבא יעמוד לתקוף אותנו. צריך לקחת בחשבון עוד כמה גורמים, כמו הקיצוצים והקשיים הכלכליים שבהם נמצאת סוריה, גם עמדתה של בריה"מ, שלכמות אינה מעוניינת במלחמה כעת, והעובדה שסוריה מבודדת בעולם הערבי, כל אלה מאפשרים לנו לחשוב שאיננו עומדים בפני יוזמה סורית בעתיד המיידי. אבל הפוטנציאל לכך קיים.

אם נסכם עד כאן את יחסי הכוחות בינינו לבין צבאות ערב, ודיברנו רק על הצבא הסורי והירדני, הרי אם נוסיף לכך כוחות פלשתיניים וסעודיים, וגם את צבא עיראק וצבא מצרים, וכוחות משלוח נוספים מצבאות ערביים אחרים — הרי יחסי הכוחות בינינו לבין ארצות ערב נראים גרועים מאד מבחינתנו, גם כמותית וגם איכותית.

ובכל זאת אני מרשה לעצמי לומר שמצבנו האסטרטגי היום מניח את הדעת. איך אני מרשה לעצמי לומר זאת? מהסיבות הבאות:

ראשית, מתקיימת מלחמה בין עיראק לאיראן, והצבא העיראקי מרותק למלחמה. וגם אם המלחמה תיגמר, אינני חושב שעיראק תחוש לחזית מזרחית כדי להשתתף מיד במלחמה נגד ישראל. תהיינה לעיראק הרבה בעיות עוד לפני כן. חלק גדול מצבא זה צריך להשתחרר, הרי מדובר ב־40 דיביזיות, אבל נכון שאם תתרחש קונסטלציה שבה תהיה קואליציה כלל או רוב ערבית, ואז נראה שגם עיראק תתרום את תרומתה הצבאית לקואליציה זו. בינתיים היא עסוקה במלחמה.

סיבה שניה היא חוזה השלום בינינו לבין מצרים. החוזה עדיין תקף, היחסים הם קרובים. אין כל ספק שמצרים נמצאת מחוץ למעגל המלחמה. עם זאת, היא אכן מחדשת את צבאה. היא הגדילה אותו מארגנת אותו לפי דגם אמריקני ונהנית מסיוע רב ממדים של ארה"ב.

בשל מלחמת איראן־עיראק, ובשל היות מצרים דבקה בחוזה השלום עם ישראל, וכן בשם הסיבות ההיסטוריות והמסורתיות, קיים פילוג במחנה הערבי. לזה צריך להוסיף את העובדה שמחירי הנפט ירודים. דבר זה מגביל, אם כי לא מבטל, את יכולת ארצות הנפט העשירות לסייע לארצות ערב האחרות, וזה גם משפיע לרעה על תקציבי הביטחון שלהם.

הנקודה האחרונה היא היחסים הטובים בין ארה"ב לישראל, במיוחד בתחום האסטרטגי. לעניין זה יש השלכות חיוביות וחשובות מאד באשר ליכולתנו המדינית והכלכלית, וכן יש רווח נוסף חשוב שהוא האפקט המרתיע לגבי ארצות ערב. הכוונה למחשבות תוקפניות.

הערה עם כל הדברים שמניתי — שבעטיים אני מרשה לעצמי לומר שהמצב מניח את הדעת. — שהיא, שאלה גורמים ברי חלוף. אלה גורמים חולפים. מלחמת איראן־עיראק תסתיים, ואנו יותר קרובים לסוף מאשר להתחלה. יחסינו עם מצרים תלויים במידת ההתקדמות של תהליך השלום. לא תהיה התקדמות, בעיקר לאור המתרחש בשטחים, ואם יהיה המשך לסטאטוס־קוו אז יחסינו עם מצרים יורעו וידרדרו עד לידי מצב שחוזה השלום לא יתפוס דה־פקטו. המצרים לא יראו עצמם מחויבים להסכם השלום.

התמנו עם המצרים בקמפ־דיוויד על שני הסכמים: חוזה שלום עם מצרים, והוא הוגשם; ההסכם השני נקרא הסכם במסגרת שלום למזרח התיכון. בנושא זה יש לעניין הפלשתיני מקום נכבד. התחייבנו למו"מ שכתוצאה ממנו תוכרנה הזכויות הלגיטימיות והדרישות הצודקות של העם הפלשתיני. כך נאמר, אך לא הוגשם. בנושא האוטונומיה לא חלה התקדמות, המו"מ עם מצרים נתקע. המצרים יכולים לטעון נגדנו שלא עמדנו בהסכם השני של קמפ־דיוויד, והסכם השלום שהוגשם הוא הסכם נפרד, ולכן גם הסכמי השלום לא מחייבים אותם. דבר זה עלול להוביל אותם למחנה הערבי ולהצטרפות לקואליציה ערבית, שעלולה לקום, כתוצאה מאי התקדמות תהליך השלום.

לאור כל הנאמר מעניינו לעשות ככל יכולתנו לקידום תהליך השלום. זאת, ראשית־כל, כדי למנוע את הבעיה שקוטרת בפנינו, ובשורה הראשונה את הבעיה הפלשתינית. כך ניתן למנוע היווצרותה של קואליציה מדינית וצבאית ערבית מסוכנת, תימנע התדרדרות היחסים עם מצרים והיא תישמר מחוץ למעגל המלחמה. ולכך יש שעה אחת קודם.

— אתה הרי חצי מנוסחת יריב־שם־טוב. מה היום?

על ישראל להיות מוכנה לנהל מו"מ עם כל נציגות פלשתינית, שא. תכיר בישראל כישות עצמאית; ב. תפסיק את הטרור; ג. תתכחש לאותם סעיפים באמנה הלאומית הפלשתינית שמדברים על העלמותה של מדינת־ישראל, כגון סעיף 19 באמנה.

זו נוסחה, לא פתרון. הרי בשעתנו היתה בעיה אם מדברים עם אש"ף או לא מדברים, והיום תורים לקידום תהליך השלום.

לא יכול להיות קידום תהליך השלום בלי התקדמות לפתרון הבעיה הפלשתינית. מה שמנחה אותי בעניין זה היא ההכרה שאנחנו צריכים לחיות עם הפלשתינים. הם לא קיבלו את חלוקת ארץ־ישראל ב־47' ומאז ברור המלחמה, אך מאחר שחיים כיום תחת שלטוננו לפחות 2 מיליון פלשתינים, כולל ערביי ישראל, ומבחוץ

(המשך בעמוד 10)

פחד

יום א' בלילה. תיאור: כמה כלי רכב ישראליים פולשים לדיר אל־גסון, דקה אחת החוצה מן הקו הירוק. צועקים, דופקים על דלתות. התושבים הודפים את הפולשים ■ יום ב' אחר־הצהריים. תגובה: שני ג'יפים צבאיים מגיעים אל גבול הכפר, השבאב זורקים אבנים. נביל אבו־עבדל, בן 17, נורה למוות ■ יום ד' בצהריים. מסקנה: היצרים לובו. הטיפול בהלם כבר נעשה. עכשיו כולם כשירים למאבק

אפי לנדאו

צילומים: מאיר פרטוש

הכל ירוק שם עכשיו ופורח, חוץ מהאבנים. אלה מונחות על הכבישים, שורות שורות. כל 50 מטרים שורה. יש גם חוטי תיל, צמיגים שרופים, חביות ורהיטי־בית שונים. ניכר שהכל נעשה בחיפזון, כאילו לפני מספר שעות.

הכפר עת'יל, דקה אחת מעבר לקו הירוק, מול כפר ג'ת שבמשולש, יום לאחר שנביל, בן 17, נורה למוות. לידו, בתוך עמק קטן, ניצבים שני הכפרים השכנים: עלאר ודיר אל־גסון. כ־20 אלף תושבים גרים בשלושת הכפרים, תושבים שעד עתה לא היו מעורבים בשום אירוע שקרה בשטחים ב־65 הימים האחרונים. עכשיו גם להם יש אירוע. עכשיו גם להם יש קורבן להתהדר בו, על מזבח שחרור העם הפלשתיני. מעבר לפחד, מעבר לכאב הרב — אתה גם מוצא גאוות־עניים זו.

הגענו, מאיר הצלם ואני, לג'ת, ב־13.00. יום אחרי. הטלפון שהקפיץ אותנו לשם, 45 דקות מתל־אביב, היה של אחמד אבו עסבה, ראש מועצת ג'ת. וראיס — כפי שהוא מכונה על־ידי תושבי הכפר, בליווי של הדרת־כבוד. חיכינו לו בתחנת הדלק, בכניסה לכפר. בינתיים הראו לנו את עת'יל, ממש ממול, מעבר לקו ירוק שאינו נראה. כמטחווי יריקה, דיר אל־גסון מימין, על המדרון, ועלאר משמאל, גם כן על מדרון, עת'יל במרכז, ליד הנחל בו עבר הסיור האומלל של המילואימניקים. אבל אני מקדים מאוחר למוקדם.

יחד עם אבו עסבה יושבים איתנו גם שניים מתושבי עת'יל. אין שמות. אסור לצלם. בכל המפגשים עם תושבי הכפר, אז ומאוחר יותר, היה הפחד מרכיב שולט. חשבתי על הצבא. אחרי כן התברר לי שהכתובת היא אחרת — המתנחלים. הסיפור שלהם מבולבל; משהו על כוח צבאי של עשרות רכבים ובולדוזר. ניסו לפרוץ לכפר. השאבאב, כך סיפרו, ניסה לעצור אותם באבנים והצליח. נביל נהרג שם, מירי שלא כוון לאוויר אלא ישירות לגופם של הנערים המיידים. לשאלתי, סיפרו בתחילה על שני פצועים. אחרי כן על ארבעה. נראה שאי הבהירות נובעת מכך שמלבד במקרה של סכנת חיים — לא מובאים פצועים לבית־החולים (במקרה זה — טול כרם). שם הם יטופלו, אך אחרי כן, סביר להניח, ייעצרו.

סיפור טוב חייב גם בתמונה. ושם, בג'ת, לא

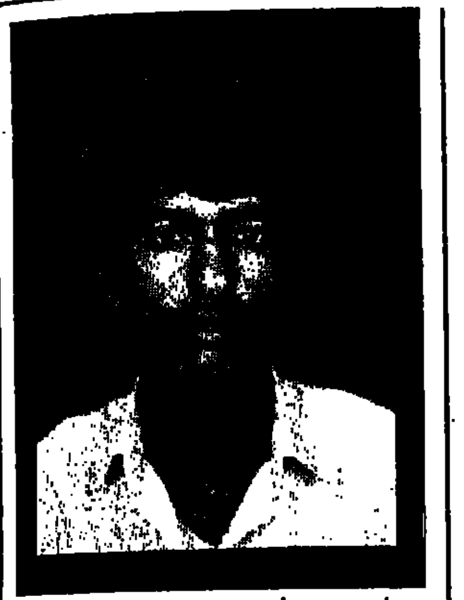

נביל אבו־עבדל, בן 17

הייתה לנו כזאת. גם הגירסה נשמעה מבולבלת במקצת. להתקרב אל הכפר, אמרו התושבים, מסוכן. השאבאב התחמם וסגר את הדרכים מפחד המתנחלים. השלט „עיתונות" לא ירשים אותם, גם לא בערבית. אבל בכל זאת, אבו עסבה התנדב ללוות אותנו, ואנו, למרות האזהרות, ברדף.

דרך העפר היורדת מהכביש חוצה, בלא שתרגיש, את הקו הירוק. מעבר ממציאות של אשליות למציאות של יאוש. האוויר, למרות כל התיאוריות, לא מריח אחרת. אבל אנחנו — מבור לבור, ממהמורה למהמורה, המתח בתוכנו עולה. חשבתי, אולי להגיע למבואות הכפר, לפרדס על־יד הנחל, המקום בו נורה ומת נביל. השדות ריקים והחממות נטושות. רק בן כפר אחד עובר מאחת לשנייה וסוגר. שלא יגנבו. אותו אדם, גם הוא ללא שם, התנדב לעזור לנו. לשכנע את השאבאב שעיתונאים אינם בהכרח מתנחלים.

500 מטר לפני הנחל, בעוד הפיאטה מקרטעת בין שלוליות, גזעי עצים ואבנים החוסמים את הדרך, הורה לנו לעצור, יצא והחל ללכת לבדו. חמש דקות. עשר דקות. המתח גואה. אינך יודע אם השאבאב כבר לא מסתתר פה מסביב, מחכה לאות. חוזרים שניים. המתנדב ואחר צעיר יותר, מדבר בהחלטיות ונראה מנהיג. הולך עם אבו עסבה, חבוקי ידיים, לפנים — ומורה לנו לנסוע בעקבותיהם. לאט לאט.

צעיר מקומי מצביע על המקום אליו ירו החיילים ובו נפגע נביל

המחסום לפני הוואדי מאויש. ה„מפקד" אינו מסתפק בהמלצות וניגש אליי: אר יו ספיק אינגלישז יס — אני עונה. אר יו ג'ואישז למרות המרטורת עיניי: יס. פליז גו אאוט אוף דה קאר. יצאתי. הציץ לתוך המכונית, למושב האחורי, לבגז' — שום סימן למתנחל מסתתר. במחסום אין החיפוש, מן הסתם, היה יותר אינטנסיבי. הפנינו את קדמת המכונית לכיוון היציאה ועמדנו בדיוק במקום עליו הצביע. רצינו למצוא אותו שלמה אחרי הסיור.

כן, בשלב זה הבנתי שיהיה סיור בכפר, שנראה את מקום האירוע ואולי גם נפגוש את המשפחה האבלה. רציתי את תמונתו של נביל; רציתי לשמוע את האב. אך לפני כן הוליכה אותנו החבורה, שהלכה וגדלה עד שכל הסיור שלנו הפך לתהלוכה, אל הפרדס מעל הנחל. הדרך כבר מסומנת. כולם מצביעים על סימני הצמיגים. ג'יפים — אמרו. כמה? — שאלתי. שניים. וכמה חיילים? ששה. מבוגרים, לא צעירים. כאן החלה להתבהר התמונה. לא עשרות רכבים ולא ניסיון פריצה. רק שני ג'יפים פתוחים. ששה מילואימניקים, אולי מסע ניווטים רכוב שנקלע אל הסערה.

★ ★ ★

ואת הסערה, כך מסתבר — כמו בהרבה מקומות אחרים בשטחים — החלו המתנחלים. יום א'. 23.00. כמה רכבים אזרחיים נכנסים לדיר אל־גסון. כרוכם, בקול תרועה, צועקים, דופקים על דלתות. אקסטזה אופיינית. תושבי הכפר, עם תיאום מגבוה בעזרת רמקול המואזין מהמסגד, מיידים אבנים והודפים את הפולשים אל מחוץ לכפר. פלישה זו — מספרים הסובבים אותנו, נרגשים — באה לאחר מספר ימים בהם הסתובבו שמועות עקשניות על כוונת המתנחלים לפרוץ לכפרים. בכפר יעבד, לא רחוק משם, שרפו מתנחלים (מוזכרים היישובים מבוא־דותן וחרמ"ש) משאבת מים, היחידה בכפר, ומכוניות. עתה נותר הכפר ללא מים.

אחמד אבו־עסבה, ראש מועצת ג'ת

למחרת בבוקר, יום ב', התארגנה תהלוכה ספונטנית ברחובות דיר אל־גסון. מחאה. הליקופטרים ריחפו מעל וירו רימוני־גז. צבאיים? — אני שואל. אין תגובה. לא יודעים לזהות. באיזה צבע? — אני מקשה. ככה, חצי חצי, ירוק וחאקי. לסיפור ההליקופטרים לא ניתן עד עתה כל אישור ממקור צבאי רשמי.

בשלב זה, בפעם הראשונה מאז החלו המהומות בשטחים, לפני כ־65 ימים, יצא השאבאב להתגונן. הוקמו מחסומים, הוכנו צמיגים ונצברו ערמות אבנים. הילדים הקטנים הכינו את הרוגטקות. הפחד שלט. שמועות על מתנחלים בליווי של ג'יפים צבאיים עברו מכפר לכפר. כולם היו בהיכון.

ואז, אחה"צ, כאילו מסיפור אחר, הגיע הסיור. שני ג'יפים נסעו לאורך הנחל, על גבול הכפר. ששה אנשי מילואים. אולי גם הם, או חלקם, משתתפים בימי אזרחותם בהפגנות של „שלום עכשיו", כמו אותו סגן־אלוף שכמעט הרג צלם בחלחול. הגיעו לכביש, ממש לצד המחסום. השאבאב — אותם נערים בגיל יסודי ותיכון — ראה שהידבה ממנו פחד אבן הגיעו חיילים — ועוד על ג'יפים, כמו בשמועות. אבנים החלו לעוף באוויר. והחיילים — לפי סיפורי המקומיים — השיבו ישר באש. לא באוויר, לא ברימוני־גז, לא בכדורי־גומי.

מעבר לכביש עומד בית מסתתר באבן ירושלמית. על קיר הבית, ליד המתחם, לחלון שאינו גבוה, ספרתי שבעה חורים של קליעים, וגם אותם הגיעו לשם דרך האוויר, אך בחלק המאוד תחתון שלו, מעל פני האדמה. במקום בו עברו הג'יפים ניתן למצוא עדיין, לאחר פעולת איסוף של הילדים, תרמילים בקוטר 5.56 מ"מ, גליל או אם־16.

באותו שלב, ליד המחסום, עדיין לא נורתה היריה הקריטית. זו נורתה עשרה מטרים לאחר מכן, לאחר שהג'יפים עברו את הכביש, מול הפרדס. מבין העצים קל יותר לזרוק אבנים. אל בין העצים קשה לירות. זה מצד אחד. מצד שני, אולי קל יותר לירות כשאין מטרה ברורה. כך אולי לא יודעים כשפוגעים. כשהורגים.

נביל לא זרק אבנים — מספרים חבריו. לי זה נשמע מפוקפק. אחרת, מה עשה שם? בכל זאת — בקבוקי תבערה לא נזרקו שם. אולי יהיה זה השלב הבא, בשבוע הבא. את המילואימניקים, מצד שני, לא לימדו לתת מכות. הם לא היו מצויים בעיקרי־מבצע „נועם הליכות", וכך מת נביל אבו־עבדל לטיף אסעד. בן 17. אחד מ־48 שנהרגו עד עתה בשטחים. כמעט פלוגה של פלשתינים.

אחרי־כן הסיפור נשמע כמו בסלאו־מושן. הג'יפים נתקעו. קראו בקשר לעזרה והגיעו רכבים נוספים. לבסוף חולץ הסיור התמים, שהפך אלים, והצבא עזב את האיזור. אולם המתח, אתה חש אפילו ביום שאחרי, עדיין עומד באוויר. הכפר „שובת". כמוהו שני הכפרים הסמוכים. כולם בטוחים שתבוא מתקפה — מתנחלים או צבא — ומתכוננים אליה במלוא הרצינות. הם, שהיו שקטים עד עתה ולא נסחפו בלהט הלאומני, קיבלו טיפול בהלם ועתה כולם כשירים למאבק: ילדים, שאבאב, צעירים ומבוגרים. אין חילוקי־דעות.

★ ★ ★

הלכנו אל בית הקברות. האדמה עדיין טרייה, עטורה בזרים ועטופה בדגל אש"ף. שחור־אדום־ירוק. מאיר מצלם. אחד המלווים נעמד ליד הקבר, פרצופו עטוף כולו בכפייה, ומנופף בדגל. בסמוך שורות נשים — כך הסבירו לי — שירי גאווה על הקורבן שנתן הכפר למען מלחמת השחרור.

אנו ממשיכים, הולכים בסימטאות הצרות לעבר בית המשפחה. מסביב, ברחוב, יושבים עשרות אבלים. החנויות סגורות. נכנסים לחדר האורחים, לוחצים ידיים ומתיישבים מסביב. קפה. אחמד אבו עסבה מתחיל לדבר. על זכויות העם הפלשתיני, ועידה בין־לאומית, מדינה לצד מדינה ועוד כהנה וכהנה דברים שברומו של עולם — ואולי בנפשם של היושבים בחדר. האב אינו מדבר. בוהה באוויר. ביקשתי מאחמד לשאול אותו אם ירצה להגיד משהו. לא — הוא מניד בראשו. ישנו רק הכאב. אין מה לומר.

עוד סיבוב קפה ואנו נפרדים לשלום — לא לפני שקיבלתי תמונה — ויוצאים. ברחוב מחכה לנו ג'יפ שיסיע אותנו אל הרכב שעומד מחוץ לכפר, מעבר למחסומים. עתה הפכה כבר האווירה ללבבית. יש חיוכים ומדברים גם על דברים שלא קרו אתמול. לאחר סיבוב חוצה־מחסומים הגענו אל הרכב. לחיצות ידיים לבביות וחיוכים. אולי תרמנו מעט להפשרת האווירה, להורדת המתח. אך בטוחני שלא להרבה זמן. זה לא ייגמר במה שאירע השבוע. □

אביו של נביל. אין מה לומר

„...מותם של מקומיים"

במשך כל ימי המהומות בשטחים נשמעו טענות של עיתונאים נגד דובר צה"ל, על כך שישנם הרוגים שלא דווח עליהם לתקשורת. הוזכרו גם כמה שמות או מקרים. נביל אבו עבדל לטיף אסעד נהרג מירי חיילים ביום ב', 8.2.88, בשעה 16.00 בקירוב. צה"ל לא הוציא על כך כל ידיעה רשמית, למרות שבתקרית היתה מעורבת יחידה צבאית. למחרת נודע דבר האירוע ל„על המשמר", ואחריכן לאמצעי תקשורת אחרים שהדיווח בהם היה לוקה בחסר, מוטעה במקרים רבים ולא מעודכן.

אנשי הכפר טוענים, שמוכתר הכפר, דודו של נביל, קיבל הודעה טלפונית מאנשי המינהל האזרחי לא להודיע לתקשורת ולערוך את ההלוויה במהירות המקסימלית, ללא נוכחות ציבור של מלווים. המהירות אכן הייתה מרבית. למחרת, יום ג', לפני הצהריים, נקבר הנער. גם לא הודיעו לתקשורת. אולי פחדו. הידיעה הגיעה, כאמור, בדרך עקיפין. להוראה השלישית לא נשמעו: כ־5000 איש ואשה ליוו את נביל בדרכו האחרונה. בתשובה לשאלה הכחיש דובר צה"ל את דבר ההוראה.

לשאלה אם נערך תחקיר ומה היו המסקנות, ענה דובר צה"ל: „צה"ל בודק כל מקרה בו יש נפגעים. צה"ל לא מדווח על מהלך חקירות." המסקנות על החקירה אודות כתבתו של מברס חזלי מחול בעיתון „העיר", פורסמו ביום ו' בהבלטה בכל העיתונים, ביוזמת דובר צה"ל. אז כאשר יש לצה"ל אינטרס בדיווח — הוא מדווח.

התגובה השלישית של דובר צה"ל היא המעניינת ביותר. לשאלה, מדוע לא הגיב על התקרית ועל ההרוג ביום בו ארע האירוע, יום ב', ענה: „דובר צה"ל לא מפרסם הודעות רשמיות על מותם של מקומיים". זה מעניין, כי חוץ מפרסום דבר מותם, שלא בידי שמיים, של עשרות מקומיים בשטחים, באמת לא פירסם דובר צה"ל בחודשיים האחרונים הרבה.

מאוחר יותר, כעבור יום, מישהו כנראה „התעורר" בלשכת דובר צה"ל, התקשר אלי והגיש את התגובה השלישית ל„מידע על האירועים הגיע לדובר צה"ל ב־9 בפברואר בבוקר ונמסר בנוהל הקבוע".

מחסום בכניסה לכפר. לא מרבים לחת שם, לא מרבים להורדה

ועידה בינלאומית או משא־ומתן ישיר?

מילון שימושי

אחד הוויכוחים הגדולים המתקיימים היום בין הליכוד והמערך הוא, האם לעודד ולקדם ועידה בינלאומית במזרח התיכון, או לעמוד על כך שיהיה משא־ומתן ישיר בין הצדדים. הוויכוח הזה נשמע סוער יותר וחריף יותר מאשר הוויכוח על עצם הפתרון לסכסוך במזרח התיכון, וזה מעורר תמיהה. מה חשובה כל־כך הדרך לפתרון? העיקר הוא הפתרון עצמו.

ובאמת, הוויכוח הוא על המשא־ומתן ולא על התוכן. אבל מאחורי הוויכוח הזה מסתתרים דברים חשובים יותר מן התהליך, המתקשרים לתוכן.

מהי ועידה בינלאומית? זוהי ועידה שבה אמורים להשתתף הגורמים הנוגעים בדבר — ישראל, ירדן והפלשתינאים; יחד עם הנציגות הקבועות של מועצת הביטחון, הכוללות את המדינות החשובות בעולם — ארצות־הברית, ברית־המועצות, בריטניה הגדולה, צרפת וסין העממית. האו"ם הוא מעין מזמין או בעל החסות על ועידה כזו. היא צריכה לדון בבעיות במשותף ולהגיע להסכמה בין כל הגורמים, אך שמעון פרס מדבר על אפשרות של פתיחה בינלאומית: הפורום הרחב הזה יישב יחד, יפתח את הדיונים, ואחר יישבו ישראל, ירדן והפלשתינאים, וידברו ישירות על הבעיות ביניהן.

מהו, אם כן, משא־ומתן ישיר? — דיון ישיר בין הגורמים, ללא תיווך וחסות של המעצמות. לכאורה, משא־ומתן ישיר עדיף, שהרי מוטב שמדינות שיש ביניהן סכסוך יגיעו להסכמה הדדית ולא יצפו להתערבות של המעצמות הגדולות. הליכוד טוען, שהתערבות של המעצמות תביא את ישראל לוותר על דברים חשובים לה, מפני שלא יהיה לה כוח ומשקל מול גורמים חזקים כל־כך, בעוד שבמשא־ומתן ישיר תהיה ישראל גורם שווה ערך ובעל כוח. המערך טוען, לעומתו, שעקרונית עדיף אולי משא־ומתן ישיר, אך הוא אינו אפשרי. היום אין סיכוי למשא־ומתן ישיר, ירדן והפלשתינאים לא יהיו מוכנים ללכת אליו, ובלי החסות וההתערבות של המעצמות לא יקרה דבר. עדיף לכן להתחיל בדיון מדיני בפורום אפשרי, שלו מסכימים כמעט כל הגורמים, במקום להתעקש על תהליך בלתי מעשי.

רוביק רוזנטל

המכנה המשותף — כבוד האדם כאדם

שיחה עם שלושה מפעילי „רעות"

מה קורה?!

הטלפונים שלנו הם:
יונתן 053-682694
עבד 03-413869
עליזה 03-323861
סאלח 08-240310

מוחמד מלחם (ערערה): אני חושב שהדרך היחידה להכרות ולקשר ממשי בין יהודים לערבים, היא דרך המפגש והדיבור.

בעניין זה אני מרגיש מעין שגריר העם הפלסטיני בתוך החברה היהודית — על־ידי עבודתי בנושא הזה בבתי־ספר יהודיים, גם עם המורים וגם עם התלמידים; על־ידי ארגון ביקורים משותפים — של תלמידים יהודים בכפרים ערביים ושל תלמידים ערבים בקיבוצים; על־ידי הנחיית מנחים לעניין בסמינר שבגבעת־חביבה, וכמובן, על־ידי שותפותי הפעילה ב„רעות".

המטרה המרכזית שלנו ב„רעות", היא לקרב בני־נוער משני העמים אלה לאלה, פשוט באמצעות עיסוקים משותפים בכל הנושאים האפשריים — חינוך, פוליטיקה, טיולים, מחנות־עבודה וכיוצ"ב.

אצלנו חיים את חוויית הרעות בפועל. נפגשים בכל שבוע ומתבשלים אחד בתוך השני. חוץ מהחוגים השבועיים הפועלים היום באזור יפו־ת"א; רמלה וכפר־סבא־טייבה, אנחנו מארגנים גם סופי שבוע משותפים פעם בששה שבועות בערך לחבר'ה מאזורים רחוקים יותר. וכמובן, במקרה שמתארגנת קבוצה באזור בו אין לנו עדיין מרכז, אנחנו משתדלים לבסס אותה.

הבעיה המרכזית שלנו כיום (חוץ מהבעיה הכספית) היא חוסר במדריכים, כך שכל מי שהנושא קרוב ללבו ומעוניין לתרום לו את חלקו,

מרדכי ירקוני (ת"א): הגענו למסקנה, לפני כ־5 שנים, שבנושא היהודי־ערבי מוכרחים „לשבור כלים", וזה דבר שיכול לחולל רק נוער. לכן הקמנו את „רעות". חשוב לציין שחבר'ה מ„רעות" ממשיכים, במקביל, לפעול גם במסגרות של תנועות־נוער אחרות.

יונתן סלר (מעברות): אם החברה הישראלית תמשיך להתקיים בעתיד, יחיו בה יהודים וערבים יותר במגע הדוק, ולקראת זה אנחנו חייבים להכשיר את עצמנו, ללמוד לחיות במסגרות משותפות כאלה. בפני החברה בישראל עומדות היום שתי אלטרנטיבות בלבד: או כהנא או „רעות". ברור, לכן, שרעות מהווה זרם אידיאולוגי מרכזי בחברתנו, בלי כל קשר או יחס למספר חבריה כרגע.

שגרה משעממת

אישי חופשי

רציתי לספר לכם קצת על חיי היום־יום שלי. הבעייה המרכזית לגביהם היא חוסר אתגרים ומסגרות של פעילות אחרי שעות ביה"ס.

אצלנו אין תנועת־נוער וגם לא מועדונים (אני מדבר על תלמידי התיכון, לקטנים יותר יש משהו). גם מתקני ספורט אין לנו. אפילו בביה"ס אין מגרש משחקים ובוודאי שלא אולם התעמלות. ובכפר עצמו, אין קולנוע, ובסה"כ — אין לנו בפירוש לאן ללכת ומה לעשות אחרי שמסתיים נושא הלימודים. ויכול להיות, שגם זאת סיבה לאיזו שהיא נרגנות מצטברת. כי בשגרה המשעממת הזאת, הדבר היחיד שאנחנו עושים, חוץ מהסתכלות בטלוויזיה, זה קריאת עיתונים. קוראים את כל העיתונים ונתפסים לפוליטיקה.

רק בקיץ, בסוף החופש, אחרי תקופת עבודה כדי להרוויח משהו, אנחנו מנסים גם קצת לבלות — לטייל לנתניה כדי לשחות ולכפר־סבא כדי לראות סרט. ואז, נתקלים לא פעם במצבים לא נעימים. למשל, „נפגשים" עם הנוער של המשמר־האזרחי שלא פעם נטפלים אלינו סתם באיזה תרוץ. לפעמים נדמה לנו שבין אלף חבר'ה הם יזהו ערבי אחד כדי לעשות לו בעיות.

בגלל כל זה מתגברת אצל כל הנוער שלנו בכפר הנטייה לנסוע לחו"ל להמשך לימודים. לשאוף קצת אוויר. להרגיש כמו אחד בין כולם בתוך תרבות אחרת, ולהביא אח"כ בחזרה לכפר שלנו מעט רוח של מודרניזציה.

כמאל טיבי

חורבת ישע

טיול אופניים

צפונה, בדרך לקבר רבי שמעון בר־יוחאי, שליד צומת מירון, 700 מטרים לפני הפנייה לקבר, על הכביש הראשי המוליך מצומת חנניה ובאמצע העיקול החזק — מצד שמאל רחבה קטנה של חניון. פה מקומו של חניון יער מירון על שם תורמים מארה"ב.

בקצה הרחבה — טחנת קמח הרוסה, הראשונה בסידרת טחנות־הקמח של נחל מירון ונחל עמוק. שביל מוליך שמאלה לחורבת־שמע, סומן ופולס בידי חוגי נוער של הקק"ל. שביל קצר ותלול. עולים על ההר בכיוון דרום־מערב עד לקבר ענקי שבראש הגבעה.

גובהו ארבעה מטרים והוא מיוחס לרבי שמאי הזקן ולכלתו. המסורת מספרת שכלתו של הרב ניחשה שתמות בשעת לידתה והכינה לעצמה אחוזת־קבר עוד בחייה. המבנה הוא מתקופת המשנה והתלמוד, ונראה שהיה קברו של איש אמיד בכפר מירון הסמוך.

שלושה חלקים למבנה — חלק תחתון אליו ליקטו את עצמות המת, חלק אמצעי — הקבר עצמו, ומכסה אבן גדול מעליו.

מצפון למוזוליאום — מספר קברים וגת חצובה בסלע, רמז למשלח־ידם של התושבים הקדומים שגרו בכפר.

בחורבת־שמע שרידים של כפר מלפני אלפיים שנה, וכמה עשרות מטרים בכיוון צפון־מזרח — גדר שתוחמת בית־כנסת עתיק בעל שתי שורות עמודים, ארבעה בכל שורה, חצובה על נחל בר־יוחאי. פה מקומו של כפר תקוע שבגליל, שהיה מפורסם בתעשיית השמן שלו. מספרים שזה השמן שאותו לקחו החשמונאים לבית־המקדש והוא הספיק להם לשמונה ימים.

מדרום — שביל שמוליך למקווה־טהרה יהודי.

טיול נעים.

עודד פיינגרש

בית־ספר לידידות (3)

סחבק

הבה וננסה לפרום מעט את המתרחש בנקודות החיכוך או המפגש, במקום בו נתקלת צמיחתנו בתקרת המבוגרים, והכוונה להורים ומורים, כלומר לאותו „פלח" בוגר שמצוי בסביבתנו, אם נרצה או לא.

בטבע הדבר נראה בערך כך: הזאב הצעיר מסלק ברגע ברוך ומדויק בקרב עז אחד את הזאב הקשיש יותר, והופך מעתה לראש הלהקה. זה צורך קיומי, שבעל העיניים החדות יותר והניבים החזקים יותר, ינהיג. המציאות האנושית הרבה יותר מורכבת ומסובכת, ותובעת פתרונות מתוחכמים הרבה יותר.

תחילה הייתי רוצה להתייחס לפתרון שהופך למיתוס מקובלו ל„מרד הנעורים". יש הרואים בכך גזירה בלתי נמנעת שהולמת את גיל־ההתבגרות הבעייתי. יש המוסיפים לפרק השטויות הזה, גם קורס „פילוסופיה" אודות העיקרון, לפיו כדי להצליח במשהו חדש ורענן, יש קודם כל, לחסל את הישן.

ובכן, מבחינתי נראה „פתרון" כזה מגושם מדי. כלומר, במצב של מרד מבזבזים הרבה כוחות תמורת מעט או כמעט לא כלום. כשמסתערים על משהו קיים אין מצליחים בדרך־כלל לשנותו, ורק נחבטים בחוזקה. כלומר, פעולה של סילוק הישן רק מסלקת את הישן ועדיין לא בונה שום דבר טוב יותר ממנו.

לדעתי, מוטב להחסיר את כל הכוחות לצמיחה ולבנייה. כאשר מצליחים בכך, ממילא „זז" הצידה כל הישן. הרי אין צורך לסלק מן־הכבישים את המכוניות הישנות, די אם משקיעים בפיתוח מודלים חדשים שמחליפים בהדרגה את הישנים.

ההתנגשות החזיתית המתמדת עם המבוגרים מקרקעת את הכוחות ובסופו של דבר פוגעת גם בכם, כפי שזה נראה בדוגמת התסריט הבא: אמך נטפלת ב„תלבש סוודר" למשל. גישה טפשית כמובן מצידה במצב בו דיעתה איננה מתבקשת. אבל גם אתה, יש לציין, מתנהג לא ביתר חכמה, אם אתה מחליט ללמד אותה לקח, ויוצא „דווקא" בלי סוודר ביום קר וגשום. אבל באותם רגעים אתה כל־כך עסוק בהתנגדות אליה עד שאינך מבחין כי בעצם אינך מעניש אותה אלא את עצמך. רוצה לומר שבין אם הינך עושה כל מה שאימך אומרת, ובין אם אתה דווקא לא עושה מה שהיא אומרת, אתה מדבר באותה שפת ילדים מגושמת, כי מתוך גישה בוגרת מעט, תתייחס למזג האוויר הצפוי בשעות הקרובות ואל מה חפצך, תתרכז לרגע בשיקול הדעת הנובע מן המידע הזה, ועל־פיו תחליט מה ללבוש. כלומר, יכול בהחלט לקרות שלעיתים תיקח איתך סוודר, למרות שאמך יעצה לך ללבוש אותו.

נכון ש„דיני המוות" של המבוגרים לוקחים מכם כאילו את חרותכם והחלטתכם העצמאית שלכם, וכמובן שהיה יכול להיות נהדר אילו כל מבוגר היה מבחין מתי אין צורך ב„עזרתו" שלו. אבל אם הוא איננו מבחין בכך, אזי במצבכם לפתוח אתם את הכוונה הכרוכה בהתנגשות איתו. כי זו בוודאי על השבונכם.

[illegible]

תק"ם לא קם

אריה פלגי

התייצבותה הפעילה של התנועה הקיבוצית המאוחדת חסרה בימים אלה. חסרה מאד.

תאמרו: השטחים בוערים, ישראל מעורערת, ואתה אומר תק"ם? האמת היא, שאני אומר גם הרבה דברים אחרים, האמת היא, שאי־אפשר להגיד את כל הדברים כל הזמן, אבל האמת היא, שיש גם מקום להעיר על חסרונה של התק"ם בהתייצבות פעילה, מופגנת — כן גם מופגנת — בין הנאבקים לשינוי המצב ההולך ומידרדר.

מדוע זה חשוב כל־כך? כי לפי הערכתי, להביא לשינוי בישראל פירושו להביא לשינוי בדעת הקהל, שהיא מוקצנת לימין מצד אחד, נבוכה מן הצד השני, שהיא מושפעת זה יותר מעשר שנים מהנהגת ממשל ימני, וזה קרוב לארבע שנים, היא מכורה לסם האחדות המערפל חושים. דווקא חדורות הצעירים ספגו את ההשפעות האלה יותר, כהשפעות שולטות, כהשפעות בלעדיות. אולי השינוי יבוא מתישהו באופן פתאומי, באופן מהפכני אבל כדי להכשיר אותו, להבשיל אותו, אנחנו זקוקים לכל קורטוב של כוח. כוח במובן של אנשים אשר רוצים משטר אחר, החותרים לשלום של פשרה, המוכנים להתארגן כדי להביע את דעותיהם, המסוגלים להשפיע על אחרים. איכפת להם ומוכנים להתייצב, כתמיד. בידיהם עתיד האומה.

ולדאבון הלב — אין רבים כאלה. אנשי התנועה הקיבוצית המאוחדת הם מועמדים טבעיים להימנות איתם כיחידים וכתנועה. הם לא מורגשים. על כל פנים, לא על פי הופעות מנהיגיהם. אם לנסח באופן יותר מדויק: הצהרותיהם מעידות על כוונות טובות, על כיוון נכון, אבל הן נשמעות כמפי אנשים שידיהם כבולות באזיקים אותם כרכו סביב ידיהם — בעצמם. סיטואציה לא נוחה ביותר לעשייה נמרצת.

קראתי את רשימותיהם של אהרון ידלין וישעיהו (שושיק) פרי, מזכירי התק"ם, ב„קיבוץ", ואת של חברי הכנסת נחמן רז וערנה סולודר באותו מקום, באותו גליון (3.2.1988) ואת הראיון עם שר הקליטה יעקב צור במוסף „הארץ" (5.2.1988). אפשר לראות בחמשתם נציגות מוסמכת של התק"ם ולשפוט לפיה את עמדותיה. מותר לנתח על פי דברי החמישה את לבטיהם, את מעצוריהם ואת מגמות פניהם במצב המיוחד, הקשה, אשר נוצר בימים אלה בישראל ובשטחים.

המבקש לקרוא את הדברים בשלמותם, יילך אל המקורות. אין כל אפשרות לתלוש מובאות ולא להחשד במגמתיות. ככלל אפשר לומר, שרוב הדוברים ברוב הדברים מבקשים גישה מאוזנת, המבינה גם את מצוקת הערבים אבל לא שוכחת את הבעיות הקיומיות של היהודים, המבקרת תופעות חריגות בצבא אבל רואה וגבה להתייצב מאחורי צה"ל, יוצאת נגד הליכוד אבל מצדדת (על כל פנים לא יוצאת נגד) המשך קיום ממשלה איתו. דורשת לשמור מחברי־חיילינו על צלם אדם ודורשת גם הבנה לסיטואציות המיוחדות אליהן הם נקלעים. מציעה לדבר עם ירדן ועם הפלשתינים, בוודאי לא מזכירה את אש"ף בשום הקשר. „מסר ברור אינו דווקא מסר קיצוני", כדברי ידלין, יכול להיות המוטו המשותף, המייצג של הדברים כולם. ומכאן ברור שאין משתתפים בהפגנה (הקיצונית?) של „שלום עכשיו", ומכאן ברור, שהצעה שהועלתה במזכירות התק"ם, לקיום הפגנה עצמאית משלה (קיצונית?) נדחתה אף היא.

אומרים, שבתוך השורות, בקיבוצי התק"ם, יש התעוררות. לאדם מבחוץ, שלא יכול לעבור את כל מאה ושישים הקיבוצים, קשה לאמוד את מימדיה. אבל הרי הבעיה איננה התססת התק"ם מלמטה אלא שילוב הכוח האנושי־החברתי הזה בשלמותו, ברובו, אל הגרעין אשר יצמיח את השינוי. ולכן השאלה המופנית אל הנהגת התק"ם, אל פעיליה, היא — האם עמדה „מאוזנת" יכולה להלום מצב „קיצוני"? האם אין מצבים בהם אי־אפשר לחזור ולומר ש„אנחנו רגילים להתיישבות אחרת, לא על מרצפות כיכר מלכי ישראל"? האם אין מצבים בהם — למרות כל הצרות הכלכליות המעיקות — המשך ישיבתה בממשלה של מפלגת העבודה, לא רק איננה אפקטיבית היום אלא עוד חוסמת את המוצא של מחר? האם אין מצבים, בהם אדם אשר אמנם נרשם כיורשו של יגאל אלון, גם אם הוא שר הבטחון, זקוק לניעור דווקא מידי נאמניו?

השאלה היא, האם אנשים האמונים על הגשמה עצמית מבינים, שבימים אלה היא נדרשת מהם יותר מכל בשדה הפוליטי. הלבטים מובנים, האמביוולנטיות טבעיות, המעצורים רבים, אבל כן ולא, גם זה וגם זה, נחיה ונראה — בסופו של דבר לא מובילים לשום מקום. הם מותרות לא רלוונטיים למיעוטים חלוציים, שמבחנם, מותר לומר צידקת קיומם, הוא להטיל את משקלם הסגולי על כפות המאזניים ברגעים מכריעים.

אינני משלה את עצמי, שגילויי צבעים חזקים יותר, ופעילות נמרצת יותר על־ידי הנהגת התנועה הקיבוצית המאוחדת היתה משנה מן הקצה אל הקצה את עמדות מפלגת העבודה. אינני חושב, שהפגנות חבריה, לחוד או יחד עם חברי הקיבוץ הארצי ועם „שלום עכשיו", היו מגייסות בן לילה את עם ישראל למען עמדותיהם. אבל הם היו מרכיב חשוב במאמץ העיקש, החיוני כל־כך בימים אלה, לחזק את ידי הנאבקים למען הסכם של פשרה ולמען התחלה חדשה במדיניות הישראלית.
אבל תק"ם לא קם.

נוסחת יריב

(סוף מעמוד 7)

שבירדן ובסוריה חיים עוד כ־2 מיליון, ועל כך יש להוסיף עוד 150 מיליון ערבים שחיים במדינות ערב — הרי אין להעלות על הדעת שאנו נוכל להתקיים כמדינה עצמאית ללא הבנה וללא יחסי שכנות טובה עם הערבים. כל אלה לא יווצרו אלא אם כן יימצא פתרון מוסכם לבעיה הפלשתינית.

כיום נראה לי שרוב מדינות ערב מוכנות להשלים עם הימצאה של מדינה יהודית עצמאית בתוכם, אם תיפתר הבעיה הפלשתינית על־ידי הקמתה של מדינה פלשתינית. כן אני משוכנע שיש הכרה, מתוך אינטרס ישראלי אגואיסטי, שנתקדם לקראת פתרונה של הבעיה הפלשתינית גם אם הדבר כרוך בוויתורים קשים ומכאיבים. נכונותן של ארצות ערב להשלים עם קיומה של מדינת ישראל אינה נובעת מחיבת ציון אלא מתוך הכרה שמדינת ישראל היא מדינה חזקה. הם מבינים שהמחיר שיש לשלם עבור המשך המאבק נגדה אינו כדאי, ועל כן בתנאים מסוימים מוטב להשלים עימה ולו השלמה מאומצת. איש אינו יכול להבטיח שגם אחרי השלמה כנ"ל לא יהיו איומים על ביטחון מדינת ישראל. אבל יש סיכוי גדול יותר. דהיינו, אם נגיע להסכם שפותר את הבעיה הפלשתינית, הרי האיום אז לא יהיה איום קיומי. לא כמו במקרה שבו לא נגיע להסכם ונצטרך להתייצב לבטח בפני קואליציה מדינית צבאית כלל־ערבית, שיהיה בכוחה להעמיד בפנינו אתגר קיומי.

אז הנוסחה היתה עם מי מנהלים את המשא ומתן, ולא התוכן. היום אני אומר שצריך להכיר בזכות ההגדרה העצמית של הפלשתינים. מדובר כעת על הקדמת המו"מ. אנחנו, מדינת ישראל, נהיה מוכנים להכיר בזכות ההגדרה העצמית לפלשתינים על הבסיסים הבאים:

א. הגשמה של זכות ההגדרה העצמית המודרגת. לכן יש מקום לעניין האוטונומיה, שקיימת במעבר מהמצב של היום למצב של ישות פלשתינית עצמאית.

ב. שבמו"מ על אופן ההגשמה או על צורת ההגשמה של ההגדרה העצמית, צריכה להשתתף ירדן, שבה יושבים למעלה מ־50 אחוז של הפלשתינים. אני רואה בסוף התהליך, וללא פירוט זמן, מדינה פלשתינית עצמאית שקשורה עם ירדן קונפדרטיבית וכן קשרי קונפדרציה עם ישראל.

ג. שירושלים לא תחולק מחדש. ירושלים היא בירת ישראל.

ד. במסגרת הזמן שיועד למימוש ההגדרה העצמית צריכה לבוא על פתרונה בעית הפליטים הפלשתינים, וזאת מחוץ לגבולות מדינת ישראל, אותם גבולות שיושבים עליהם במו"מ. צריך ליישב פליטים מחוץ לשטחים.

ה. צריכים להיקבע שינויים בגבולות ה־4 ביוני (טרם מלחמת ששת הימים) וכן סידורים שונים כגון פירוז, מתקני התרעה ונוכחות צבאית, שיקנו לישראל את מקסימום הביטחון המתקבל על הדעת.

ו. השלמת מימושה של זכות ההגדרה העצמית תהיה מותנית בחתימת חוזה שלום עם ארצות ערב נוספות.

— כיצד ינוהל המו"מ עם הפלשתינים?

יש לדגול במו"מ ישיר עם הפלשתינים, ואז לא נצטרך את המעצמות. אין הכרח בשיתופן של בריה"מ וארה"ב. נצטרך לוותר על רוב השטחים, עם תיקונים שיתנו תוספת ביטחון, כגון הכללת ישובים ערביים מישראל בשטח האוטונומיה הפלשתינית תמורת תוספת שטחים בבקעת הירדן או על נהר הירדן. זה עניין למו"מ. נצטרך להשתית את יחסינו עם שכנינו הפלשתינים על יסוד ההבנה שארץ ישראל מתחלקת בין שני העמים. לצערנו, הם דחו את הנושא ב־'47 ופתחו במעגל מלחמה שנמשך עד עצם היום הזה. מלחמת ששת הימים נתנה הכרה דה־פקטו בגבולות '49, והפלשתינים אינם יכולים לבוא אלינו בטענה לחזור לגבולות „החלוקה" של '47, שכן הם התחילו במלחמה.

— מה ההבדל בין הגבולות שהגענו אליהם ב־'49, בסוף מלחמת השחרור, לבין הגבולות שהגענו אליהם בסוף מלחמת ששת הימים?

עקרונית, אין הבדל, אלא אולי בכך שהשטחים שהגענו אליהם ב־'67 מיושבים באוכלוסיה פלשתינית ואין ברצוננו להמשיך ולשלוט בהם, כדי להגיע ליחסי שלום הבנה נהיה מוכנים לפנות את רוב השטחים האלה.

— השטחים בוערים היום. למה זה גורם? מדברים שוב על הפתעה מודיעינית, אבל כל מי שעקב אחרי הנעשה באזור היה יכול להגיע למסקנה שבאין התקדמות, המשך הסטאטוס־קוו יביא במוקדם או במאוחר להתפרצות. אולי אי־אפשר היה לקבוע מועד, אבל את העובדה שתפרוץ התפרצות אפשר היה לחזות מראש. על כן, הפתרון האסטרטגי למצב בשטחים הוא בתחום המדיני. אבל התפתחות אסטרטגית גוזלת זמן ובינתיים אין מנוס אלא לטפל באירועים כפי שהם מתפתחים, וכאן רק תבונת המעשה של חיילי צה"ל ומפקדיהם יכולה להושיע.

— מהי השפעת האירועים?

השפעת האירועים משתקפת באמצעי התקשורת ובדעת הקהל בארצות מערב אירופה וארה"ב. דעת הקהל גם משפיעה על העמדה הרשמית של הממשלות בארצות אלו. אין ספק שהאירועים מחזקים את רוחם של הפלשתינים ומעודדים אותם להמשיך במעשיהם. אני גם מתרשם שהארגונים המוסדרים כגון אש"ף, הג'יהאד איסלמי וארגוני השמאל, הופתעו אף הם ממה שקרה, וכמובן שהם עושים כמיטב יכולתם כדי להשתלט על הנעשה ולהפיק ממנו את מירב הרווח. יחד עם זאת, יש לי רושם שפועלת גם מנהיגות מקומית אותנטית, אך לא ברור לי מה מגמותיה ומה האוריינטציה שלה.

— ליל הגילשונים ומה שנראה כחולשת צה"ל מול „השאבאב" בשטחים עלול לעודד לתגובות בעולם הערבי?

היום, כשאנחנו מדברים, אינני חושב שהדבר יקרה, אבל יחד עם זאת יש להזכיר את מה שאמרתי בתחילת דברי על יכולת הצבא הסורי לערוך מתקפת פתע. עלינו לזכור זאת ועל המודיעין שלנו לעקוב מקרוב, להיות עירני כל העת ולהתריע בעוד מועד כדי שלא נופתע.

אז הנוסחה היתה עם מי מנהלים את המשא ומתן, ולא התוכן. היום אני אומר שצריך להכיר בזכות ההגדרה העצמית של הפלשתינים

אריק של נייר

יעל רוזמן

[illegible]

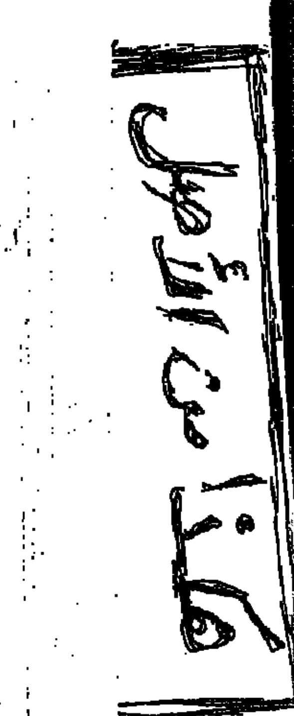

„...ואין מענה ואין מרפא"

בישראל יש כ־2000 חולי טרשת נפוצה. אבנר צנטנר הוא אחד מהם. „החולים", הוא אומר, „זקוקים למקום שבו יוכלו לבלות כמה שעות ביום, זקוקים לכסף, למכשירים, לעזרה בבית ולעידוד נפשי"

חיה יוסף

פגשתי אותו בערב חגיגי, שהוקדש לאיסוף כספים עבור חולי טרשת נפוצה. במקום להביט בתצוגת האופנה המרשימה, היבטתי בו: גבר בעל פנים בלתי נשכחות, עיניים גדולות ועמוקות כאגמים מלאי עצב. אני יודעת שזה מצלצל מוזר ונדוש, אך עיניו באמת כאלה. מצח גבוה ופה רך, שחיוך תמידי כאילו מורבע סביב שפתיו. הוא היה לבוש בסגנון מהודר־ספורטיבי, וכשהרים את ידו הבחנתי כי אצבעותיו ארוכות ודקות. כששאלתי את חברתי מי האיש היושב ליד חניתה צנטנר היפה, ענתה, כי זהו אבנר צנטנר, בעלה של חניתה.

למחרת בבוקר, כשצילצלתי לביתם, שאלה חניתה: אמרי את האמת, את רוצה לשוחח איתי או עם אבנר בעלי? השבתי לה, כי אני רוצה לשוחח עם אבנר אבל אינני יודעת איך. חניתה אמרה: חכי רגע, אמסור לו את השפופרת ואת תחליטי לבד.

קולו של אבנר צלול ודיבורו איטי. לאחר ששמע את בקשתי לפגוש אותו, אמר: את פוגשת אותי במצב קשה מאוד. אם את רוצה לפגוש אותי ולדבר איתי, יש לי בקשה — תכתבי עלי, תכתבי על המחלה שירדה עלי ושאני צריך לחיות איתה עד סופי. יש אנשים אחרים שפגועים בטרשת הנפוצה, אינני רוצה למות מבלי לתת אפילו מעט־שבמעט, שאולי יעזור להם ולאלה שאולי עוד ייפגעו מן המחלה הזאת.

ידעתי שאפגוש איש שמודע למצבו, וסחרתי מן הפגישה. נדברנו ליום ראשון בשעה 10 בבוקר, וישבתי ליד הטלפון ושקלתי אם להודיע לו, שלא אוכל לבוא, או סתם לא אסע לביתו. בתשע וחצי צלצל הטלפון. כשהרמתי את השפופרת, שמעתי את קולו האיטי של אבנר: את באה? שאל. עניתי בחיוב, נסעתי לשכונה הקטנה, היוקרתית, בפרבר של תל־אביב.

מצאתי את הבית לפי הסבריו המדויקים של אבנר. על שער הבית מופיע שלט: זהירות כלב נושך. חשבתי, שכל ילד חולם שלהוריו יהיה בית כזה, קטן עם חלונות גדולים. שבאמצע הגינה שלו עומד עץ של קונקווט (תפוזים סיניים). מתחת לגגון עמדו כמה עגלות־גלגלים של נכה ועגלה אחת חדישה, בעלת מוטור לנהיגה עצמית.

כשנכנסתי לחדר הוא היה חם ומעט חשוך. הקירות היו מצופים תמונות. במרכז החדר עמדו ספות נוחות, שולחן עמוס ניירות, קסטות־וידיאו וצילומים וכמובן, מכשיר־טלפון. הרהיט המרכזי הוא מכשיר וידיאו, המונח בתוך מדף. רוב קסטות הוידיאו של אופרות וקונצרטים קלאסיים. אבנר ישב נינוח לאחר המאמץ של הליכה לדלת הכניסה והחזרה ממנה. לאחר מכן החל לספר, כי חנה עובדת אצלם במשפחה כבר 30 שנה. חנה, שהגיעה באותה שעה מביתה בפתח־תקווה, התנצלה על האיחור ואחר השתלבה מיד בשיחה. גם את נלסון, הבחור הצעיר, שגר בביתו של אבנר ומטפל בו, היכרתי. נלסון, בן 25, הוא יליד צ'ילה. הוא מנקה את החדרים, מבשל, עוזר לאבנר ומסיע אותו ברכב החדש האוטומטי שלו.

ביקרתי בביתו של אבנר פעמים אחדות. לפעמים דיבר ברצף, לפעמים בהפסקות ארוכות. לפעמים דיבר באופן ברור, אך לפעמים קולו היה מעומעם, המילים השתבשו ורצף דיבורו היה קטוע. אך תמיד דיבר בהיגיון, (בעברית טובה ויפה) ובשילוב אנקדוטות, בדיחות, ומשלים מן הספרות. באחד מביקורי מצאתי תלמיד תיכון מכיתה י"ב יושב ליד אבנר, נער ג'ינג'י חמוד. אבנר אמר: זה רוני, החבר שלי. הוא בא אלי ואנחנו משוחחים. הוא גם נוסע איתי להחליף וידיאו...

אבנר צנטנר (מימין) עם המטפל נלסון – להתמודד עם ה„עכשיו"

להוריו של אבנר היו מפעלי טקסטיל בצ'כוסלובקיה. כשעלו ארצה, בשנת 1938, הקימו מפעל לסריגים תחת השם „אלד", בפרדס־כץ. אבנר נולד ברמת־גן, בשנת 1940. יש לו אחות ואח. הוא סיים את בית־הספר העממי „יהלום" ברמת־גן ועשה בגרות בתיכון „דביר". „לא הייתי אף פעם תלמיד למופת. עשיתי מה שהייתי צריך לעשות. אהבתי את תנועת הצופים, שיחקתי כדורגל, מסיבות, בנות ואחר־כך גיוס. בנח"ל עם החברה של הצופים, ילדות יפה, רגילה, בלי בעיות מיוחדות", מספר אבנר. ההורים היו עסוקים במפעל שלהם. אבנר היה ילד יפה, חסון, בריא, מלא תוכניות ומלבד פצעי בגרות... לא ידע על מחלות. אחר השירות בנח"ל החליט לנסוע לאנגליה ללמוד ניהול עסקים. ההורים ביקשו שאבנר יתחיל לעבוד במפעל וכי במשך הזמן ייקח על עצמו את הנהלתו. במסיבת חברים ראה בפעם הראשונה את „הנערה היפה ביותר", חניתה, שמאוחר יותר הייתה לאשתו ואם בתו.

חניתה היא ילידת הארץ, שהוריה הגיעו מבולגריה. היא למדה בתיכון למוסיקה וחלמה על עתיד של פסנתרנית. כיוון שאבנר היה כבר רשום באוניברסיטה בלונדון החליטו חניתה בת ה־18 ואבנר בן ה־22 להתחתן ולנסוע יחד לאנגליה.

אומר אבנר: „זאת הייתה תקופה נהדרת. חניתה ניגנה ולמדה אצל מורים טובים. כל־כך אהבנו זה את זה, נולדה לנו בת, לורי (ליאורה). אחרי הלימודים באנגליה רציתי להמשיך בלימודים שיעזרו לי בניהול המפעל שלנו בארץ, ועברנו להולנד. רצינו לרכוש מכונית אך לא היה לנו כסף. אני היצעתי לחניתה, שתנסה את מזלה כדוגמנית. כשראו אותה בסוכנות הדוגמניות, לא הירפו ממנה. היא הייתה יוצאת־דופן בהופעתה: יפה, תמירה ובעלת עור כהה יותר מאשר כל הדוגמניות האירופיות. מאז היא עברה מאות ואלפי קילומטרים על המסלול.

בשנת 1964 חזר הזוג ארצה, גר בדירה ברמת־גן ולאחר מלחמת יום כיפור קנה בית ברמת השרון. חניתה עבדה כדוגמנית ואבנר ניהל את המפעל. ליאורה הבת גדלה בבית חם ויפהפה. הכל נראה כאילו לא ייתכנו שינויים. אביו של אבנר נפטר, האחות התחתנה וחיה חיים מאושרים. האח הבכור מנהל מפעל משפחתי אחר.

„נדמה לי שזה היה לפני 7 שנים", מספר אבנר, „הייתי אז בן 37. קמתי בבוקר כרגיל, התקלחתי, התגלחתי והלכתי לשתות קפה של בוקר. הרגשתי סחרחורת. התיישבתי וחשתי כאב בתוך העין השמאלית. כאילו מישהו לוחץ בכל כוחו בפנים העין. העין הייתה כמו „תפוסה" ורק אחרי כמה דקות השתחרר הלחץ. שתיתי את הקפה שלי ולא הבנתי, למה אני רואה הכל כפול. זה עבר וכמעט ושכחתי מכך. אחר כמה ימים חזר על עצמו התהליך. חשבתי: אני מתחיל לחיות מבוגר, ובוודאי זקוק למשקפיים. אחת מחברותי היא רופאת עיניים, כשביקרתי אצלה הייתי בטוח, שהיא תאמר שעלי לרכוש משקפיים. היא בדקה אותי זמן רב ואחר־כך אמרה לי: יש לך חיוורון בתוך העין. עליך לעשות צילומי ראש, כי החיוורון הוא לפעמים סימן לגידול במוח. עשיתי את כל הבדיקות, ולא נמצא גידול או כל דבר אחר. הרופאה אמרה שאולי מדובר בסכרת. הבדיקות הוכיחו שאין גם סכרת. אז שלחה אותי הרופאה לבדיקות בהדסה ירושלים.

„לאחר זמן", ממשיך אבנר, „הזמינה חברתנו רופאת העיניים את חניתה ואותי, ואז בישרה לנו את האמת על מחלתי: טרשת נפוצה. מי ידע על המחלה הזאת? מעולם לא חשבתי, שאוכל להיות חולה יותר מאשר בהתקררות קלה או בקלקול קיבה. התחלנו ללמוד על המחלה, ולא רצינו להאמין. הייתי בטוח שיש כאן טעות. ובאמת, כמעט שנה לא חזרו הסימנים הקודמים. הרגשתי נפלא. עבדתי במפעל והמשכנו את חיינו, כך חשבתי, כרגיל. חניתה ידעה שזאת מתנת שמיים של כמה חודשים. אך הווירוס רק נם לו ולאט לאט התחיל להרוס את מערכת העצבים.

„התחלתי להרגיש עייפות נוראה. אפילו אחרי לילה של שינה טובה, קמתי בבוקר עייף. עיני נעצמו ובמאמץ רב הגעתי לעבודה. בעייפות זו חשתי כמה פעמים ביום. לא רציתי לערער את חיי המשפחה, וברוב המקרים שמרתי את התחושות האלה לעצמי. אבל אני בטוח, שגם חניתה וגם חברי לעבודה הרגישו בשינויים. לפעמים ידי רעדו, לפעמים מעדתי בהליכה ולא הבנתי למה. התחלנו לחפש מענה לשאלותי ומרפא בכל העולם. ואין מענה ואין מרפא. זו מחלה שלא יודעים מתי היא מתבססת בגופנו, מתי היא מתעוררת ומתי היא הורסת את כל המנגנון הגופני והנפשי".

מצבו של אבנר התדרדר יותר ויותר. התחילו פגיעות בשלפוחית השתן, שיכחה, אי שליטה בגפיים. לפני שנתיים מכרו את המפעל. אבנר ישב בבית. התעמלות רפואית ושחייה הן הפעילויות שקצת מקלות על מצבו. לפני שנה העבירו את אמו לבית־חולים מיוחד. שנים היא סבלה ממחלת אלצהיימר, ולא יכלו להמשיך לטפל בה בבית.

ישבנו יחד שעות, כי אבנר התקשה לדבר, ולבסוף הייתה לי הרגשה כי כבר לא היה לו מה לספר. הוא התקשה להתרכז ולדבר ברצף. נראה שפחד, שלא יספיק לומר הכל. בשעות הרבות שישבנו יחד ניסה „לצייר" תמונה יפה של חיי משפחה וחיי חברה. חשבתי לעצמי, שקשה באמת לדעת מה עובר על המשפחה, ואיך מרגיש אבנר האינטליגנטי, שמצבו ברור לו וגם האלטרנטיבות... שאין. „יש רק", אמר אבנר, „לקום בבוקר, לדעת מה ביכולתי לעשות, ולנסות לעשות את זה. להתמודד עם „העכשיו". הוא לא דיבר על חניתה או על הבת הנשואה, ליאורה.

בביקורי האחרון בביתו ביקש שאראה לו את המכונית שלי, דגם חדש שעדיין לא ראה. הוא ביקש לצאת את הבית לבד, ונעזר ברהיטים ובמשקופי הדלתות, כדי שלא ייפול. הוא נשען על שער העץ, הביט במכונית ולפתע קרא לי, חזרתי לכניסת הבית ואבנר אמר: „אני עצוב מאוד. זה קורה לפעמים, אבל אני לא רוצה למות. אף פעם לא רציתי להתאבד. אני רוצה לחיות עד הרגע האחרון. אבל יש רבים שאין להם המזל שלי, לי יש אפשרויות: עגלות־הסעה, בית עם כל הנוחיות, רופאים, אפשרות לשחות בבריכה גם בחורף. למרות שאני יודע שחייה של חניתה קשים מאוד, כי קשה לחיות עם חולה במחלת טרשת נפוצה. אבל חניתה אתי. יפה, חכמה ונבונה.

„בישראל ישנם כ־2000 חולי טרשת נפוצה", מסכם אבנר, „לחלק גדול מהם אין אפשרות לחיות בכבוד. אולי יבוא יום, וימצאו תרופה נגד המחלה, או לפחות תרופה לעצירת התהליך האכזרי. עד אז... תאמרי לקוראים שלך שיעזרו לחולים האלה. הם זקוקים למקום, שבו יוכלו לבלות שעות אחדות ביום, למרפאות מיוחדות, לכסף למכשירים, לעזרה בבית ועידוד נפשי. הממשלה איננה דואגת לכך".

התחיל לרדת גשם. אבנר חיכה, עד שנכנסתי למכונית. נלסון ניגש אליו, ובעדינות אחז בזרועותיו והוביל בזהירות לתוך הבית.

פגיעה במוח ובחוט השידרה

טרשת נפוצה (Multiple Sclerosis) היא מחלת עצבים. תופעותיה העיקריות הן הפרעות בראייה, בתחושות ובתיפקוד באברים, ולעתים בדיבור. אין קשר בין מחלה זו לבין טרשת העורקים. טרשת נפוצה נוטה לפגוע באנשים צעירים (אך לא בילדים) וכ־60% מן החולים הם בני 20 עד 40. לעומת זאת טרשת העורקים פוגעת בגיל מבוגר יותר. חולי טרשת נפוצה מוסיפים לחיות שנים רבות — במקרים רבים בלווית סימנים קליניים קלים ביותר. בחלק מן המקרים סובלים החולים מהתקפים חוזרים בהפוגות שבהן משתפר המצב, אך במקרים קשים עלול החולה להגיע לנכות קשה.

במקרים רבים מופיעים (עוד לפני הסימנים הקליניים) סימנים נפשיים שונים, המלווים חוסר בטחון, בייחוד בהליכה. אצל חלק מן החולים מופיעים הסימנים הקליניים הראשונים לאחר חבלה גופנית או נפשית — תאונה, לידה, מוות במשפחה וכו', מכאן הנטייה לייחס את ההפרעות לגורם נפשי, דבר המביא לאיחור באיבחון הנכון.

המחלה פוגעת במערכת העצבים המרכזית, כלומר במוח ובחוט השידרה, ומהלכה שונה אצל כל חולה. תופעה שכיחה היא ליקוי בראייה בעין אחת או בשתיהן, כאשר הסיבה נעוצה לא בעין עצמה אלא בעצב הראייה. תופעה שכיחה אחרת היא חולשה של חלק מן הגפיים. לעתים מופיע שיתוק של הגפיים. אצל חלק מן החולים יש הפרעה בשליטה על השתן.

בדרך־כלל אין המחלה מלווה כאב, והפעילות המחשבתית אינה מופרעת כלל, או רק במידה קלה — אצל החולים שהמחלה תוקפת אותם בצורה קשה במיוחד. לעתים נדירות מופיעות התכווצויות.

בארץ ובעולם נעשים מאמצים רבים לאתר את גורמי המחלה. מחקרים אפידמיולוגיים העלו מסקנה המרמזת שגורם המחלה הוא נגיף. בארצות הצפון הקרות המחלה שכיחה יותר, ואילו בארצות החמות היא נדירה ביותר. ישראל, כארץ קולטת עלייה, נוחה במיוחד לעריכת מחקרים אפידמיולוגיים, ואכן נעשו כאן מחקרים מקיפים ביותר על־ידי פרופ' אורי ליבוביץ ז"ל והחוקר מאמריקה פרופ' מאיר אלתר.

תרופה לטרשת נפוצה עדיין לא נתגלתה, אף־על־פי שבימים אלה נעשה בארץ ניסוי בתכשיר חדש. יש גם עדויות לכך, שדיאטה נכונה מפחיתה את מספר ההתקפים הפעילים.

לפני כשנה הוקמה בארץ האגודה הישראלית לטרשת נפוצה, שהיא סניף של הפדרציה הבינלאומית של מחלה זו. מטרתה העיקרית — שליחת מתנדבים לבתי הנפגעים הקשים לעזרה בתיפקוד היום יומי ולהפגת הבדידות. האגודה מסייעת לחולים גם בהביאה לידיעתם את הזכויות השונות המגיעות להם.

יוסף מונדי ■ רשימות מן החבית

שורש הוויכוח

בשעתו כתבתי במסגרת המדור סדרה של רשימות על בן־גוריון. למען האמת ניסיתי באותה תקופה להתמודד עם המיתוס הבן־גוריוני שהתגלגלתי כאוות נפשי. הלכתי עם בן־גוריון לנות זונות, ביקרתי איתו בהתנחלויות של גוש־אמונים, הלכתי איתו למעברת חולון ואפילו עשיתי איתו קפיצות־זמן המתאימות לסיפורים של מדע בדיוני.

בכל מנהיג פוליטי, ויהיה הנאור ביותר, קיימים צדדים דמגוגיים הראויים לטיפול סאטירי, בהתאם לסגנונו של המחזאי היווני הקדום אריסטופנס.

אבל לא סאטירה אני רוצה לכתוב, אלא להתעסק עם מיתוס אחר, שלדעתי משפיע על חיים שנרקמו במדינה הזאת, והכוונה היא לז'בוטינסקי. זאת לא תהיה רשימה בודדת אלא סדרה של כתבות, בהן אנסה, לפי מיטב כוחי, להתמודד עם השקפת עולמו של ז'בוטינסקי, ומעל לכל אבדוק האם יש קשר בין האידאולוגיה של האיש הזה לבין האידאולוגיה של אלה הכינו עצמם „המחנה הלאומי".

אני חושב שעיון מחודש בתורתו של ז'בוטינסקי הוא צורך השעה, כי רק על סמך מחקר (ואני מודה שמחקר זה, בכל אופן מבחינתי, לא יהיה מדעי אקדמאי, אלא ספרותי, ולכן ארשה לעצמי להיות ספקולטיבי) אולי אוכל איכשהו להבין את הטירוף והריצה במעגל סגור, כפי שהם באים לידי ביטוי בימים אלה.

אתחיל מהסופר שבתאי טבת, הכותב זה כמה שנים מחקר מקיף על חייו של בן־גוריון. לאחר שקראתי את ספרו האחרון „קנאת דוד", עלה בי רעיון משוגע. אמרתי לעצמי, מה היה קורה לו ערכתי פגישה דמיונית בין בן־גוריון לבין ז'בוטינסקי. אבל בפגישה זו הם לא יופיעו כמנהיגים פוליטיים אלא כמפיקים המתעסקים בבידור הקל וברצונם לשתף פעולה כדי להעלות אופרת־סבון בשם „מדינת ישראל".

בפגישה הדמיונית, שהייתי עורך אותה בשוויץ על חופי האגם קומו, בן־גוריון היה אומר לו: „ואבו היקר, המצב הוא כזה: יש לנו שלושה שחקנים. שניים לגמרי חובבים, והשלישי מקצועי למחצה, אך הוא גם שתיין וגם נתקף במצבי רוח. קשה לנו לסמוך עליו שיבוא כל יום לחזרות. כתקציב התחלתי יש לנו חמש מאות שקל ומקום לחזרות קיבלנו במועדון צוותא של ראשון־לציון". לנוכח נתונים אלה, ז'בוטינסקי היה עונה לו: „או ברודווי או שום דבר".

כן, כך ראיתי את המפגש בין שני אישים אלה. מצד אחד, האיש הפרגמטי, המוכן להתחיל את הכל מאפס ולהתקדם צעד אחר צעד כדי להגשים את המטרה, ומנגד האידאליסט הרוצה להגיע למטרה הסופית מבלי לתת לעצמו דין וחשבון, כי הדרך במקרה זה חסרה כמעט כל סיכוי.

מאז ומתמיד חשתי רתיעה מהשקפת עולמו של ז'בוטינסקי, כשם שלא אהבתי במיוחד את הרודנות הבן־גוריונית. אם אהיה כן עם עצמי, הרי היתה זו רתיעה תת־הכרתית מבלי שחקרתי אפילו פעם אחת את כתביו. דווקא בימים אלה, הנראים כה מבולבלים וחסרי תקווה, אמרתי בלבי שהגיעה העת שאשב קצת ואלמד באופן יסודי מנין וכיצד צמחה התנועה הרוויזיוניסטית. לשם כך הייתי זקוק לספריו של ז'בוטינסקי ולתומי סברתי שכל כתביו יצאו לאור. מתוך בירור קצר העליתי שספריו, הן הספרותיים והן האידאולוגיים, מפוזרים, וכי אנשי הליכוד שכבר יושבים בשלטון למעלה מעשר שנים, אפילו לא טרחו להוציא לאור מהדורה מכובדת של כל כתביו. מכאן יש להסיק רק מסקנה אחת חריפה, שהם לא יותר מאנשים ברברים וחסרי כל תרבות, ורובם, ובעיקר הדור הצעיר שלהם, מתאימים יותר לעבור בטטקיות של שכונת התקווה במקום להסתובב מנופחים מרוב התנשאות עצמית במסדרונות הכנסת.

בסופו של דבר, השגתי חלק ניכר של כתביו מאיש שמאל שבנעוריו היה בית"רי שרוף. בטרם אגע בכתיבתו הפובליציסטית והספרותית של ז'בוטינסקי, ברצוני להתייחס לאוטוביוגרפיה שלו. לכאורה עלי להרגיש הזדהות עמו כיוון שגם אנוכי צמחתי במשפחה מתבוללת ובילדותי לא קיבלתי שום חינוך יהודי. בדומה לו גם אני חשתי ממש בחילה משפת האידיש שהיתה הז'ארגון של יהודי מזרח אירופה. כן, עד שלב מסוים אני מסוגל להבין את הנער ז'בוטינסקי ואפילו להזדהות עמו מבחינה שכלית ורגשית. בדומה לו הבנתי כבר בילדותי שאם עלי לשרוד כיהודי שרוצים להשמיד אותי רק בגלל הסיבה הפשוטה של היותי יהודי, עלי לקחת נשק בידים כדי להגן על חיי, אין דרך אחרת והמשיח יבוא בחיים האלה ולא לאחר המוות. כן, הנער ז'בוטינסקי מובן לי ועלי אפילו להודות שהוא ניחן באינטליגנציה גבוהה במיוחד.

בטרם אגע באידאולוגיה שלו עלי לציין שלעניות־דעתי הטירוף של ז'בוטינסקי מתבטא בעיקר בעובדה שהוא לא היה סופר אמיתי. במילים אחרות, הצד הגרפומני השתלט על היצר הספרותי. אין כל רע בפעילות פוליטית, הלא המחזאי היהודי ארנסט טולר נמנה עם מנהיגי המרד הספרטקי שהתחולל בגרמניה לאחר מלחמת העולם הראשונה. עם זאת, עד מהרה עזב טולר את הפעילות הפוליטית והקדיש עצמו לכתיבת מחזות. חשוב לציין את הנקודה הזאת, כי גם ז'בוטינסקי התחיל את הקריירה האמנותית שלו בתור מחזאי, ומחזה משלו שנכתב ברוסית אפילו הוצג באודסה. (דווקא מעניין אותי לקרוא את המחזה הזה ואין לי מושג כיצד הוא ניתן להשגה). אני טוען כאן שעד מהרה סטה ז'בוטינסקי מהדרך הספרותית וקבע לעצמו מערכת חשיבתית מסוכנת המתעלמת ביודעין מכל נסיון אמפירי. כידוע, לז'בוטינסקי היתה יכולת לשונית נדירה וכישרון מובהק ללימוד שפות זרות. הוא הצטיין באופן מיוחד בתרגומים והתרגום של „העורב" מאנגלית לרוסית נחשב למשל בעיני חוקרי ספרות סוביטיים כפנינה של ממש, כשם שהתרגומים של המשורר ורלאן לעברית, נחשבים (לפחות בעיני) לתרגומים מקסימים ומוזיקליים להפליא. כל זה טוב ונכון כשמדובר בתרגום, אך כשז'בוטינסקי מתחיל לגעת בחיים עצמם התמונה משתנה מקצה לקצה.

אתחיל בדוגמה הראשונה. בהיותו כתב של עיתון רוסי, נשלח ז'בוטינסקי לכסות את המרד של הטורקים הצעירים ובאותה הזדמנות הגיע לראשונה לארץ־ישראל. באותה עת, עדיין (לפי הגדרתו) האמין בכל נימי נפשו ברעיון הסוציאליסטי וגם היה מקורב באודסה לסופרים ולחוגים מהפכניים. זוהי היתה הפעם הראשונה בה פגש את היהדות המזרחית והתרשמותו היתה מפתיעה ביותר. ז'בוטינסקי כותב כי ממש התאהב ביהודים הספרדים, כיוון שאינם כמונו, האשכנזים המסבכים כל דבר והולכים בדרכים עקלקלות. כן, לדידו הם פשוט מקסימים ומה שחשוב זה שהם לא קולקלו על־ידי הרקבון של התרבות המערבית. זאת, למרות שבעיני ז'בוטינסקי קיימת רק תרבות אחת חשובה שיש לחקות אותה, היא „התרבות המערבית", ובעיקר התרבות הגרמנית, האנגלית והצרפתית. התרבות הרוסית במקרה זה לא באה בחשבון כי היא מבוססת על הזיות מיסטיות מסוכנות. מה שכן מפריע לז'בוטינסקי היא העובדה שהיהודים הספרדים נטולים כל רצון לכיבוש. ובאמת, כיצד יהיה אפשר לכבוש את ארץ־ישראל עם אנשים שפשוט אוהבים לחיות וגם לתת לאחרים לחיות? כן, זה מה שמפריע לז'בוטינסקי אצל הספרדים. הם פשוט לא בנויים להשתלט על עם אחר.

מעניין, שאם נביט על המצב הדמוגרפי העכשווי, נלמד דבר חשוב ביותר. למרות שלכאורה היהודים המזרחיים הצביעו בעיקר בעד „הליכוד", הרי רוב ההתנחלויות ביהודה, שומרון ועזה מורכבות מבחינה אתנית על טהרת האשכנזיות, ומכאן עלינו להגיע לכמה מסקנות מפתיעות: שז'בוטינסקי (ואני מניח שאפילו בחלומותיו הכי גרועים) לא לקח בחשבון, כי במדינת היהודים העתידה לקום בסופו של דבר, היהודים האשכנזים יהיו במיעוט.

גם הטון של ז'בוטינסקי כלפי היהודים הספרדים ננקט מתוך עמדה של עליונות. עלינו לזכור שבתחילת המאה ה־20 (לפני השואה) לאשכנזים היה רוב מוחלט בעם היהודי, ועד היום הרוב הזה נשמר — זולת במדינת ישראל. אם ז'בוטינסקי צדק בשעה שקבע כי היהודים הספרדים (כמובן, לצערו) הם חסרי יצר כיבוש — אם כי הוא הוסיף, שבעתיד האשכנזים ילמדו אותם איך ליהפך לאקטיביים ולכובשים — הרי למזלנו, דווקא בשל אופיים הבלתי מתנשא נמצאה לבסוף דרך שתאפשר בעתיד התחלה מסוימת של פיוס בין העם היהודי לבין העם הערבי. המעניין הוא שז'בוטינסקי, כדבריו, התאהב ביהודים הספרדים בשל פשטותם, אך ברור כשמש שהוא תיעב את אורח חייהם. אני מבסס את מסקנתי על סמך האוטוביוגרפיה שלו, בשעה שהוא מספר כי ביקר במרוקו וממש נגעל מהאווירה הלוונטינית. (מעניין איך איש זה היה מתייחס לחגיגות המימונה או לפולחן הבאבא־סאלי בנתיבות).

כאן אני רוצה להרגיש את התכונה הגרפומנית של אופיו הרוחני. סופרים צרפתים מסוגם של ז'ראר דה נרבאל או שאטובריאן, אשר פקדו את המזרח־התיכון במאה ה־19, ידעו להביט על הנעשה סביבם ללא עוינות אפריורית. נהפוך הוא. צבעי המזרח קסמו להם ולכן ידעו לבטא את החוויה המזרחית שלהם בצבעים עזים. הגישה של ז'בוטינסקי כלפי המזרח מלמדת אותנו שהאיש כלל וכלל לא יכול היה לחשוב במונחים ים תיכוניים, אלא קיווה, הן בגלוי והן בסתר ליבו, שהיהודים הספרדים האלה, האהובים כל־כך, יהפכו במרוצת הזמן (כידוע) לגזע גאון, נדיב ואכזר.

ז'בוטינסקי טוען שהוא איננו רומנטי ביחס לבעיה המדינית של ארץ־ישראל. על ההיבטים הללו, על הערצתו לתרבות האיטלקית, על יצירתו הספרותית ותורת הרטוריקה — ברשימות הבאות.

עמידם כהן ■ על הפנים

הספינה והשוטים

צי כזה, מאז הקרב ההיסטורי באבו־קיר, לא נראה כמותו בים התיכון:

1 ספינת אש"ף במרכז

15 ספינות הימין מימין: 5 „נפגעי הטרור"; 1 כ"ך; 1 „צעירי חרות"; 1 „צעירי התחיה"; 1 „צעירי המפד"ל"; 1 „הרב לוינגר"; 1 אליקים העצני (מצוידת בתותח); 1 „מזל היורקת" (מצוידת בשפופרת יריקה פנומטית) — רשימה חלקית.

15 ספינות השמאל משמאל: 1 „ספינת רב דמוקרטי"; 1 „המתקדמת"; 1 רק"ח; 1 „צעירי הקבה"א"; 1 „שלום עכשיו"; 1 „כרם שלום" (מצוידת ביונה עם עלה של זית) — רשימה חלקית.

15 סטי"לים, דבורים, משחתות וצוללות של חיל הים מאחור ומלפנים.

5 הליקופטרים של חיל האוויר מעל.

4 הליקופטרים ומטוסים קלים של הרשתות הזרות ועוד אחד של עו"ד עוזיאל ברק שממנו ישליכו נסים חבה וגליה תמם אבנים על ספינת אש"ף.

ומה עוד — אפילו הכרישים ימלטו למצלתה. רמקולי אש"ף ישדרו את „ברוח ודם נפדה את פלסטין" ורמקולים חזקים יותר יחרישו ב„אל נא תעקור נטוע" ו„ירושלים של זהב".

ועל החוף תעמוד חוה אלברשטיין בראשם של 100 אמני השמאל ולמולה צביקה פיק עם 10 אמני הימין וכל הדרכים לנמל יחסמו ע"י חטיבת הצנחנים, נגמ"שים וטנקים.

מה שספינה אחת עושה לעם ישראל. אילו הייתי אש"ף הייתי שולח ארמדה שלמה מהימין, להיות רגע אחד רציניים — אין לצפות ליותר מהטמטום הרגיל.

לשמאל, יש לי מספר מלים עצובות לומר: יציאתכם מהכלים, חברי הטובים בשמאל, זו תופעה מדאיגה ועצובה. עם אש"ף צריך לשבת ולהתדיין. לא מוכרחים לאהוב ונוודאי שלא להתרפס. כדאי להזכיר לכם, בהזדמנות זו, שמי ששולח את הספינה הזו, שלח רק לפני שבוע מחבלים לבצע רצח המוני בקיבוץ יפתח.

סמוך השבוע:

מזכיר העדה החרדית: „המהומות בשטחים הן תוצאת חילול השבת בירושלים".

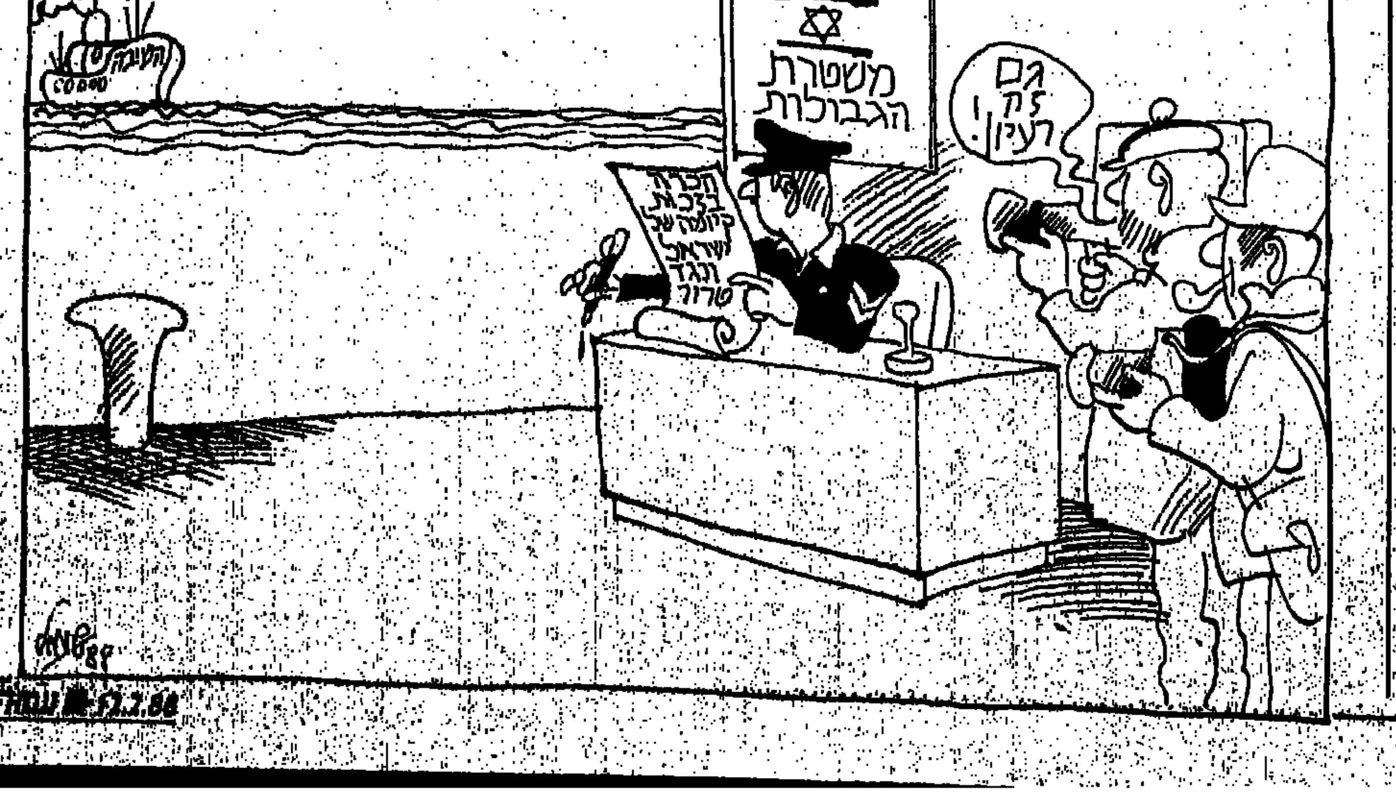

חומת הברזל

שבוע בדיוק אחרי המערך, ביום שלישי, התכנסה סיעת הליכוד בכנסת לדיון במצב בשטחים. במערך היה הדובר הראשי שמעון פרס. רבין ובר־לב, האחראים על כוחות הצבא והמשטרה, נעדרו. בליכוד היה הדובר הראשי רה"מ יצחק שמיר. דוד לוי ואריאל שרון נעדרו.

יצחק שמיר הוא ראש הממשלה הראשון בישראל, ויש לקוות שגם האחרון, המחרים דה־פקטו את מליאת הכנסת. מעשה חמור ביותר, במיוחד אם מביאים בחשבון את השבריריות של הדמוקרטיה הישראלית. מאז מונה לראש הממשלה, כ־16 חודש, נאם שמיר במליאת הכנסת פעמים בודדות בלבד. הוא מתעלם מהנוהג, הלא כתוב, כי ראש הממשלה פותח מושב החורף וקיץ חדש בנאום מדיני. כאשר הוא צריך להשיב על אי־אמון, הצעה לסדר היום, שאילתה בע"פ או בכתב, שולח שמיר למליאה, בהתאם לנושא, את שר התחבורה חיים קורפו, או את סגן השר משרד רה"מ רוני מילוא. וכך מרוקנים האי־אמון וההצעות לסדר היום, כמו גם השאילתות, מכל תוכן. ואולי זו מטרתו של שמיר, לגמד את הכנסת.

מול ההתעלמות השיטתית של שמיר מנבחרי העם, הוא דואג לשמור על קשר טוב עם נבחרי הליכוד. סוף סוף, בהם תלוי עתידו הפוליטי. הפגישה השבוע עם ח"כי הסיעה, היא השניה לה אני עד תוך פרק זמן קצר יחסית.

את הפגישה ביום שלישי פתחה יו"ר הסיעה שרה דורון (ליברלים). העתונאים ניחשו את דבריה. כהרגלה התלוננה היו"ר על אפס נוכחות של שרי חרות והליברלים. מאוחר יותר יבואו לשמוע את שמיר שני אנשי מחנהו, קורפו וקצב.

כעשרים ח"כים באו לשמוע ולהשמיע. ביניהם גם שניים שאינם מרבים לפקוד את הכנסת, שרי האוצר לשעבר ארידור וכהן־אורגד. הראשון מציץ מקטרת לאורך כל הישיבה ולא פצה פה. השני, שסיכוייו להיבחר לכנסת השתים־עשרה קלושים, חרג ממנהגו וביקש הפעם את רשות הדיבור.

שמיר, כצפוי, סיפק את רצונם של מצא, שליטא, וינשטיין, עובדיה עלי וחבריהם. רוצה לומר, המכנה המשותף הנמוך של הליכוד. הוא קרא לשובתים במערכת הבריאות לחזור לעבודה, דיבר בהתלהבות על המוראל הגבוה של כל הקצינים והחיילים ברצועה, ותקף את התקשורת. בנושא זה הוא נזקק לדוגמא מעברו הרחוק רחוק, התקפות „הארץ" ו„דבר" על המחתרות אצ"ל ולח"י, לפני ארבעים שנה ויותר.

נושא פופולרי אחר בליכוד הוא ההתקפות על פרס. שמיר תרם את חלקו. שוב נעשה השימוש בנוסחה השחוקה: פרס המפלג הלאומי. שמיר זועק ברצועה ממצבם הירוד של מחנות הפליטים והפליטים. מי אשם בכך? מדינות ערב. מי צריך לפתור את הבעיה? העולם הרחב. ישראל — מה הקשר שלה לנושא?

הנושא הטעון והממולכד הוא כמובן שיחות השלום, הוועידה הבינלאומית, ביקורו של ריצ'רד מרפי באזור. כאן כבר מעד שמיר לאחרונה. מעבר לשדה המוקשים הזה ממתינים לו „ידידיו" לוי

ושרון. שמיר נזהר. הנוסחה הגואלת: הסכמי קמפ דיוויד. שמיר נצמד אליהם בכל כוחו. מאחר שאיש לא לוחץ או מטריד אותו, בכל זאת יש עתונאים בחדר, שמיר לא עולה על אף מוקש. ארה"ב היא ידידתנו הגדולה, למרות חילוקי הדעות. אירופה חושפת שיניים. גם למתנחלים יש לשמיר מסר פטריוטי: אתם החזית הקדמית, חיל החלוץ שלנו. צריך לעודד אתכם (חומרית כמובן).

כששמיר גומר, מבקשים הכל לדבר. איך אמר יהושע מצא מאוחר יותר, הבחירות הפנימיות בשער, וצריך להגיע ל־2000 חברי מרכז. תעסה־גלזר מציעה כי רה"מ יזמן אליו את ראשי המתנחלים ויזהיר אותם מנטילת החוק לידיהם. הדברים אינם מוצאים חן בעיני יגאל כהן, ראש שדולת יש"ע: גם את נגררת להסתה נגד המתנחלים. תעסה־גלזר מרגישה נזופה. היא משנה כיוון. צריך לחקור מי עומד מאחורי העצומה האווילית של 600 הפרופסורים. ידוע לי שזה משרד ממשלתי. בסיום דבריה עוקצת תעסה־גלזר את שמיר, בעדינות, „האם האוטונומיה לא תהיה רחם להשכיר למדינת פלשתינאית?".

מיכאל איתן מתעורר: „אולי תשני את דעתך בנושא ההפלות?".

יהושע מצא, כמו כל קולונייליסט מצוי, מתלונן על בוגדנותם של הערבים בירושלים. השקענו בפיתוחם כל־כך הרבה כסף ועכשיו הם זורקים אבנים לתוך הבתים בירושלים. הדבר יהיה בעוכריהם. הטרגדיה הפלשתינית תחזור על עצמה בפעם השלישית או הרביעית. אריאל וינשטין, גם הוא ירושלמי ממשיך באותו קו. מה היה חסר לערבים בירושלים? מיסים הם כמעט ולא משלמים. התיירות שם. המסחר שם. הם משגשגים. ובכל זאת הם זורקים אבנים. אכן כפויי טובה.

יגאל כהן העיר כי אלופי הפיקודים בצה"ל אינם מתומכי הליכוד. הוא ביקר בקרית־ארבע עם שילנסקי והלב רחב.

יגאל כהן־אורגד בקריאת ביניים: רק לא סיפרת לחברים שאוכלוסיית קרית־ארבע קטנה בארבע השנים האחרונות בחמישים אחוז. אכן, סקופ של ממש. תושבים בורחים מהשטחים. בניגוד להצהרות „גוש אמונים" ובני בריתם בממשלה, בכנסת, בהסתדרות הציונית.

בני שליטא מציע לתת מכות רציניות לעבריינים הנכונים, בתנאי שלא יהיו הריגות. כולם מגחכים. מישהו צועק, מיתנת את דעותיך, לא עוד להרוג 50 ערבים. ח"כ אחר עונה לו: הוא לא מיתן. כבר חיסלו יותר מחמישים.

ראש הממשלה לא מגיב. גם לשליטא סקופ משלו. בתמיכת רה"מ ושר הבטחון נעשים זה חצי שנה מאמצים להוציא את הג'יהאד המוסלמי אל מחוץ לחוק. המשפטנים לא מצאו עד כה את הנוסחה הגואלת. שליטא כמובן זועם. יגאל כהן־אורגד מגלה את ממדי הנסיגה בשטחים. בין השנים 84־1982 נבנו 3000 יחידות דיור בשנה. אשתקד נבנו רק 300־250 דירות חדשות, והשנה נבנות 500. עובדיה עלי, ראש עיריית עפולה, מאוד תכליתי. יש לפוצץ את הממשלה, כי כרגע מצבו של הליכוד בציבור איתן. מאוחר יותר עשויות להיות הפתעות. הציבור שלנו מתעייף מהר. רוצה לומר, עלי חושש מתסמונת המילואים בשטחים.

אמל נאסר אידין, כדרכו, יותר קיצוני מהאפיפיור. במזה"ת, אם לא באה תגובה מיד ובמקום, אין לה ערך. הממשלה מאחרת במתן התשובות. יש ערבים שרוצים לאכול את המדינה, ואנחנו בשם המוסר מוותרים להם, נוהגים בהם ברכות. גם בתקופת האג' אמין אל־חוסייני, לא היה גוף כל כך קיצוני כמו ועד ראשי המועצות הערביות. והממשלה במקום שתכה בו, עוד נותנת לו כספים.

במערכת הבחירות הבאה עלינו לרעה, אין ספק כי אחד מדגלי הליכוד יהיה ההתנחלויות. המוטיב הזה חוזר ועולה, אצל כל הנואמים. נראה כי בימין, בימים הקשים האלה של אבנים ואלות, המתנחלים וההתנחלויות הם הם המסמלים את קיר הברזל.

כולם חשובים כולם

מותר לומר על חבר כנסת, טיפש, מנוול, חמור, בוגד, תוקע סכין בגב האומה, ועוד כהנה וכהנה ברכות. אסור לומר על ח"כ: אתה חבר כנסת לא חשוב. השבוע שוב שיננו חוק זה.

הכנסת דנה במשך שעות ארוכות בחוק החדש הבא לאסור על חבריה חלטורות וכסף מן הצד. דן תיכון (ליברלים), יועץ כלכלי, היה שלא כהרגלו עצבני מאוד. סוף סוף, לא בכל יום ח"כ נלחם ממש על החמאה היקרה והאהובה עליו.

דן תיכון – חזר בו

תיכון לא אהב את העקיצות של מרדכי וירשובסקי. „אתה לא חבר כנסת חשוב. אל תשלה את עצמך", קרא תיכון בזעם, מדוכן הנואמים. נו, נו, הח"כים היו המומים. לקללות הם רגילים. אבל כיצד אוכלים אנדרסטייטמנט כזה?

יאיר צבן (מפ"ם) כעס כנימוס: „זה לא יפה".

יו"ר הישיבה, אליעזר שוסטק (ליכוד) הצטרף אליו „זה באמת לא נאה".

דן תיכון נבהל: „אני חוזר בי".

וירשובסקי נפגע: „אני יודע שהוא חשב על זה ברצינות".

יאיר צבן, נזעק ממקומו „אף אחד לא יגיד על וירשובסקי שהוא ח"כ לא חשוב".

תיכון: „אני חזרתי בי מזמן". ...

שוסטק: „לא שמעתי. הוא לא שמע. וירשובסקי שמעת? הוא חזר בו ואני קובע שאתה חבר כנסת חשוב".

חדשות מן המפה החרדית

מועצת החכמים של ש"ס הכריעה השבוע סופית, כי יחזקאל א־סחייק, מזכירו ונהגו של הרב שך, יהיה מזכ"ל התנועה. בכך באה לסיומה מערכה ממושכת, בת כמה חודשים, שחשפה אופוזיציה חזקה ומיליטנטית במפלגה החרדית של עדות המזרח.

יחזקאל א־סחייק התמודד שלוש פעמים במזכירות ש"ס נגד משה מאיה, ולא יכול לו. למרות התייצבותו של הרב שך — וכל מימסד התנועה כולל השר פרץ, סגן השר פנחסי, והמנכ"ל דרעי — מאחוריו.

בישיבת החכמים של ש"ס השבוע ישב בראש הרב הראשי לשעבר עובדיה יוסף, למרות שבג"צ אסר עליו מעורבות בעניינים הפוליטיים. נכחו בישיבה גם ארבעת הח"כים של ש"ס. החכמים קבעו פה אחד, כהרגלם, כי א־סחייק יהיה מזכ"ל ש"ס. גם מאיה לא יצא מקופח. הוא ירש את א־סחייק כמזכיר מועצת החכמים, וכבר בכך הוא מונה לאחראי לפעולות הדת של „אל מעין", הגוף החינוכי והזרוע הכספית של ש"ס.

בש"ס לא הצליחו לפתור בעיה בוערת אחרת, מי יעמוד בראש מערכת הבחירות של התנועה לכנסת הקרובה. מול מועמדותו של סגן השר פנחסי, נאמנו של הרב פרץ מציבה האופוזיציה בתנועה מועמד נגדי משלה. יתכן כי גם כאן תזקק התנועה לחכמיה.

כמה טוב שתהיה מועצת חכמים.

וגם מן העבר השני, האשכנזי, של המפה החרדית, יש חדשות. ביום שלישי הקרוב יתכנסו ראשי אגו"י מארה"ב, אירופה וישראל בכפר הנופש החרדי־דתי כינר שעל שפת הכינרת, כדי לנסות ולאחות את הקרעים והמחלוקות במפלגה המפוצלת והמסוכסכת, וזהו עוד נסיון כמעט נואש, למנוע את מותה של אגו"י במיתת נשיקה. יו"ר הוועד הפועל העולמי של אגו"י, הרב אברמוביץ, העומד מאחורי המפגש הנוכחי, אמר השבוע כי גורל 45 שנות פעילותו הציבורית בארץ, מונח הפעם על כף המאזניים. אברמוביץ סירב השבוע לדבר עם עתונאים. גם מבטאון אגו"י „המודיע", המילים החיוורות שזה מוכן לשחרר היו „אני אופטימי".

לכינר יגיעו 15 ראשי אגו"י בארה"ב, בראשות נשיא המפלגה שם, משה שרר. לכינר תגיע גם משלחת של עשרה מראשי התנועה באירופה. כן יהיו בכינר כל חמי ומה באגודה בארץ. האמריקנים והאירופאים ילחצו על ראשי כל הסיעות באגו"י בארץ, על המסורים לחצרותיהם ועל המתנגדים, לשוב ולרוץ בצוותא ברשימה אחת לכנסת השתים־עשרה, למרות כל המחלוקות בעבר ובהווה. כמו בכל משפחה טובה גם הוויכוח באגו"י הוא פחות על אידיאולוגיה ויותר על כיבודים. שאלה קשה ומפלגת היא כיצד צריכים להיראות המוסדות הפנימיים של האגודה, ומה צריך להיות גורלם של אישים שעברו במהלך השנים מסיעה פנימית אחת לאחרת. האם העוברים יושבים על המיכסה של סיעתם החדשה או שמא הם יושבים על המיכסה

של סיעתם הישנה,

שאלת השאלות, כמובן, היא כיצד תיראה רשימה מאוחדת של אגו"י לבחירות לכנסת השתים־עשרה? לכולם ברור, כי הדרך הגואלת האחת והיחידה היא לחזור לנוסחה הישנה נושנה, שהוכיחה את עצמה בפעם האחרונה לכנסת העשירית. כלומר, מקום ראשון לחסידי גור (אברהם שפירא), מקום שני למנחם פרוש, מקום שלישי ל„מתנגדים" (שלמה לורנץ) ומקום רביעי לחסידי ויז'ניץ (הלפרט). התנאי להרכב כזה, חייב להיות נוסחאות רוטציה, למקרה שאגו"י תקבל רק שני ח"כים, כמו בכנסת הנוכחית, או שלושה.

המוקשים רבים מספור. יש המזכירים כי הרב שך דורש כי ח"כים לא ישבו בכנסת יותר משתי קדנציות, ולפיכך שפירא ופרוש צריכים לעזוב את הפוליטיקה. ויש בעיות עם הרוטציה. לאחר שהסכמים קודמים, חתומים ע"י רבנים גדולים, לא כובדו. ויש עוד בעיות רבות אחרות.

באגו"י לא מצאתי השבוע שום פוליטיקאי, להוציא אולי את הרב אברמוביץ, שהסכים לומר אני אופטימי.

דפים לספרות

עורכת: יעל לוטן   עורך משנה: אילן שיינפלד

יארוסלב סייפרט
סְחַרְחֹרֶת אָבִיב

עִם כּוֹבַע קַיִץ אֲהַלֵּךְ
בְּסִמְטוֹת פְּרָאג
כְּאַבְנֶיהָ נוֹגֵעַ.
מְחֻסְפָּסוֹת, אַךְ
לִמְשׁוֹרֵר מְלֵאוֹת חֵן.

אֶת פְּרָאג אָהַבְתִּי מֵעוֹדִי
כְּשֵׁם שֶׁאֲהֵבוּהָ
מְשׁוֹרְרֵינוּ כֻּלָּם.
וְשֶׁמָּא עוֹד יוֹתֵר
בִּהְיוֹתִי לִפְעָמִים אֻמְלָל.

לְעִתִּים שֵׁנָה מֵעֵינַי מֻנַּעַת.
בְּסִמְטָאוֹת חֲשׁוּכוֹת אָז אֲשׁוֹטֵט
בְּלִטּוּפֵי חֲשֵׁכַת־הַמֶּשִׁי שֶׁל
לֵילוֹת קְסוּמִים.
וְרֵיחַ שֵׂעָר נָשִׁי וְיַסְמִין
מָתוֹק נִשָּׂא בָּם.

הַשָּׁנָה אֶלֶף תְּשַׁע מֵאוֹת
שְׁמוֹנִים וְאַחַת.
אֵיךְ פָּרְחוּ לִי הַחַיִּים:
לְשִׁירַי עַל זוֹ הָעִיר,
שֶׁכֹּה אָהַבְתִּי לִכְתֹּב,
עוֹד בַּיִת אוֹ שְׁנַיִם.

אַךְ אֵלֶּה כְּבָר לֹא אֶקְרָא,
כְּמוֹ שֶׁעָשִׂיתִי מִדֵּי פַּעַם,
כְּדֵי לְפַטֵּם בָּהֶם
מַקּוֹרֵי־פִּטְפּוּט רְעֵבִים
עַל וִיוֵי הַקָּתֶדְרָלָה.
זְמַנִּי נָטָה הַרְחֵק.
מֵאַחַר
אֵלֶּה אַחֲרוֹנַי כְּבָר.

תרגם מצ'כית: שמעון שור

יובל דניאלי, רישום. מתוך „רקוויאם לברוש", ספר־שירים ורישומים של א. עלי ויובל דניאלי, שיראה אור בקרוב בהוצאת ספרית פועלים.

א. עלי
מַעֲבָר לַפַּרְגּוֹד

א.
כָּל חַיֶּיךָ אַתָּה רוֹצֶה לְהָצִיץ
מֵעֵבֶר לַפַּרְגּוֹד, בָּטוּחַ
שֶׁיֵּשׁ שָׁם אֵיזֶה רָז
אֵיזֶה סוֹד
וְרַק תִּפְתַּח אֶת הַדֶּלֶת הַנְּכוֹנָה
תַּפְשִׁיל אֵיזֶה וִילוֹן
תַּגִּיד בְּכַוָּנָה גְּדוֹלָה
אֶת מִלַּת הַקּוֹד...

ב.
כְּמוֹ שֶׁמּוֹצְאִים פִּתְאֹם יָד שִׁשִּׁית
מִבַּצְבֶּצֶת מֵהָאֲדָמָה

ג.
מַפְשִׁילִים וִילוֹן
פּוֹתְחִים דֶּלֶת
מְרִימִים אֶבֶן אוֹ מַרְצֶפֶת
וּפִתְאֹם מִתְגַּלָּה עֶרְוַת הָאָרֶץ
חִוֶּרֶת
עֶרְוַת אִמְּךָ

ד.
חֲצִי חֶדֶר כָּחֹל
חֲצִי מִטְבָּח, רִצְפָּה
בִּמְקוֹם שֶׁבּוּלְדוֹזֶר חָפַר
בּוֹר אַשְׁפָּה

ה.
פִּתְאֹם
מִתַּחַת לְמִטַּת בְּנִי
נַעֲרַת תְּהוֹם:
בְּנִי יֶלֶד כְּנַעֲנִי.

מתוך „רקוויאם לברוש"

הישאר איתנו, יואל הופמן

יעל לוטן

לפני שנים רבות היתה לי שכנה שהתמחתה בקניות זולות. זה היה בארה"ב, בניו יורק, והיא היתה מבלה את ימיה במצוד אחרי הזולות. ממעקב אחרי הפרסומות, בעיתונות, ברדיו ובטלויזיה, ואחרי מאות העלונים המציפים את תבות הדואר, ידעה בדיוק מה מוכרים זול ואיפה. היא היתה נוסעת לברוקלין לקנות אבקת כביסה במחיר מוזל, לצפון מנהאטן כדי להצטייד במזון מוזל, ללונג־איילנד בשביל מגבות מטבח, לברונקס בשביל פאסטה ועד לניוארק, ניו ג'רזי, בשביל נייר טואלט. אינני זוכרת אם באמת ראיתי את המזווה שלה, או שרק דמיינתי אותו — מלא וגדוש כמויות אסטרונומיות מכל מוצר אפשרי. אין לי ספק שהיא חסכה הרבה כסף בצורה כזו, אלא שהיא ביזבזה את החיים.

המאמץ של ההזולה השבועית אומץ, כידוע, גם על ידי המתעונאים הישראלים. למה זה נקרא „מבצע" אין לי מושג — וזוהי כנראה תוצאה של הצבאיות הכללית השולטת בחיינו — אבל העיקרון התקבל בכל שטחי החיים, וכעת הוא שולט גם בעולם הספרות. כל שבוע אנו מתבשרים על „מבצע" חדש, ומתחיל מרוץ נואש למוספים הספרותיים, למדורי הרכילות ולתכניות התרבות בטלויזיה וברדיו. ה„מבצע" מתנהל על ידי הוצאות הספרים, יח"צנים (בעיקר יח"צניות), העורכים ולעיתים גם על ידי הסופר או הסופרת בעצמם.

בזמן האחרון היו כמה וכמה „מבצעים" כאלה בעולם הספרות הזעיר שלנו, שבו ספר הנמכר ביותר שלושים עותקים נכנס לרשימת רבי־המכר, וסופר המסוגל לרכוש מכונית פולקסוואגן משנת 1972, תמורת הכנסותיו מן היצירה עליה עמל ארבע שנים, נחשב לסופר מצליח. בשבועות האחרונים ראינו את דן בניה סרי, את המתרגמת נילי מירסקי, את חיים באר, את אלמוג ועוד כמה שבצוק העיתים נשכחו ממני. חולפים על פנינו ביעף. מה יישאר מכל זאת, חוץ מזה, ואם ילדינו או נכדינו יקראו את הספרים הללו — לא לצורך מחקר על ספרות „שנות השמונים בישראל", כי אם להנאתם — רק השד יודע.

אחד מן ה„מבצעים" האחרונים היה יואל הופמן, עם ספרו הראשון, „ספר יוסף". ספר זה מורכב מארבעה סיפורים, שהראשון בהם, „קצבך" (תלתול בגרמנית), שופע אוירה אינטימית של סיפור אוטוביוגראפי. המספר מצליח לשמור על זווית הראיה של ילד קטן, שראשו נמצא בערך בגובה התגורה של המבוגרים הסובבים אותו, המבין ואינו מבין את הנאמר סביבו, הנותן פרשנות פנימית משלו לעולם בו הוא שרוי ושאין לו עליו שום שליטה או השפעה. והאירוניה הדקה הם כל מה שתורם המספר המבוגר — לא קריצה של הבנה מאוחרת, לא זעם על הנסיבות, אפילו לא פשרנות־משתמעת של הרמזות ומגיעיה. התוצאה היא סיפור נוגע ללב, אפילו שובה לב, במינו העדין.

אבל מכאן, ואילך, הקורא בצרות. בסיפור הנקרא „ספר יוסף" המחבר משתלט על הכל — על הדמויות, על התקופה בה הן פועלות, על הדרך בה הן פועלות, על משמעויותיהן ומשמעותן: כל מעשה וכל מילה — והוא מעצב ומעצב בלי הרף, עד שהנשמה מתייגעת. הרקע לסיפור המעשה הוא ימי השתלטות הנאצים על גרמניה, והמחבר קורץ בלי הרף לידיעותיו של הקורא — הנה־הנה ממשמש ובא השואה, האימה הגדולה, הזוועה המזוויעה מכל.

מה לא נכנס לסיפור הזה — יש כאן רמזים עבים כרגלי פילים למשפחה הקדושה, יוסף, מרים וה„ינגלה" (ילדון, ביידיש), לגיבורי הניבלונגים, זיגפריד, ברונהילדה, לצליבתו של ישו (יוסף — דהיינו האב, ולא הבן־דה־הקדוש — נגלה לפני מותו מידי זיגפריד, „מיין גוט, מיין גוט, פארום הסט דו מיך פארלאזן", כלומר, „אלי, אלי, למה עזבתני" — דברי ישו על הצלב), ובלי ספק עוד כל מיני אגדות, מסורות, מיתוסים ויצירות קלאסיות, שמוחי הדל לא קלט.

אלא שמכל עשרי סטריאוטיפים: הורים יהודים, [illegible] לבריות. אך מכיוון שהדמויות מצוירות על הקיר בקווים קריקטוריים למחצה, ואין באף אחת מהן שמץ של אישיות ממש, — שלא לדבר על איזושהי קונקרטיות חברתית־פוליטית המגיעה את גלגלי המציאות עבורך — משיורד המסך אנו נשארים חסרי כל. הציור הזה אינו יותר ממשי מציורות ה„שטעטל" של שאגאל, והרבה פחות דקורטיבי.

הסיפור הבא, „בין הרים ובין סלעים טסה הרכבת", עורר בי השרות עמוקים. דרך כתיבתו הזכירה לי כל כך הרבה יצירות ספרותיות ידועות מן העשורים האחרונים, שאני מתקשה להאמין שהסופר לא הושפע מהן יותר על המידה. יש כאן גינטר גראס (בעיקר „תוף הפח"), וגבריאל גארסיה מרקס (לא רק „מאה שנים של בדידות", כי אם גם, למשל, „תולדות מוות חזוי"), „בית למר ביזוואז" מאת ו.ס. נאיפול, ומי יודע מה עוד. יתר על כן, כמה תבונות אופייניות ל„ילדי חצות" לסלמן רושדי, ששאב לא מעט מן היצירה האנגלית הקלאסית „טריסטראם שאנדי", מעוררות בי את החשד שגם בסיפור הקודם, „ספר יוסף", כבר תשתי את עקבותיו המיוחדים־במינם של לורנס סטרן, גם האנגלי בן המאה השמונה־עשרה וגם ה„פוסט־מודרניסטי" בדימיון משתפים את הקורא במלאכת הכתיבה והתהוותה, בשיתוף עם בת־הזוג והערותיה תוך כדי כתיבת הספר. ומשהו התשורר והזכיר לי גם את „המלון הלבן" של ד.מ. תומאס וזאת „עד כמה זה גרמני" לוולטר אביש, וזו פקעה סבלנותי.

בסיפור האחרון, CURRICULUM VITAE, חוזר המספר לכתיבה האישית, שיש בה מן האותנטיות, ואולי אין זה מקרה ששני אלה — „קצבך" והסיפור הזה — מתרחשים בארץ ולא באירופה. גם זה סיפורו של ילד, ויכולתו של המספר לקיים את זווית הראיה הילדותית מעוררת כבוד. בני המשפחה — האם, האב, הסב, הדודות — חיים ונושמים. אלה אינם ציורים על הקיר, יהודים מעוטפים, או זיגפרידים וברונהילדות, כי אם בריות מנשמות ומצוירות להפליא בקווים מינימליים, הגננת, המורה, לקומה, המנהל והחברים לכיתה — אנחנו מאמינים לך, יואל הופמן — הישאר כאן

מרגל כצ'יק ללא כיסוי

ישראל שמיר

פיליפ נייטלי, המקצוע העתיק השני
סאן בוקס 1987

במאמר חריף בעיתון „הארץ" מיום 1.2.88, מתח יוסי שריד ביקורת על מחדליה של קהיליית המודיעין הישראלית, אשר פיספסה, לדבריו, את כל המאורעות החשובים בתולדות המדינה: סגירת המיצרים ב־1967, פתיחת מלחמת יום כיפור ב־1973, בואו של סאדאת ב־1977, התנגדות בלבנון ב־1982 והתקוממות בשטחים בדצמבר 1987. הוא אף קבע כלל: מודיעין לעולם טועה, אלא אם כן התברר אחרת ולמעלה מכל ספק.

לאור „גיליון אישום" זה יש טעם לבדוק, האם דווקא המודיעין הישראלי הוא שלומיאלי, או שמא שלומיאליות היא תכונה בסיסית של מודיעין באשר הוא. ספר שיצא לפני שנה באנגליה, וטרם תורגם לעברית, מתמודד עם השאלה הזאת בכלליותה. מחברו פיליפ נייטלי, היה כתב של „סאנדי טיימס" ובמאמריו ובספריו הפגין ידע ובקיאות ברזי הריגול העולמי.

ג'ון לה קארה כתב על ספר זה: „לו רייגן, גורבאצ'וב, תאצ'ר ומיטראן היו קוראים רק ספר אחד השנה, כדאי היה להם לקרוא ספר זה של נייטלי, ולגלות איזה הבלים נעשים בשמו המקודש של מודיעין".

שם הספר מטעה: נייטלי אינו עוסק במרגלים, אלא בסוכנויות ביון, וכך הוא מודה:

„ימי ריגול כימי אדם, אך סוכנויות ביון הן תופעה חדשה. דלילה הייתה סוכנת פלישתים, אך היא לא התמה על שמירת הסודיות. משה שלח י"ב מרגלים לכנען, אך הם היו חובבנים. רק ב־1909 בבריטניה הופיעה סוכנות הביון הראשונה, ממומנת ע"י ממשלה, כדי לגנוב סודות של מדינות אחרות ולשמור על סודותיה. סוכנות הביון, כאשר הומצאה, הוכיחה את עצמה כחלומו של ביורוקראט".

וכך מעריך נייטלי את גודל קהיליית המודיעין העולמית:

„היא מונה לפחות 1.250.000 איש ועלותה באמצע שנות השמונים, לא פחות מ־17.500.000.000 לי"ש בשנה (כחמישים מיליארד ש"ח). כל קהיליה עולמית בגודל זה היא בעלת עוצמה, ובראש דאגותיה קודם כל הישרדותה".

כוח סוכנויות הביון הוא בלתי מוגבל, כי למעשה אינן בנות פיקוח, כותב נייטלי. כאשר מותחים עליהן ביקורת (ברוחה למאמר של יוסי שריד), יש להן תמיד תשובה מן המוכן: „אתה טועה כי אינך יודע מה באמת קרה, ואנו לעולם לא נגיד לך, כי זה סוד".

ניסיונות להגביל את המודיעין מעולם לא הצליחו. ראש ממשלת בריטניה, הרולד וילסון נאבק נגד „השרות" — והובס. אחד הסודות של חשיפתם, לדעת נייטלי — טמון בקסם של ספרי ריגול. במלים אחרות, מרגל כדמות ספרותית שובה את דמיון האנשים. הם החלו להאמין שהמציאות דומה לזו המתוארת בספרי ריגול.

וזהי אולי ההצלחה הכבירה של הדמיון האנושי, אם להתחשב בסכומי העתק הזורמים לקהיליית המודיעין. בני אדם האמינו גם בדרקונים, יצורי דמיון, אך האמונה הזאת לא עלתה להם פרוטה. התופעה היחידה הניתנת להשוואה לזו, היא אמונה בקיום מכשפות, שהציתה את מוקדי האינקוויזיציה וגרמה למות אלפי בני אדם בימי הביניים.

כך נולד המרגל

ב־1909 עמד בראש המודיעין של המטכ"ל הבריטי אל"מ ארמונדס. היו לו שני עוזרים ותקציב של 200 לי"ש בשנה. מצב דומה היה גם בגרמניה ובשאר המעצמות באותה תקופה. שכן, עד אז היו שירותי המודיעין פעילים רק בעת מלחמה. המצב השתנה בהשראתו של סופר בלשים, לה קיו, חצי צרפתי חצי אנגלי, אשר פירסם ספר על רשת הריגול הגרמנית הפרושה ברחבי אנגליה. הוא כתב על תשעים אלף מרגלים גרמניים המצויידים בחומר נפץ, בתחמושת ובתוכניות ביצוע, ואף פירסם את „נאומו של קיסר וילהלם", הכולל קריאה לכיבוש לונדון. הספר עשה רושם רב באנגליה, ובעקבותיו הצליח אל"מ ארמונדס לייסד את השירות החשאי על שתי זרועותיו: לריגול בחו"ל (מודיעין) ולריגול נגדי (שירותי ביטחון).

נייטלי מוכיח, שה„עובדות" אשר דחפו ליצירת סוכנות הביון לא היו אלא „מיזוג של רכילות מרושעת, דמיון, קינאה, אנטישמיות ושינאת זרים". בימי מלחמת העולם הראשונה, ב־1918־1914, נתפסו באנגליה שלושים מרגלים גרמניים, ולא „לגיונות של המרגלים" כבסיפורו של לה קיו. ההצלחה היחידה של המודיעין הבריטי במלחמה — שבירת הצופן של הצי הגרמני — גם לא הביאה לתוצאות, כי וינסטון צ'רצ'יל, הממונה על הצי, העדיף לשמור את המסרים המפוענחים בסוד ולא העביר אותם ליחידות המלחמה.

גם מרגלים ידועים בתקופה זו — מאטא הארי חיפה ואל"מ רדל — לא תרמו מאומה למאמץ מלחמתו, לדעת נייטלי. „אך סודיות ותיאורים נוצצים על פעילות המרגלים גרמו לציבור להאמין, שמרגל הוא הגיבור הרומאנטי החדש שהשפעתו על מאורעות הייתה עצומה. רק מודיעים ראו כי המרגל היה חסר תועלת לחלוטין".

מודיעין מפיל ממשלה

אם במלחמה לא הועילה סוכנות הביון מאומה, בימי שלום עשתה חיל — אם כי לא בהשגת יעדיה שלה. נייטלי טוען, כי המודיעין הבריטי הביא לנפילתה של ממשלת הלייבור הראשונה ב־1924, על ידי פירסומו של הזיוף הנודע לשימצה, „מכתב זינובייב".

„במכתב שנכתב כביכול ב־1924 בספטמבר 15, קרא ראש קומינטרן זינובייב לקומוניסטים בריטיים להתכונן למהפכה בעזרת אוהדיהם בשורות הלייבור. המכתב פורסם בעיתונים בריטיים ארבעה ימים לפני הבחירות הכלליות של 1924 אוקטובר 29, והוא, כמקובל לחשוב, גרם למפנה בדעת הקהל והחזיר את השמרנים לשילטון. הוא גם הכשיל הסכמי המסחר עם ברה"מ וקילקל יחסים עם רוסיה לעשרים וחמש שנה.

אולם המכתב היה מעשה זיוף של קבוצת מהגרים רוסיים, שהובא לידיעת המודיעין על ידי סידני ריילי".

לדעת נייטלי, ידעו ריילי והמודיעין את טיב הסחורה, ובכוונה „דחפו" את הזיוף כדי להכשיל את הממשלה החוקית של בריטניה. לכך היו להם שתי סיבות, עליהן כותב נייטלי:

„את אנשי שירות המודיעין הדאיגו שרים ומדיניות של ממשלת לייבור, אך מה שהטריד אותם במיוחד הייתה נכונותו של הלייבור לחסל את שירות המודיעין ולפתוח תיקיו ב־1925. כך שלשרותי המודיעין היו כל הסיבות שבעולם כדי להכשיל סיכויי לייבור בבחירות ולהינצל".

תוצאות של פעולה תתרנית זאת הורגשו הרחק מחופי הבריטיים: „הפרשה הזאת הקשיחה עמדות והוותה מפנה חד בהתייחסות רוסיה אל מערב ומערב אל רוסיה. עד אז בריטניה התקדמה לעבר „הפשרה" עם רוסיה, והבולשביקים פנו לבניית סוציאליזם בארצם. הפרשה חיזקה את האנטי־קומוניסטים קיצוניים באנגליה, ורוסיה הלכה בדרך של הסתגרות, ניתוק וחשד מכוונות מערב". כידוע תהליך זה גרם גם לגיבוש עמדותיו של סטאלין ופתח פתח לטרור.

המודיעין וההתרעה

למחדל יום כיפור 1973 היו קודמים. נייטלי מספר, כי המודיעין הבריטי המהולל לא הצליח להתריע מבעוד מועד על פלישה גרמנית לארצות הריין ב־1936, על צירוף אוסטריה ב־1938, ועל הפלישה לפולין.

גם להסכם מינכן המביש הייתה סיבה הקשורה באי־תיפקודו של המודיעין. הגרמנים הפיצו ידיעה לפיהן היו מצויידים בעשרת אלפים מטוסים, כולל חמשת אלפים „מפציצי קו ראשון". המודיעין הבריטי והאמריקאי „בלעו" את הלוקש והאמינו שגרמניה מסוגלת להשמיד במכה אחת את כל המפעלים החיוניים של בריטניה. המודיעין הסתמך על חוות דעתו של הטייס הנודע קארל לינדברג, אשר היה בעל נטיות פרו־נאציות. למעשה היו לגרמניה רק שלושת אלפים מטוסים, מהם 1200 מפציצים. אך ממשלת צ'מברליין קיבלה את הערכת המודיעין והלכה להסכם הכניעה של מינכן.

גם המודיעין הגרמני לא היה מוצלח יותר בין המלחמות. נשק חדיש, גזים וסוגי דלק חדשים הגיעו מאמריקה לגרמניה הנאצית לא דרך המודיעין, אלא תודות לשיתוף הפעולה בין התעשיות הגרמניות והאמריקאיות. הביון, לדברי נייטלי, רק הזיק לגרמניה:

„גרמניה הייתה מיטיבה בלא מרגלים בארה"ב בכלל. הביון הגרמני לא הבין את טבע הפוליטיקה האמריקאית וניסה להפיץ דיעות נאציות בדרכי תעמולה. הוא הפיץ והאמין לרכילות שנשיא רוזוולט הינו „רוזנפלד היהודי, איש כנוע, נטול מרץ, שאינו יודע להכריע". הביון הגרמני, שהצליח לחדור גם לשגרירות ארה"ב בברלין וידע את כל התשדורות האמריקאיות הדיפלומאטיות, היה סבור, כמו היטלר, שמנהיגי אמריקה הם „בני כלבים, שפלי־ידות וקצרי יד"".

כך שיכנע המודיעין הגרמני את ממשלתו, שארה"ב לא תתמוך באנגליה בעת המלחמה אלא תתבודד ותסתגר. חוות דעת זאת הייתה גם המסיתה של היטלר, היא התקבלה — והובילה את גרמניה למלחמה.

גם המודיעין האמריקאי לא התריע על ההתקפה המתקרבת על פרל הרבור, למרות שקיבל ידיעה על כך. נייטלי מספר, שאנשי „אבווהר", המודיעין הצבאי הגרמני, אשר התנגדו לנאציזם, שלחו לארה"ב את הסוכן היוגוסלאבי דושקו פופוב עם מידע לפיו התקפה על פרל הרבור צפויה בדצמבר 1941. פופוב יצר מגע עם האף.בי.איי, עם הובר (Hoover) עצמו, ומנהל כללי לא התייחס לאזהרה והצא לאסור את פופוב. לאחר ההתקפה על פרל הרבור, ב־7.12.41, התנער הובר מכל אחריות והעביר את פופוב בחזרה לבריטניה. נייטלי מצטט את פילבי, המסביר זאת בשינאתו של הובר ל„סלאבים, יהודים, קתולים, שחורים וכו'".

המודיעין הסובייטי לא התריע על המלחמה הקרובה — ושוב, לא מחוסר מידע, אלא מתוך קונצפציה מוטעית. שליש המודיעיני של סטאלין היה פ.ג. גוליקוב ודרכו עבר כל מידע מודיעיני. לדברי נייטלי: „גוליקוב דאג לרצות את סטאלין (כלל לא מפתיע לאור אופיו של השליט). הוא למד את רעיונותיו של סטאלין בנושאים בינלאומיים. כל מידע מכל מקור שהוא, אשר תאם את עמדות סטאלין, סווג כ„מהימן" ע"י גוליקוב. כל מידע שסתר את עמדותיו של סטאלין, לא הושמד, אך סווג „בלתי אמין"".

הסוכן הטוב ביותר שהיה לרוסיה לפני המלחמה היה ריכרד זורגה, אזרח גרמני, יליד רוסיה, עיתונאי שאהב שתייה ונשים, אידיאליסט, אשר עבר את מלחמת העולם הראשונה כחייל ופנה לקומוניזם „כדי שלא יהיו עוד מלחמות אימפריאליסטיות". הוא גויס ע"י המודיעין הסובייטי ב־1925, קיבל מינוי של כתב „פראנקפורטר צייטונג", העיתון הגרמני החשוב, בטוקיו. שם גייס את אוסאקי הוצומי, עיתונאי בן משפחה טובה. יחד ייסדו, כדברי נייטלי, את „הרשת המרשימה ביותר בכל תולדות הריגול העולמי".

זורגה וחבריו קיבלו באפריל 1941 ממקורות בשגרירות גרמניה בטוקיו מידע מפורט אודות „מבצע ברברוסה" — תוכנית ההתקפה על רוסיה. במאי העביר זורגה לממונים עליו במוסקווה אף את התאריך של הפלישה — 20 ביוני (למעשה — 22 ביוני) וציר תקיפה — אוקראינה. גם ידיעה זאת נפסלה על ידי סטאלין, כי לא תאמה לקונצפציה.

לאחר הפלישה הגרמנית התייחסה השאלה החשובה, בה עסקו שרותי המודיעין הסובייטי לזורגה, — לסבירות ההתקפה היפאנית. זורגה וחבריו הצליחו לוודא שהיפאנים החליטו שלא לפתוח במלחמה נגד רוסיה. המסר הועבר למוסקווה, ובאוקטובר 1941 החלה כמחצית הצבאות הרוסיים במזרח הרחוק לנוע מערבה, לחזית הגרמנית. הופעתו של הצבא מסיביר, מצוייד היטב ובעל רוח קרבית, שברה את כושר העמידה של הגרמנים והם נסוגו ממוסקווה.

זורגה וחבריו לא היו מרגלים במובן הקלאסי של המילה, כותב נייטלי. כל העיתונאים ניסו להשיג מידע, וזורגה לא היה יוצא מן הכלל. הוא גם פירסם את רוב המידע שהשיג בעיתונו בגרמניה. כל עיתונאי בעת ההיא היה נחשב כמרגל. אך זה לא עזר לזורגה — כאשר הוא וחבריו נתפסו, הם עונו והוצאו להורג בתליה.

אולם, המידע הראשון על תוכניות „מבצע ברברוסה" הגיע לרוסיה לא דרך סוכני ביון אלא בצינורות דיפלומאטיים. בפברואר 1941 מסרו אמריקאים על ההכנות הגרמניות לשגריר הרוסי בוואשינגטון. ב־3 באפריל כתב צ'רצ'יל אישית לסטאלין והתריע שביוני, אחרי חיסול ההתנגדות היוגוסלאבית, צפויה הפלישה הגרמנית. היו גם דיווחים אחרים, אך סטאלין כתב עליהם „כי הם „פרובוקאציה" והחזירם לשלישו, לגנזם בארכיון.

גם שירותי הביון המערביים לא האמינו שגרמניה תתקוף את רוסיה, למרות שהעבירו מסרים על כך דרך הדיפלומאטים, לסטאלין, גם אנשי המודיעין הבריטי היו סבורים, שהיטלר עשוי להציג דרישות כלכליות לרוסיה וכי סטאלין עשוי לוותר, בסופו של דבר.

„סטאלין", כותב נייטלי, „היה הדוגמה הקלאסית של שתי מחלות הפוגעות במאמיני ריגול: הוא האמין שמידע ממקורות חסויים עדיף על מידע ממקורות גלויים, וכאשר המידע הסודי סתר את הערכתו הוא התעלם ממנו וקבע שהוא פתיון, כזב או פרובוקאציה".

הגיס החמישי

בין המיתוסים הרבים מנפץ נייטלי בסיפרו גם את „אגדת הגיס החמישי". בימי מלחמת העולם השנייה, כ־30 שנה קודם, שוב פשטו באנגליה ואמריקה הסטריה ופחד מפני מרגלים גרמניים. נייטלי מתאר אווירה זו כך:

„האווירה הייתה דומה להפליא לזו שגרמה ללידת שירות המודיעין הבריטי. קיום צבא שלם של סוכנים זרים היה נחוץ כדי להסביר הצלחות של מדינות הציר. גם הנשיא רוזוולט האמין בו ואמר בשידור לאומה: „אנו יודעים על הצורות החדשות של ההתקפה. סוס טרויאני, הגיס החמישי המסגיר את העם, תוקע לו סכין בגב. מרגלים, מחבלים, בוגדים..." במאמרים בעיתונים אמריקאים כתבו אנשי הביון האמריקאי, שלא גיוסו הגרמני הצבאי הנחיל תבוסה מוחצת לבנות ברית ב־1940, אלא הגיס החמישי.

אולם, איום הגיס החמישי היה רק מיתוס. הוא נוצר בידי ראשי הביון הבריטי כדי לתרץ את כשלונותיהם המודיעיניים".

אך היה זה פרי דמיון. הגיס החמישי קובע נייטלי לא היה ולא נברא, גם באמריקה לגרמנים כמעט ולא היו מרגלים. לפיכך, גם לא ידעו הגרמנים עד סוף המלחמה ממש, שהאמריקאים מכינים פצצת אטום.

הענק הצעיר

פרק מיוחד בסיפרו של נייטלי מוקדש לגדול שרותי הביון בני־זמננו לסי.איי.אי. עד המלחמה הסתדרה אמריקה בלי סוכנות ביון, אך כאשר נוצרה הסוכנות בימי המלחמה, היא החלה לגדול ללא מעצורים והפכה לגוף חסר־פיקוח ובלתי־מוגבל באמצעים. נייטלי כותב:

„דעה מקובלת היא שצמיחתה המהירה של הסי.איי.אי הייתה מוצדקת והכרחית, היות וארה"ב חייבת הייתה להגיב לאיום סובייטי אחרי המלחמה, היות והרחבת מבצעים חסויים של הסוכנות הייתה הכרחית כדי לבלום את האיום, היות והאיום חלף תודות לייעילות המבצעים הללו. לדעתי, נוסח האיום הסובייטי בכוונה על ידי הסוכנות שחשקה להיות אימפריה; לדעתי היה קשר חסוי למען קידום התפתחות והשפעה של הסי.איי.אי; לדעתי הקושרים ידעו לתמרן את הנשיא טרומאן, את הקונגרס ואת העם האמריקאי, כך שהם אישרו ומימנו את ההרחבה הזאת; לדעתי מבצעים חסויים היו לרוב בלתי יעילים ואף מזיקים, וכאשר נוצר סיכון שהתרמית תתגלה, ניצלה הסוכנות תודות לתחיית הנשק הישן של סוכנויות ביון — בהלת המרגלים".

סוכנויות ביון צומחות תודות לאיום חיצוני. המשך קיום ומימון הסוכנויות תלוי ביכולתן לשכנע את האישים הפוליטיקאים שלאומה נשקפת סכנה, והמודיעין הוא חרב ומגן.

נייטלי מגיע למסקנה מדהימה בהעזתה: סוכנויות ביון בעצם מעוניינות במתח בינלאומי, בהליכה על שפת המלחמה. כל הפגת מתח נתפסת כאיום על ידיהן. כאשר האיום מתחיל להיות ממשי, הן מוכנות לתת פרסום רחב למבצעיהן:

„קהיליית המודיעין מעוניינת ישירות בהמשך המלחמה הקרה. קריירות, התקדמות, פנסיות, נסיעות, אש"ל, אופן החיים הנעים והמרענן תלויים בה. כאשר ההפשרה מאיימת על כל זה, סוכנויות הביון פותחות דלתותיהן לרווחה כדי להוכיח לציבור שהאיום עודנו קיים, שהצורך בהתרעה לא אפס, שטוב שקיימת סוכנות ביון פאטריוטית, יעילה ומיומנת כדי לשרת את האומה".

ייתכן, כי כאן אפשר למצוא תשובה למיתוס המתמיה על מעצרו של קלמנוביץ'. האם הסימנים הראשונים של ההפשרה בין הרוסים לבין ישראל כל כך הפחידו את קהיליית המודיעין הישראלית, עד ששלפה את „הנשק הישן" של בהלת המרגלים?

בימי המלחמה הקרה טיפחו אנשי הסי.איי.אי. את מיתוס „האיום הסובייטי". הם טענו שברית המועצות מתכוונת לכבוש את פינלאנד ואוסטריה, שטיטו הוא בובה סובייטית, ושהמפלגה הקומוניסטית האיטלקית זוממת מהפיכה אלימה.

לגבי הסי.איי.אי „לכסף ולציניות לא היה גבול", כותב נייטלי. במערכת הבחירות של 1947 השקיעה הסי.איי.אי 10 מיליון דולר בשוחד באיטליה ומיליון דולר בשנה בצרפת כדי לגרום לפילוג באיגוד הפועלים. ב־1953 הוציאה סוכנות הביון האמריקאית 25 מיליון דולר לתמיכה במפלגות אנטי־קומוניסטיות. באיראן החזירה הסי.איי.אי את השאה לכס המלוכה ב־1953, וזה עלה „רק" 2 מליון דולר.

אך מה הייתה מידת ההצלחה של המבצעים החסויים?

לדעת נייטלי, הם עזרו רק כאשר הכוחות הפנימיים בלאו הכי פעלו באותו כיוון, במקומות אחרים הם נכשלו. באוקראינה הסי.איי.אי ביזבזה מיליוני דולרים וכרתה ברית עם הנאצים (אף הבריחה אותם לאחר מכן לארה"ב) בלא הצלחה. כך היה גם בליטא ובפולין.

„אך הכשלון החרוץ", מסכם נייטלי, „היה באלבניה, שם הורגו מאות סוכני סי.איי.אי בשנים 1949—1953. הסוכנים המהגרים נתפסו או נתנו מסירות — תמיד לזרועות של המשטרה האלבנית".

הסיבה לכישלון לא נבעה ממעלליו של המרגל הסובייטי קים פילבי, כפי שאמרו בסי.איי.אי, אלא משום שהסי.איי.אי הייתה מוכנה להקריב את המהגרים, כדי להראות עד כמה היא פעילה נגד הקומוניזם.

לדעת נייטלי גם באירופה לא השפיעה פעילות הסי.איי.אי לטובה. ברית״מ לא הזרימה כספים לקומוניסטים באיטליה, ומסף אמריקאי שהזרים למפלגה הנוצרית־דמוקראטית הביא תוליה לרפורמות נחוצות. נייטלי גם סבור, שהרוזנברגים לא מסרו לרוסיה סודות האטום, אך המשפט שלהם הוכן על ידי הסי.איי.אי כדי להצדיק את המחדל המודיעיני של סוכנות הביון הכל־יכולה בתפיסה של מכניסים „למטה", כאשר הרוסים פיצצו את פצצת האטום הראשונה, „הגיס החמישי" — זה היה ההסבר לאי־יכולתה של סי.איי.אי לחזות את ההתפתחות הזאת.

נייטלי מסכם: „הדחליל הסובייטי — אם לא נוצר, או נופח בידי סי.איי.אי כדי לתרץ את המבצעים החסויים".

ובכן, לפי סיפרו של נייטלי, אנו חיים בתקופה קודרת, בה פועלות סוכנויות הביון באין מפריע כדי להכשיל כל יוזמה מדינית ולהחזיק אותנו על סף המלחמה.

בארץ מעסיקות סוכנויות הביון וקהיליית המודיעין והביטחון כל כך הרבה אנשים, כל כך הרבה אנשים חשובים, שקביעתו של נייטלי סבירה לגבינו פי כמה וכמה.

„בכל זאת יש תקווה. קהיליית המודיעין סוף־סוף תאכל את עצמה. עתה היא מייצרת מידע רב כל כך, עד שבקרוב היא תטבע בים של ניירות, סלילים ודיסקטים".

ובכן, זהו ספר חובה לאדם שרוצה להבין, כיצד נולדה מפלצת פרנקשטיין, ושמה: קהיליית המודיעין.

נפתלי נחמני, פסל. מתוך תערוכתו שתיפתח ב־18.2.88, בגלריה הקיבוץ.

הממשלה והסופרים

אילן שיינפלד

לפני כחודש התקיימה משמרת מחאה של סופרים מול משרד הביטחון, במחאה על ההרג בשטחים. לפני כשבוע התפרסם בעיתונות גילוי־דעת נגד המשך הכיבוש, עליו היו חתומים שש־מאות אינטלקטואלים ואנשי־רוח. השבוע הודיע ועד הפעולה המשותף לסופרים עבריים ופלסטיניים, כי יש בכוונת חבריו לקיים קבלת פנים ל„ספינת השיבה" עם הגיעה לנמל חיפה. השבוע הודיעה גם אגודת הסופרים, כי תקיים החודש כנס סופרים בנושא המצב בשטחים. גם איגוד סופרי הקיבוץ הארצי יצא השבוע במחאה על הכיבוש, מעשה על ההרג.

תגובה רישמית נגד מעורבותם ההולכת וגוברת של סופרים ואנשי־רוח במצב המדיני והבטחוני לא איחרה להגיע. כפי שניתן היה לצפות, בחרו המגיבים להגיב לפעולה הקיצונית מכולן, זו של קבלת הפנים לספינה, ולא להודעות הקולקטיביות בגילויי־הדעת. שר החינוך והתרבות בכבודו ובעצמו, מר יצחק נבון, נאם בטקס נעילתו של שבוע המורה בירושלים — ובמהלך נאומו גינה את הסופרים העבריים שהביעו כוונתם ליטול חלק באירוע. הוא האשים סופרים אלה — דליה רביקוביץ', נתן זך, ששון סומך, ניסים קלדרון ואחרים — בסיוע לתעמולת אש"ף.

שר החינוך והתרבות בחר את האינטרס השלטוני — כפי שהוא מצטייר בדמיונם של שרי הממשלה — על פני ערכי הרוח והמוסר. הוא ביכר תגובה נגד פעולה של קבוצת מיעוט, על פני התייחסות מעמיקה ורצינית למחאה משותפת של שיכבת אינטלקטואלים רחבה ומגוונת. אגב כך נטל לעצמו את הרשות לצאת נגד סופרים אלה בהאשמה נוראה. האשמה חסרת אחריות. האשמה המעמידה את הסופרים העבריים כמשתפי פעולה. כך עושה שר חינוך ותרבות, וכך נהפכת לא רק קבוצת סופרים זו, אלא כלל האינטלקטואלים בישראל, לקבוצה דחויה ומוכתמת, ומנותקת בעל־כורחה מן השלטון.

אכן, יצחק נבון התיישר לפי הקו המנחה את יחסה של מפלגת העבודה לסופר העברי — מקומו של הסופר ליד שולחן הכתיבה או במסיבות קוקטייל. ואם החיים מעיקים, ואם ארצו שסועה, ואם מציאות חייו מתעוררת, שיישב בשקט. שלא ייצא למשמרות מחאה מול משרד הביטחון ולא יקבל פניה של ספינת המגורשים, ובכלל, שלא יעשה כל כך הרבה כאבי ראש. שיישב ויכתוב. ואם אינו יכול לכתוב — שישתוק.

הגעגועים לבן־גוריון

הסופר העברי, אינו יודע לשתוק. הוא רואה כיצד מולדתו נשרפת בידי שלטון מטומטם ואויבים חסרי אומץ מדיני, ואינו יכול לשתוק. הוא קולט בעינו השלישית, זו עין הנבואה המתגשמת, כי אפשרות חורבנה של החברה הישראלית כחברה שאפשר להיות בה שוב אינה איזה חזון — עיוועים עתידים. הוא אינו יכול לשתוק, והוא כותב ומפגין ויוצא לקבל פניהם של מגורשים ולא פניהם של שרינו ונבחרינו. וזה ודאי מעצבן. אך האם אפשר אחרת.

אין זו הפעם הראשונה בה נדרש הסופר מעם עצמו לקום משולחן הכתיבה ולצאת אל הרחוב. ואין זו הפעם הראשונה בה יוצאים סופרים רבים באורח גלוי ופומבי נגד השלטון בישראל. יוצאים, ועימם גם מרבית אנשי האקדמיה והאינטלקטואלים בישראל. הפעם הקודמת היתה בשנת 1960. אז, כביתר־תומרה עתה, היו דמותה של מדינת־ישראל ובסיס־קיומה הרוחני בסכנה ממשית.

הפעם הראשונה היתה עם התגלגלות „הפרשה", בתקופת מנהיגותו של דוד בן־גוריון. התנהגותו של ב"ג במשבר הפרשה, נסיונו לכפות דיעותיו על פני דרכי המימשל הדימוקראטי התקין, עם סיום דיוניה של „ועדת השיבעה", ובד־בבד עם זאת יחסו המזלזל כלפי ספרות וסופרים, הביאו אנשי־רוח וסופרים לפרסם גילוי־דעת חריף בעיתונות התקופה.

ב־12 לינואר 1960 התפרסם אותו גילוי־דעת בעיתונות. היו חתומים עליו כ־150 פרופסורים, מרצים, חוקרים וסופרים, וביניהם נתן רוטנשטרייך, ש"נ אייזנשטאדט, מרטין בובר, ש"ה ברגמן ועוד. להלן פרקים מן המסמך:

„בענין הפרשה" נפלה הכרעה על־ידי ועדת שבעה שרים, שהחליטה פה־אחד והלכה, שאושרה על־ידי הממשלה כולה ללא התנגדות. ראש הממשלה סירב לשאת באחריות הקולקטיבית. זו זכותו. אולם מקורביו תובעים מחברי הממשלה לבטל דעתם מפני דעתו ולהפוך החלטתם על פיה (...) עובדה היא שפנחס לבון נלחם לטיהור שמו וזכה בו. כמו כן נקבע שנעשו זיופים כדי לפגוע בו. כעת תובעים מקורבי ראש הממשלה להדיח את פ' לבון מתפקידיו הציבוריים. אם תתמלא דרישה זו יראו וידעו הכל כי הנלחם לצדקתו ולזכויותיו עלול להיענש גם לאחר שהשיגן, דבר שירתיע אנשים מהיאבק על אמיתם.

מקורבי ראש הממשלה מנמקים את עמדתם בכך שקיום המדינה תלוי בעמידתו של אדם מסויים בראשה. השקפה התולה את גורל המדינה ביחיד כלשהו נוגדת את עצם עקרונות הדמוקרטיה, ועלולה להביא, במוקדם או במאוחר, לעליית מנהיג בלעדי במדינה (...).

מערכה זו מסוכנת לא רק בטענותיה, אלא גם בשיטותיה. היא מלווה כיום בהפעלת מנגנוני לחץ ויצירת אווירה רגשנית־היסטרית, תוך הטלת דופי במוסדותיה הנבחרים של המדינה (...)" (בר־זוהר, „בן־גוריון", כרך ג', 1977, עמ' 1513).

הופעתו של מסמך זה הראתה, כי הסופר העברי ראה עצמו כבעל מחוייבות חברתית, הבאה לידי ביטוי בפעולה פוליטית, כמו פירסום גילוי־דעת פומבי. כן היתה בפעולה זו משום נקיטת עמדה נגד חלק מן הממסד הפוליטי, בשמו של צו המצפון.

לגילוי־הדעת היה הד ציבורי רחב. קבוצות סטודנטים הקימו בעקבות גילוי־דעת זה ועד להגנת הדמוקרטיה והעיתונות כולה נרתמה למלחמה. על התעוררות זו כתב ש.נ. אייזנשטאדט, בסיפרו „החברה הישראלית": „התפתחות זו של דעת קהל, שכמותה ידוע לא היו לה תקדים בחיי הציבור בישראל, הצביעה על כך שמוקד הפרשה הועתק מעט־מעט מן הבעיה האישית יותר לבעיה הרחבה של הדמוקרטיה בישראל. קבוצות לבנון — ובמידה מועטה יותר גם קבוצות אחרות — ניסו להרחיב את הפולמוס ולהכליל בו כמה שאלות מדיניות רחבות יותר, בפרט את הניגוד בין ממלכתיות לבין צורות וולונטאריות יותר של הארגון החברתי" (ש.נ. אייזנשטאדט, „החברה הישראלית", 1976, עמ' 276).

גילוי־דעת זה היה כלי טוב לזמנו. זמן בו היה לסופרים ולאינטלקטואלים מעמד מכובד יותר מאשר בימינו אלה. איש מן הממסד הפוליטי לא יכול היה להתעלם מגנו. איש מן הממסד הפוליטי, כולל דוד בן־גוריון עצמו, לא יכול היה גם לא העז לצאת באורח גלוי בהאשמות נגד קבוצה נכבדה זו של אינטלקטואלים. כי המגע בין הספרות לבין החיים מתהדק, כידוע, בעת משבר, והסופר ממלא בו את תפקיד המתריע בשער ולא את תפקיד המוכיח מטעם, והמחוייבות היחידה של הסופר בעת שכזו היא מחוייבות למצפון ולערכי המוסר והצדק, העומדים מעל השיקול הפוליטי.

ואת זה ידע אפילו דוד בן־גוריון.

הסופר – והמשבר

מדינת ישראל מצויה כעת בסכנת אבדן. אין טעם להסתיר זאת. גם העיקשים ביותר מבין אלה המאכלסים כיום את המוסדות הנבחרים שלנו שוב אינם יכולים לא להתעלם מכך ולא להעלים זאת מעיני הציבור. ומי שחושב שיצליח לעשות כן, ימתין נא שבועיים־שלושה, עד שישתחררו שני מחזורים של אנשי־מילואים משירות בשטחים. תגובתם הציבורית תהיה ברורה וחריפה הרבה יותר מתגובותיהם של אנשי המילואים שנקראו לשרת בלבנון. כמו אז, כיתר־תומרה גם עתה, לא תעזור הצנזורה ולא יועילו שקרי הניסוחים של השלטון: הציבור יודע. ולא ישתוק.

במצב שכזה הסופר אינו יכול לשתוק. גם הסופר המסתפק ביותר באשר לעמדתו כנביא וכמורה לא יכול עוד לשתוק. ובידי מפלגות השלטון נתונה, כבדרגיל, הברירה להקשיב לקולו של הסופר ואיש־הרוח, או לא להקשיב.

אפשר לא להקשיב. אפשר לנסות ולגמד את דמותו של הסופר העברי. תגובה כזו מצד השילטון תחשוף את חוסר־אחריותו הלאומית ואת איבוד התוקף המוסרי שלו, למרבה הצער. והמרה עלולה תגובה כזו, שבין התעלמות להכפשה, להביא, הפעם, את כולנו לקץ.

אבל רצוי כן להקשיב. אין זה מקרה שסופרים יוצאים במשמרות מחאה, ואין זה מקרה ששש מאות אינטלקטואלים יוצאים בגילוי־דעת פומבי נגד מדיניות הממשלה. גם אין זה מקרה שכמה סופרים יוצאים אל „ספינת השיבה" ואחרים מקיימים כנס חירום רישמי. לא כל הסופרים הם „שמאלנים אוהדי אש"ף": רובם, הכרים, דווקא אוהבים את ישראל ויכולים לחיות רק בישראל ואין להם קיום רגע אחד בלי ישראל, כמדינה של עם עברי, הדובר לשון עברית.

וכל זה עומד עכשיו בסכנה.

ודאי, ניתן גם הפעם לצאת נגד הסופרים בהאשמות, או לנסות באמירה לפיה מגלם הספרות העברית בולת קוראיה של היסטריה. אבל אפשר גם לזכור כמה פעמים התריעו סופרים על הנעשה כאן, וכיצד צדקו בכל הפעמים האלה — מן הפרשה, דרך מלחמת ששת הימים, מלחמת הלבנון, והטבח בסאברה ושאתילה ועד למלחמת השטחים — ולהבין שגם הפעם ההיסטוריה מתריעה.

ייאמר כאן בבירור: מפלגות השלטון מסאר־הפיניים הזה עלולות להוביל את ישראל להתמוטטות. אם תקשבנה לקולו של הסופר, אולי תצלחנה למנוע זאת ממנו. דרך ביניים אין.

כי במלחמה הזאת אין ולא יהיו צפירות, ואזעקת הצפירות ארגעה. ואין טעם לחכות כה לקול הסירנה המזעיקה את האוויר, זה לא יקרה במלחמה זו, שהיא מין חדש לגמרי. וזוהי מלחמה מסוכנת יותר מכל מלחמות ישראל בעבר, דווקא משום כך. אפשר לגייס כן אנשי מילואים בצווי־חירום ואפשר לאסוף בהן של גדודים ב„לאחריות", מבלי להתריע להגיעה הארעיים.

ובעת שכזו, קול האזעקה היחיד הנשמע בבירור, בלי צורך בצמצור, הוא קולו של הסופר. הקשיבו — טוב. לא תקשיבו — אולי נמשיך לשתות קפה ולקשקש בספריה.

אחר כך נחרוך תחת הלבנה.

עלותה של המהפכה הצרפתית

יעקב רבי

ממשמש ובא יום מלאות מאתיים שנה למהפכה הצרפתית ותאריך זה כרוך בשאלה גדולה: היכול מיתוס של מאורע להיות מוטל בספק? — שואל ההיסטוריון והפובליציסט הצרפתי אז'ן ובר בגליון האחרון של „טיימס ליטררי סאפלמנט". אכן הוגן בהחלט הוא לשאול בכמה עלתה המהפכה וגם לרמוז שהמחיר היה מופרז ביותר, טוען הסופר רנה סריו. מעשה באיפוליט טן, שנאחז חרדה נוכח הזוועות שביצע ההמון הצרפתי מ־1789 ואילך. הסופר ובר הביע את רחשי זוועתו בחיבור בעל שישה כרכים. סופרים נוספים הביעו את רגשי זוועתם: לאחרונה — רנה סריו, שהוא גם עיתונאי מוכשר וסופר הנדרש לנושאים היסטוריים וכלכליים. בספרו „עלותה של המהפכה הצרפתית" הוא מראה את שאלת מחיר המהפכה בכסף ובשווה־כסף ומסיק שהמחיר לא היה כדאי.

שני מיליונים הרוגים — יותר מאשר במלחמת העולם הראשונה. הנה כי כן, אירופה של המאה ה־18 לא היתה מורגלת בשפיכות־דמים כה משופעת. וזהו רק המשפט הראשון בחשבון הדמים. המהפכה היא שחזרה והעלתה על במת אירופה הרג בקנה־מידה כזה. והרי זה דבר והיפוכו. אחת האימרות של אנשי המהפכה היתה: „אם רצונך בשלום, עשה מלחמה". כדי להתגונן מפני אי סדרים עלו על הדרך של טירור רשמי מין היבט מוזר של דמוקראטיה. ב־1789 דרש רובספייר לבטל את עונש המוות, ואילו עמיתיו באספה הלאומית העדיפו להעניק לכל האזרחים שוויון זכויות בהמתה. עד שבא ד"ר גיליוטן והמציא המצאה „הומאניטארית", שאיפשרה את ביצועו של „שוויון זכויות" זה. מעתה ניתן לערוף אנשים בהמוניהם.

ב־1793 ו־1794 כשבעה־עשר אלף גברים ונשים הוצאו להורג בגיליוטינה ורבבות נאסרו. אחד הנציגים של מערב צרפת, ז'אן באטיסט קארייה, הפך את נהר לואר ל„אמבט לאומי", כהטביעו המוני אנשים במי הנהר ובהצהירו על במות פאריס „נוח לנו להפוך את צרפת כולה לבית־עלמין, מאשר להיות שותפים למחמתה". זאת היתה רק הראשונה במהפכות הצרפתיות הגדולות. בארבעה־עשר ביולי 1789 נפלה הבאסטיליה. ריפובליקה, אמר סן ז'יסט באותה הזדמנות, עיקרה הרס גמור של חוויה. מהירה יותר היתה התמוטטותה של העיר פאריס בקריה.

עד כאן דיברנו על התמוטטותם של חלקי עיר ומדינה ועדיין לא של חלקי מוסדות. אבל לא פחות משמעותי היה הרס של אישים וכן של אירגונים כמו איגודים מיקצועיים או כנסיות. ייזכר כי לא פחות מ־23 אנדרטאות של קתדרלת סטראסבורג היו להרס. מגילות, כתבי־יד, ספרים, שהכירו את הדיכוי הפיאודלי, נשרפו בטקסים פומביים, וטקסים איקונוקלאסטיים היו לשערוריה של כל יום. גם המהפכה הצרפתית האחרונה, זו של הקומונה הפאריסאית של 1871, השאירה אחריה חורבות מתורבות שונות: את הריסת משרד הכספים, את מוסר הקיסרות, ה„אמפייר" ועוד...

בין אלה שהפיקו הנאה מן המהפכה היו ספקולאטורים וביורוקראטים. ועוד „עלויות", כהמשך למהפכה הצרפתית, מלבד המהפכות של ממש במשך המאה ה־19: נזכור את המהפכה היטנית ב־1934, ולאחריה משטר וישי וכל מה שאירע תחתיו, ומשטר לאוואל, וכל השערוריות שהיו כרוכות בו. אכן, שורה בלתי נפסקת של עלויות־בושת. על פי תפיסה זו לא קשה להגיע למסקנת ההיסטוריון שלנו, שהמהפכה הצרפתית היתה שרשרת של עלויות יקרות.

שאלות מקצועיות

שולמית הראבן

תשובה למרים איתן

במאמרה, „שאלות נשיות", טענה מרים איתן בשבוע שעבר את הדברים הבאים: קיימת אפליה בממסד התרבותי לרעת הנשים הכותבות; יש חוויה נשית מובהקת (לידה, למשל), והיא מתבטאת בספרים הנכתבים על ידי נשים ואינה זוכה להכרה; דמויות הנשים מוכתבות לנו, רובן־ככולן, על ידי סטריאוטיפים שנוצרו בידי גברים.

למקרא הדברים, אין אני בטוחה על מה מדברת מרים איתן. אם היא מדברת על פרסומת, למשל, או על סדרות מסוימות בטלוויזיה, הרי שתינו על אותה בריקדה בלי שום ויכוח. אבל אם היא מדברת על ספרות, יש כאן כנראה מקרה של חיטים ושעורים.

קודם כל — המציאות בשטח. אין הוצאה בעולם ובארץ שאינה מעוניינת להוציא ספר טוב. לא רק פרנסתה על כך, אלא גם יוקרתה. היא תוציא לא רק ספר טוב, אלא אפילו ספר לא־רע, כיוון שהמו"לים רעבים לחומר. ספק רב מאד אם עוד יש במציאות של 1988 נשים שאינן מעזות להגיש כתב־יד למו"ל, מפחד הגברים. כנראה ההיפך הוא הנכון, כי יצאו באחרונה כמה ספרים של נשים על גבול הגרפומאניה ממש, שמוטב היה לו נגנזו. הם יצאו לאור, ולא הביאו שום רווח למו"ל ולסופרת. גם לא כבוד מיוחד לספרות. אגב, הרבה מהלקטורים בהוצאות הן נשים, מקצועניות בתחומן. ונכון שדורותי וודרסוורת היתה משוררת טובה יותר מאחיה המפורסם ויליאם, ולא הגישה את כתביה למו"לים מסיבות נשיות ואחרות. אבל היו באנגליה גם ג'יין אוסטין וגם האחיות ברונטה, והן פרסמו ועוד איך; כלומר שהוויכוח שלך, מרים, הוא עם דורותי, ולא עם המו"ל.

את שואלת: „אם אפילו תהיה הוצאה שתוכל להתגאות בחמישים אחוז סופרות, מניין לנו מה היה אחוז כתבי־היד משל נשים שהוגשו ומה נאמר על הוצאת ספרים שמעולם לא פרסמה ספר שירה של אשה, אף כי היא מנוהלת ע"י אשה?"

כאן, מרים, איבדת אותי לגמרי, מפני שהשאלה שלך היא שאלה סטטיסטית, שלא רק שאין לה כל חשיבות באמנויות, אלא צריך לסלק אותה משם מייד. את רוצה לומר שאותה מו"לית (אגב, מו"לית מצוינת) — היתה צריכה לפרסם ספר שירים גרוע רק מפני שאשה כתבה אותו? מדוע, אם כן, לא לוותר מראש על כל קריטריון אמנותי, ותתחיו ליצור מייד רשימה מו"לית עם שיויון מקומות לנשים (50%), לדרוזים, לרפתנים (4%), ליוצאי עיראק ובולגריה ועמידר־עילית, שאם לא כן איפה הצדק?... הרי ברור שלו אותה מו"לית קיבלה ספר שירים טוב, היא היתה עטה עליו כמוצאת שלל רב, בין אם כתבה אותו אשה, או גבר, או נשיא אגודת הקוקסינלים בפטגוניה המערבית. האם באמת אינך רואה הבדל בין קבוצה פוליטית, המשחקת את המשחק הכוחני, לבין האמנויות? הרי אין צדק, ולא יכול להיות, באמנויות ובכל תחום אחר הדורש כשרון ושאיפה לאיכות מירבית; מפני שמדובר בעילית הקובעת את רמת השאיפה. כל חיפוש צדק מלאכותי מהסוג של הכנס הזה יכול להביא רק להוצאת ספרים גרועים, בגלל לחץ קבוצתי. זה מה שאת רוצה?

האם יש חוויה נשית מובהקת? בוודאי שיש. מה זה שייך לכתיבה? ספרות היא מקצוע, לא ביוגרפיה. הספרות יכולה להתחיל רק במקום בו נגמר היומן האישי. סופר אינו מדווח, הוא יוצר. מרצה בהנדסה אינו משולש, ומומחה בביולוגיה ימית אינו דג. מדובר במקצוע. כבר נשתברו קולמוסים הרבה בנסיונות־סרק להוכיח קשר כלשהו בין ביוגרפיה של סופר לבין יצירתו, ואיש לא הצליח בכך עד עצם היום הזה, אלא אולי להיפך: היסוד האישי מקלקל. פר לאגרקויסט לא חי בבית שני ולא היה נוכח בצליבת ישו, אבל „בר־אבא" שלו הוא ודאי אחד מגדולי הספרים בעולם. דילן תומס כתב את „תחת חורש חלב", יצירה מלאה שמחת חיים, כשהוא גוסס. אצלנו נסיונה של חנה גונן ב„מיכאל שלי" הוא נסיון נשי לכל דבר, אף על פי שנכתב ע"י גבר. אני מבטיחה לך שאם תתני לסופר טובה לתאר לידה, תקבלי תוצאות לא רעות כלל גם מגברים. ואגב, כמה ילדים היו לג'ין אוסטין? לז'ורז' סאנד?.. הרי חוסר האבחנה הזה בין נושא קונקרטי (שהוא חסר חשיבות לחלוטין בכתיבה), לבין איכות הכתוב, הוא בדיוק הרעה־החולה שאותה מפיץ ברבים הממסד האקדמי שלנו, וסופר אסור לו לתת יד לכך.

למה אני כל כך מתנגדת לאותו ממסד אקדמי שאת משבחת כל כך, מרים? מפני שנוצר הרגל בהשכלה הגבוהה שלנו, בעיקר במקצועות ההומאניים, לבנות מודלים שאין להם כל קשר למציאות; ואחר כך במשך שנתיים ושלוש לדרוש דרש ומדרש, לעשות מחקרים ר"ל ולקבל דוקטוראטים על מודלים כאלה, גם אם הם כוזבים מתחילתם ועד סופם. לו שמענו בקולה של ד"ר לילי רתוק, שאמרה ב„ערב חדש" שלא מתרגמים אצלנו סופרות להוצאה בחו"ל, היינו ממשיכים לדוש בשאלה הזאת (בעצם, למה לא מתרגמים? למה יש אפליה?) עוד כמה וכמה שנים אוניברסיטאיות טובות. הבעיה היא רק שסופרות מתורגמות כמו כל אחד אחר; כותבת זו מתורגמת זה עשר שנים, ורק השנה מוציאה שני ספרים בחו"ל, אחד בארה"ב ואחר בצרפת; ואין אני היחידה. אפשר, אם רוצים, לדון גם ב„מודל" הקובע שיש ספרים טובים של נשים שלא מצאו להן מו"ל. שווה כמה סמסטרים טובים של משכורת אקדמית. גם בלי עובדות.

תוהם הכתיבה כנראה ממש מומין את העיוותים האלה. את שואלת, מרים, בתרעומת, למה יש מחקרים על מאפייני נוף הדרום בסיפורי פוקנר, או על מאפייני שיר הסתיו הישראלי. גם אני שואלת, אבל זו שאלה מתחום אחר לגמרי: למה מחקרים כאלה נחוצים ומה הם מוסיפים לנו, חוץ מקריירה אקדמית? הרי אין להם שום קשר שבעולם לכתיבה, למקצוע הכתיבה, ואינם מסוגלים להקנות לתלמיד את הדבר היחיד שיש לו הצדקה בפקולטה לספרות, שהוא הקניית קריטריון האיכות האמנותית. תורת הספרות הכללית היא בקושי, בקושי דיסציפלינה אקדמית, אינטלקטואלית; תורת הביקורת הכללית אינה קיימת בכלל. וכיון שמרבית הפקולטות לספרות שלנו אינן מסוגלות כלל להבהיר לתלמיד מהי כתיבה טובה ומהי כתיבה רעה, ואין מתרחשת בהן כל חשיבה במקצוע עצמו, הן עוסקות בכל הנושאים החוץ־ספרותיים שבעולם, החל מביוגרפיות של סופרים וסופרות; עד שאלות שטותיות כמו נושא הנוף אצל פוקנר (כאילו סופר הכותב על נוף עוסק באמת בנוף!) המשך בחלוקה „היסטורית"־כביכול לאסכולות ותקופות, גם אם הסופר שבו דנים כלל אינו משותף עם תקופתו אלא עם אנשים ממקומות ומזמנים אחרים; וכלה בסמנטיקה ובבדיקת־מחשב כמה פעמים מופיעה מילה סלונית בפרק אחד של עגנון. כל אלה שעשועים נחמדים, אולי, אבל מה להם ולכתיבה? הרי כל זה לא נוצר אלא כדי ליצור חיץ (חיץ אקדמי, עמוד דומו) — בין הספר לבין הקוראים — כאילו באמת יש משהו שצריך לדעת. שלא לדבר על פתיתות וסיפקתות וסינקרוכות, ובכים שאת כולם אפשר ללמוד, אם רוצים, ברבע שעה של סדנא, ולעבור לכתיבה עצמה. כתיבה טובה, כזאת שאין בה אף מילה מיותרת ואי אפשר להחליף אף מילה אחת שבה במילה אחרת. ספרות נטו. אבל, חוץ מאוניברסיטת באר־שבע, מי שואל את הסופרים? כלומר שאין כאן אפילו נסיון ללמוד משהו מהצלחות.

גם הנסיון ליצור קבוצה כגון „ספרות נשים" הוא מין חיץ כזה. תוצרת של ממסד שרוב רובו מיותר, והוא גם מזיק, כיוון שהוא מחנך דורות־דורות של מורים (בעיקר מורות) לספרות, שבאמת חושבות שנושא הנוף, או יחסי אבות־בנים, או לידה, יש להם קשר כלשהו לספרות. ספרות כמלאכה. ספרות כמקצוע. ספרות ככתיבה.

ולכן, מרים, מוטב לאהוב את המלאכה, ולשנוא את הרבנות, ולפשוט נבלה בשוק ובלבד שלא להזדקק לקבוצות פוליטיות כוחניות מהסוג של „ספרות נשים"; שאם לא כן, נאבד חלילה את הדבר היחיד שכדאי לחיות ולהתאמץ בעבורו בחיים האלה: האיכות.

חלון ראווה

קיבוץ לאור הזכרונות

פלה יצחקי, „קיבוץ של פעם"
איורים: אשר בר־אמת
הוצאת ספרית פועלים
בשיתוף קיבוץ עברון, 1987

פלה יצחקי, חברת קיבוץ עברון, עשתה רבות בתחומי החינוך והקליטה של חברות־נוער במסגרת עליית הנוער. במשך שנים גם פירסמה בעיתון ובספר דברים מניסיונה העשיר כמורה וכמחנכת. לאחרונה הגישה לנו ספר מיוחד במינו. „קיבוץ של פעם" מבקש להציג לעיני הקוראים הצעירים עבר קיבוצי, להטיל מבט לעבר קיבוץ העושה את צעדיו הראשונים כמעט לפני יובל שנים, בתקופת מלחמת־העולם השניה — וזאת מתוך עמדת־תצפית של היום, כאשר הקיבוץ עבר גילגולים וידע תמורות רבות.

הדברים כמו נמסרים מפיה של תמר הילדה ומבוססים על סיפוריה של סבתא. כל פרק בספר נפתח במלים „סבתא שלי מספרת" או כיוצא בהן — ואחרי פתיחה פשוטה זו באים תיאורים, פשוטים אף הם, של צדדים שונים בחיי הקיבוץ, עיקשה שמו, כשהיה צעיר וקטן והכל עמד בראשית־הדרך. כך אנו מתוודעים אל התינוקות הראשונים שנולדו בקיבוץ ולאיסורים שהוטלו אז בענייני גדילה וחינוך, הנשמעים היום מצחיקים, אל חתונות או כניסה לחדר־משפחה, כמאמר הימים ההם, אל חאמי, הפרד של הקיבוץ שהוביל אוכל לחברים אשר עבדו בנהריה, אל המקלחת ומחסן הבגדים — הקומונה, אל הסנדלריה והעגלונים, שהיו בעלי־המקצוע המכובדים ביותר בקיבוץ, אל הדייגים של עברון והורדת מעפילים בנהריה — ועוד ועוד סיפורים עם שאר־רוח.

בציורים המלווים את הספר שולבו על דרך המונטאז' צילומים אותנטיים מהימים ההם.

אנשים צעירים ואהבה

קי ולינגס, „מין ראשון, אהבה ראשונה"
מדריך שימושי לצעירים; עורך מדעי
למהדורה העברית: ד"ר אורי ורניק
עברית: דפנה לוי,
ציורים: שרי פיקק, אריל הנסמן
בית הוצאת כתר, 1987

אנו רגילים להתייחס במעט ספקנות אל המדריכים למיניהם לחיי־מין, הגולשים לעיתים קרובות אל הוולות והפשטנות. על כן, יש להקדים ולומר, כי הספר המונח לפנינו, „מין ראשון, אהבה ראשונה", המוגדר כמדריך שימושי, הינו ספר רציני. הוא מנסה להתמודד, באמצעות טקסטים תמציתיים, תצלומים בשחור־לבן ובצבע ואיורים, עם בעיות שבינו לבינה, המתקשרות במין אף תכונות אינן מתמצות רק בתחום זה. בעיות המטרידות צעירים רבים, ביניהם גם כאלה הרואים עצמם מנוסים בענייני אהבה.

מחברת הספר, קיי ולינגס, היא חוקרת מיניות של צעירים ועובדת באגודה הבריטית לתיכנון המשפחה. עורך המהדורה העברית הוא ד"ר אורי ורניק, פסיכולוג קליני ומנהל המרפאה לטיפול וייעוץ מיני בבית החולים „משגב לדך" בירושלים. חשנים עשר כל שבילים כדי לשוות לדברים צורה ותוכן שיעוררו עניין וסקרנות, בלא לגרוע מהתוכן. השאלות הנדונות כאן באות בזו אחר זו: איך להציג את עצמכם, המסרים של הגוף, פגישה והכרות, האם זו אהבה, אמצעים למניעת הריון, הכירו את גופכם, התעלסות במיטה, המחשבה חטורת־ניתן: האם אני נורמאלי, יחסים לא סימטריים, לא טוב היות האדם לבדו, ענייני בריאות הכרוכים במין.

בסיום הספר מובאת רשימה של כתובות מועילות בישראל כגון שירותי עזרה ויעוץ בטלפון, שירותי יעוץ לאמצעי מניעה, להריון ולהפלה, מרכזי סיוע לקורבנות אונס, מרפאות לטיפול ולייעוץ מיני ואפילו מוקדי מידע טלפוני בקשר למפחיד מכל: איידס.

בין הליידי והאשה המפוקפקת

רומן גארי, „ליידי ל'"
מצרפתית: אביטל ענבר
מועדון קוראי מעריב, 1987

זוהי מהדורה עברית שלישית של הספר, שאינו נמנה עם הרומאנים המוצלחים ביותר של רומן גארי, גם אם ההצלחה האירה ומוסיפה להאיר לו פנים. מהדורתו העברית הראשונה ראתה אור לפני שנים, בתרגומו של מירון אוריאל, בהוצאת „לדורי". אותה הוצאה פירסמה את הספר, באותו תרגום, גם ב־1986. ואילו עתה הופיע בתרגום עברי חדש מאת אביטל ענבר, בספרית מעריב.

הרושם שהרומאן משאיר הוא כי המחבר ביקש בכל מחיר ליצור סיפור מותח ומרתק. בעלילה משתלבים תאוות, מעשי־שוד המבוצעים למען מטרותיה של התנועה האנרכיסטית, הרפתקנות, נימה של מסתורין, תמונות חטופות מהחיים האפלים ברובעי־החולות של פאריס מזה ומחיי האריסטוקרטיה האנגלית מזה. הדמות הראשית בסיפור היא של ליידי ל', אצילה בריטית שהגיעה לשיבה טובה: בזכות יופיה הפלאי, שכלה החריף והליכותיה, ובעיקר בזכות קיסמה האישי, היא מצליחה להעפיל אל החברה האריסטוקראטית וליהפך לאישיות הבולטת ביותר בה. יתר על כן — היא הופכת מעין סמל לחברה הגבוהה באנגליה, כפי ששוכני האיים הבריטיים מבינים זאת. והנה, בחגיגת יום הולדתה ה־80, מגלה ליידי ל' למשורר החצר סר פרסי רודינר, האוהב אותה זה חמישים שנה, את סודה המוצנע, את פרשת־חייה בעבר, הרצופה חטא, הרפתקאות ומעשי־פשע.

עלילת הסיפור, המוצגת בשיטת החזרה־לאחור, מעמידה כל העת את הקורא בפני הפתעות או מכינה אותו לקראת הפתעות צפויות, מתוך סיפורה של הליידי, הלובש צורה של וידוי. צעיר, אנו למדים שאינגה אצילה מלידה, אלא היא בתם של כובסת אכולת־חולי ואנרכיסט השותה לשכרה. ימי־הילדות והנעורים עברו עליה באחד מפרורי־העוני של הבירה הצרפתית בשלהי המאה הקודמת. משהיו לה לזרא נאומיו האנרכיסטיים הארוכים של אביה, שריה של אלכוהול נדר מתם, ועבודת־הכובסת המפרכת שירשה מאימה, החליטה אנט הצעירה והיפה וזה היה שמה הפרטי של ליידי ל' בנעוריה) לפתות בחיים קלים יותר, חיי פרוצה פאריסאית. בעודה עוסקת במקצוע זה נבחרה על־ידי ראש חבורת אנרכיסטים צעיר ומשולהב, הפועל בשיתוף־פעולה הדוק עם „מלך" העולם התחתון של פאריס, למלא תפקיד חשוב במערכת פעולותיו הטרוריסטיות לשינוי פני החברה. הוא מחליף את שמה ואת זהותה של הנפקנית הקטנה ומציג אותה כבת־אצילים: היא לומדת את דרכי ההתנהגות בחברה הגבוהה, משנה את אורח־הדיבור והמבטא ההמוני שלה, מסגלת לעצמה גינוני־אצולה — נהפכת ל„ליידי".

סוף העלילה: לאחר שמונה שנות ישיבה בכלא, מתחקה ארמאן דני, הוא הגיבור האנרכיסט, על עקבותיה של אהובתו לשעבר ומגיע לביתה באנגליה. אהבתה אליו מתלקחת מחדש והיא נענית לבקשתו לשדוד אותה ואת ידידיה העשירים. היא מארגנת בביתה נשף־מסכות, ששמנה וסלתה של החברה הגבוהה משתתפת בו, ומאפשרת לו לשדוד את התכשיטים של באי הנשף. משנשקפת לו סכנה, היא נמלטת יחד עימו לביתן־הקיץ שלה, המצוי בסמוך לביתה. כאן היא מתמסרת לו בפעם האחרונה ולאחר מכן מבצעת בו מעשה מזוויע ובלתי מתקבל על הדעת: נועלת בטירוף את אהובה בארגז גדול שבאותו ביתן ומביאה עליו מוות אכזרי, בהניחה לו לגווע ברעב בארגז הנעול. זאת, כדי שתוכל אחר־כך לסגוד סגידה של־אהבה לשלדו.

בזמנו צולם על־פי „ליידי ל'" של רומן גארי סרט, בו כיכבה בתפקיד הראשי סופיה לורן.

מ. אבי־שלמה

השלום שקול כנגד הכול

כרך שני של מחזור פיוטי רבי ינאי לתורה ולמועדים, יוצא לאור בימים אלה על־ידי מוסד ביאליק, בצירוף מבואות, פירוש וחילופי נוסחאות, בידי צבי מאיר רבינוביץ.

רבי ינאי, בן המאה השישית בערך, היה מראשוני המשוררים שלאחר חתימת התלמוד הירושלמי בתקופת ביזנטיון. שירתו פתחה תקופה חדשה בשירה העברית. הוא יצר מזיגה בתוכן ובצורה בין השירה המקראית וסגולותיה הפיוטיות ובין ספרות התורה שבעל־פה, ההלכה והאגדה.

בכרך זה, הבא להשלים את שקדם לו, ואשר ראה אור בתשמ"ה, מובאות הקרובות לספרים „במדבר" ו„דברים" ולמועדים. כמו־כן נוספו לו מפתחות מפורטים לשני הכרכים, חילופי נוסחאות, רשימה ביבליוגרפית ולוח סימני הניקוד העליון הארצישראלי, הבבלי והטברייני.

הספר יוצא לאור בשיתוף בית־הספר למדעי היהדות ע"ש חיים רוזנברג שליד אוניברסיטת תל־אביב.

כוחן של אגדות

אלף לילה ולילה, סיפורים ואגדות לילדים;
עיבד יואל שלום פרין, „כתר", 1987

„אלף לילה ולילה" הוא האוסף המפורסם ביותר של סיפורים ערביים. עקבותיו ההיסטוריים מובילים להודו ולפרס במאה העשירית. את המיספר אלף אין לקבל כפשוטו, אלא כציון ל„אין סוף". שם הספר לקוח מסיפור המסגרת, שבתוכו ארוגים כל הסיפורים האחרים. לפי סיפור המסגרת תפס המלך שהריאר את אשתו בניאוף והרגה. הוא איבד את אמונו בנשים והחליט כי מעתה לא יתן לאף אשה הזדמנות לבגוד בו. לפיכך בילה כל לילה עם בתולה אחרת ולאחר מכן הוציאה להורג.

בתו של המשנה־למלך, שהרזאד, החליטה להיאבק על נפשה ועל נפש המלך, לשכנעו כי יישא אותה לאשה ובדרך זאת להציל את בנות־מינה. במשך אלף לילות רצופים סיפרה שהרזאד סיפורים מרתקים, עד כי המלך ביקש להאזין להמשך הסיפור בלילה הבא. לאחר שלוש שנים הביאה הצעירה את הבנים שילדה למלך וביקשה כי יחוס עליה, למען לא יגדלו יתומים.

שני הגיבורים של סיפור המסגרת, הגבר והאשה, נפגשים בשעת משבר עמוק: המלך בחל בחייו והגיע לשנוא נשים ולרוצחן. שהרזאד חוששת לחייה ומצילה אותם בכוחן של אגדות. בזכות הקשבתו הרוכה מצליח המלך לרסן את השנאה נוטלת־המעצורים השולטת בו ולחזק את אישיותו החלשה. תהליך ההבראה מושלם כאשר המלך הופך להיות לאב. אהבתו לשהרזאד משמשת מקור השראה לאהבת העולם כולו, והוא הופך לנדיב לב. ללמדך, שהמשפחה, המאחדת גבר ואשה באהבתם, היא השורש והמעיין לאהבת המין האנושי כולו.

ספק אם ילדים יבינו את משמעות יחסי איבה ושנאה בין גברים ונשים, אך אין ספק שהם יודעים את הדו־ערכיות שביחסים אלה, מכוח נסיונם המר ביחסים עם הורים ואחרים. הסיפור המרכזי בעיבוד שלפנינו גם הוא בעל מסר דו־ערכי: סינדבאד המלח וסינדבאד הסבל מסמלים את הדמיון ההרפתקני שלו־הזדהות מצד אחד, ואת המציאות הקשה מן הצד השני. הסיפור שגיבוריו הם סינדבאד המלח וסינדבאד הסבל עונה על הצרכים הנפשיים של הילד ושל המבוגר כאחד, להיות בעת ובעונה אחת בעולם של הרפתקאות ובעולם המציאות. הדמיון שולט בנו בעיקר בלילות, ובו מצויים חיות נוראות וסיוטים. ביום שולטת האמת־היום.

מלכתחילה לא נכתב הספר לילדים. זהו במקורו קובץ שנכתב למבוגרים, אלא שילדים אימצוהו כדרך שעשו עם ספרי סוויפט, דיפו, דיקנס. המבוגרים מרשים לעצמם ליהנות ממנו רק כלאחר־יד, כאשר הם מבקשים לדעת מה קוראים ילדיהם.

בהוצאת „אלף לילה ולילה" של „כתר" עיבד יואל שלום פרין את האגדות על פי המקור הערבי. האגדות כתובות בלשון עשירה, אך לא ארכאית. זהו ספר שהקורא הצעיר ירוץ בו. מבנה המשפטים אינו מורכב. גודל האותיות מושך לקריאה. הסגנון בהיר והעלילה מרתקת, מומלץ מגיל עשר.

יצחק שור

דני ורט ■ קולנוע

יחסים מסוכנים

„חיזור גורלי", קולנוע „בן־יהודה", תל־אביב

הבמאי אדריאן ליין והתסריטאי ג'יימס דירדן נעזרו ברעיון מתוחכם, שהפך את סרטם „חיזור גורלי" (במקור „משיכה פטאלית") לגורף קופות אדיר בארה"ב ולנושא בוער בשיחות סלוניות וגם הותקף חריפות (ובצדק) על־ידי אירגונים פמיניסטיים. הם נעזרו בחרדה מפני האיידס והעמידו מולה חרדה היולית הנובעת ממוסר טיפוסי (רתי) — האשה הפטאלית המאיימת על הקן המשפחתי המסורתי.

נמצאת כאן משפחת גאלאגר, המשפחה האמריקנית המושלמת, סלע של יציבות למראה־עין. האב דן (מייקל דאגלאס), עורך־דין מצליח, לצידו אשה אוהבת, בת (אן ארצ'ר) ובת חביבה קטנה. משפחת יאפים נפלאה, שכמו נטלו אותה מחזון למשפחה. הרוטב הנגדי היא אלכס פורסט (גלן קלוז), רווקה, אשת קריירה, עורכת ספרותית. זו האשה העצמאית שעשויה בהרף עין לשנות את תדמיתה שופעת המיניות, להפוך למפלצת שואפת נקם, שתערער את האיזון המשפחתי. המוסר של אדריאן ליין לקוח מאופרות־סבון טלוויזיוניות אמריקניות, האימה משתלבת אט אט והופכת את אופרת־הסבון לסרט אימים.

פגישתם של עורך־הדין ואותה עורכת ספרותית מתחילה בהיכרות מקרית בבאר במהלך סעודה כלשהי. הם מחליפים מבטים ומילים אחדות. בהמשך הם מתראים במסגרת עבודה, מפגש עסקי שבו גם היא נוכחת, היא אפילו חמה לו בעדינות למחות כתם גבינה שדבק לפה. בחוץ יורד גשם, המטריה שלו מסרבת להיפתח, היא מזמינה אותו לשהות תחת מטרייתה. הם ניגשים לשתות כוסית. התמזל מזלו של דן ורעייתו הנפלאה יצאה להוריה. הזדמנות לבילוי סוף־שבוע בלתי מחייב. ואיזה סוף־שבוע. השניים עושים זאת בלילה רווי אכסטזה מינית. הם משתגלים במעלית המובילה לדירתה, על הכיור, במטבח ובמיטה. למחרת הם מבלים בסנטרל־פארק, היא מכינה לו ארוחה לצלילי „מאדאם באטרפליי". ואז באה אזהרה ראשונה בקשר לאופיה הפסיכוטי של בת הזוג האקראית. הוא עומד לעזוב והיא חותכת את ורידיה.

גלן קלוז — איום על הקן המשפחתי

ההמשך, כאמור, הופך למסע אימים. אלכס מטרידה את דן בקריאות טלפוניות למשרדו ואחר־כך בביתו. הוא מנסה להתחמק. לא מועיל אפילו שינוי מספר הטלפון, היא מערימה עליו ומגלה אותו. היא מודיעה לו שהיא בהריון ממנו ודורשת כי יטול אחריות. משפחת גאלאגאר עוברת לבית בכפר ואז איומיה המילוליים הופכים לסידרה של פעולות נקם — אלכס שופכת חומצה על מכוניתו של דן, מבשלת את הארנב של הבת, נוטלת את הבת התמימה לרכיבה מפחידה ברכבת שדים. דן, שביאושו ניסה לטפל בבעייה בפניה לעורך־דין וגם למשטרה, נאלץ לבסוף להתוודות בפני אשתו על חטאו. העניין הופך עתה לעסק בין־נשי. הגבר חלש האופי נדחה הצידה והבעייה תבוא על פתרונה במאבק שבו האם תגן בלהט על שלום ביתה. כמעט כמו פרודיה על מלחמת האשה במפלצת בסיום „שובו של הנוסע השמיני". אגב, בזמנו הוצמד לסרט סיום שונה שבו אלכס מתאבדת ומטילה חשד רצח על דן (חותכת את גרונה לצלילי „מאדאם באטרפליי"), אך הקהל בהקרנות המוקדמות הגיב על כך בזעם. הסיום החדש והמצמרר שונה בהתאם. ביפן, טוענים מפיקי הסרט, דווקא אהבו את הסיום הראשון ויתכן ששם יופץ הסרט עם הסיום ההוא.

אדריאן ליין רחוק מאוד מלהיות במאי אינטלגנטי, זאת יוכיחו סרטיו הקודמים „פלשדאנס" ו„תשעה וחצי שבועות" של שכרון חושים", שבהם נעזר בטכניקות של סרטי פרסומת קלים (ליין הבריטי התחיל בסרטי פרסומת) להדגשת מסריהם הדי רדודים. גם הפעם נעזר ליין בטכניקות שכאלה ועוד בהשאלות מסרטים ותיקים. דמותה של אלכס, הפאם פאטאל, ממשיכה את מסורת האשה הערפד (הוואמפ), החל מתדה בארה בראשית הסרט האילם דרך גרטה גארבו ומרלן דיטריך וכלה בנשות ה„פילם נואר" שגררו גברים אל אובדנם.

גלן קלוז, שעשתה עד כה תפקידים של נשים מיושבות בדעתן („החברים של אלכס"), שינתה תדמית באופן מוחלט והיתה לאותה דמות מפלצתית. היא לובשת בגדים לבנים נוסח לנה טרנר ב„דוור מצלצל פעמיים" ונוסף לכך שערה בלונדיני פרוע, סימנים שהיו צריכים אולי לשמש אזהרה לאותו גבר טרם נפילתו במלכודת.

העלילה שאולה למחצה באופן חלקי מסרטו הראשון של קלינט איסטווד כבמאי־שחקן. שם הוא גילם דיסק ג'וקי שחייו מאוימים על־ידי פסיכופטית משתוללת. סיומו של „חיזור גורלי" מושפע ישירות מהסרט הצרפתי הוותיק של אנרי ז'ורז' קלוזו, „בנות השטן". הסרט עצמו מעוצב בכשרון טכני, אבל אותו עיצוב, וגם הסימליות הכבדה שמתלווה אליו, הם פשטניים ממש בעלילה המניפולטיבית. כך, למשל, השימוש במים זורמים במפגש הראשון והסופי. דירת המשפחה, שאווירתה תמימה, רוגעת לעומת הלופט שעיצוב הפנים שלו מודרניסטי קר. מה עוד שאותה דירה ממוקמת דווקא מעל שוק הבשר שבו בוערות מדורות כל העת (אש גיהנום). במפגש הבין־מיני הזה הגבר יוצא כשידו על התחתונה. המסר הבוטה — כמוהו כאמצעים האמנותיים. הסרט יוצא להזהיר מפני אותן רווקות מסוכנות באשר הן.

יוצריו של הסרט, שיכורי נצחון מהצלחתו, מגינים עליו בלהט, כולל המפיקה שרי לנסינג (מי שהיתה בעבר נשיאת „פוקס המאה העשרים"): „כולנו עשינו פעם שיחה טלפונית באמצע הלילה, שיחה שלא היינו צריכים לעשות", היא מיתממת.

דורית קדר ■ תערוכות

לא שד, לא מלאך

„זכרונות מאודסה", מוזיאון ראובן רובין

„זכרונות מאודסה" מוצגים ברישומים ובציורי פסטל של גני דורין במוזיאון ראובן רובין. קטלוג זעיר, המלווה את התערוכה, מוסיף את הנופך הספרותי של התקופה ומביא ציטוטים מכתביה של „חבורת אודיסה" (ביאליק, מנדלי מוכר ספרים, שלום עליכם).

המכלול עשוי אריג אנושי מעודן־פראי, רווי צחוק ותוגה, הנבנה מדימויי שרבוט. דורין מתהלך שוב בעיר הישנה ומחיה אותה לפנינו. הוא עובר את „מוכרת הגרעינים" הרוכנת על סלה המלא מעגלים גרעיניים, נוטלת בידה את אחת השקיות ומוסרת אותה לידו החמדנית של יהודי זקן המסתכל על הציר החרש. „מאחור" מתגלגל לו ילד נחפז, אולי למלא אחר מה שפרץ הירשביין כתב „במהלך החיים": „רצונך הירשביין להיות אודיסאי, חייב אתה לפצח גרעיני חמניות... באחד מלילות השבת הקיציים שבנו שנינו בשדרה הסמוכה לנמל, שוחחנו בעניינים העומדים ברומו של עולם בעוד שפיצוח הגרעינים מילא כל חלל שבשיחה..."

הזכרונות הציוריים קולחים בדיו משוחרר, משרבט, מדלג; צוחק, מלגלג, לפעמים נוסטלגי ועוד פעם בונה מערכות צורניות גרוטסקיות. הנה הוא נתקל ב„זונה ממולדבנקה". זו אמנם לבושה, אך אבריה מתגלים מעבר לקווי הבד ובעיקר אבר מינה הנראה כבור שחור ופראי. יד אחת נתונה על חמוקיה הבולטים במקצת כלפי חוץ בשעה שהשניה מורמת בגנדרנות מעט מעלה. האצבעות אוחזות בסיגריה ענקית. השיער תלוי על ראשה אחוז רוח עוועים, פיה פעור בחיוך בולע ושיניה הגדולות ניבטות ממנו. על אף השרבוטים בשחור־לבן ניתן לחוש בצבעוניותה של זונה מצליחה זו, קצת מאחור של נשים וגברים אינו שש לחות בפרוצה וגבריה, מיימים ידיהם, צועקים, נועצים בועט מבט שונא, אך גם הם בעצם עירומים ומגוחכים באורח שונה." עיר רב של נשים קלות יוצאות, טופפות, הומיות, והד טיפופן עולה כמכלי דיו — לא נשים טופפות, אלא חיק אחד גדול, חיק נכריות, עם חינו השקרי, עם יפי ההבל. המוני אדם ישובים ואוכלים — ולחייהם, חום וישבנם יוצרים מעגלים מעגלים העונים זה לזה כהד צורני. מתקהלים להם על השולחנות — כבר עם ראשי חזירים, ויש שבתמונות הפסטל אשה עבת משמנים עם ראש חזיר פותחת זוג שוקיים בשרניות ומתוכן בוקע אדם־חזיר. חזיר ואוכלו המכו ליחידה אחת בלתי נפרדת. כי זו „עיר קירקסאות ובתי תיאטראות והמון העושים בנפלאות; זה שחוזקי — תוך כדי עמידה הוא מצטמצם, בני אדם — קפיצים, מתנשקים ואין אהבה, לבותיהם בם מתחמצים ואין חמה, ובאין חמה המה נצים, לא שד, לא מלאך, זה שותק, ולא מתוך כאב וצער, זה פניו סיד — ולא אלהים, גם השטן בו לא גער, לא ישמע קול, כל קול בגן מתהלך..." (יצחק קצנלסון).

ובתחום זה של העולם התחתון גם פרש משופם שהחליט להראות עוזו וגבורתו ברכיבה על חזיר לצהלת האנשים שמסביב, ובציורים אחרים מתואר „ריב של שכנות", „משטרה שעולה באש" ושאר הוויות הארם המעוצבות בתו של הומור חוק ובאירוניה סטירית.

לעומתם, הנופים העירוניים ונופי הים זוכים בהלך רוח שונה, לירי יותר, אורח הקשייה ציורי והנוסטלגיה דווקא מתמקדת יותר ב„מקומות", אולי כדי להמחיש את התחושה שאודיסה הנחילה ליושביה, כפי שמיטיב לכתוב עליה יעקב פיכמן: עוד בילדותנו היתה לנו אודיסה עיר כמעט אגדתית ביופיה, בעשרה, במרכולתה. בערבי האורך היה אבא מספר על עיר זו פלאי פלאים כאלה, שהאושר לראותה פעם נראה לנו לדבר שהוא למעלה מדרך הטבע. גם משבגרנו, לא העפלנו עליה בקפיצה אחת והכשרנו עצמנו אליה קודם".

תערוכה מופלאה.

גני דורין — בעיר האוטרה, אודסה

פיארו צ'יבידלי, בית האמנים

לא כך נראים הדברים בבית האמנים שברחוב אלחריזי בתל־אביב. מדורינו הודים ומתריעים פעמים רבות על ההתדרדרות הנוראה אליה נקלע הבית, הפעם — פרט לתערוכתו הטובה של פיארו צ'יבידלי למטה — הרי הבית שממה. נראה שאין יד מכוונת מלמעלה, אין ועדה שופטת מקצועית שמתפקדת כראוי, גם האמנים עצמם מודעים לבעיות עד כדי כך שאמן אשר מחשיב עצמו לא יעז להציג בבית זה, עקב התדמית הרעה שנדבקה אליו. מאמרי הביקורת מבחוץ וחיצי הביקורת מבפנים משום מה לא מזיזים דבר והבית ממשיך בשלו — להציג כדי להציג. נראה שעתידו יהא זהה לעתידן של כל אותן הגלריות שהתפשרו על איכות ונפלטו מתוך המעגל האמנותי.

בדיקבית הוא הכרח וטיפול נמרץ מאוד מתבקש מיד. האמנים חייבים לגבור על תככים ופוליטיקות פנים על מנת להפוך את האוויה על פיה, לפלוט את כל זרעי הרקב ולזרוע אחרים. זאת כנראה הברירה היחידה הקיימת במציאות. במצב היום אין לעיריה כל צידוק לתמוך בספינת בבית.

ואם בכל זה יש רצון לבקר בבית האמנים, כדאי להתרכז אך ורק בקומה התחתונה וליהנות מהדיוקנאות דמויי הילד של צ'יבידלי. ציורים ילדיים לאיילדיים, מושכים, ופה בכל מרתיעים במקצת. הציורים האלה יוצרים הרמוניות בין פני הדיוקן והרקע, בצורות כמו שש המתאר הסכמטי, המעניק את הרימוני, נראה כעצמו כאילו היה „ור בשטח".

צוותא לתרבות מתקדמת

● **„צוותא" רמת־השרון**
שבת, 13.2.88, שעה 11.00 בבוקר – הצגת הילדים של תיאטרון „חק־רוך" – „הדייג והשד".

מוצאי שבת, 13.2.88, שעה 21.00 – מועדון הזמר, עם גיל אלדמע. זמר אורח – שאול צירלין.

יום שלישי, 16.2.88, שעה 21.00 – „ברוורס" – סמינר לחוזרים בתשובה, עם: אלכס אנסקי. מאת – ב. מיכאל.

● **„צוותא" ירושלים**
ליל שבת, 12.2.88, שעה 22.00 – הזמר שם־טוב לוי. בשירים חדשים וישנים גם יחד.

שבת, 13.2.88, שעה 11.00 בבוקר – קונצרט בוקר – „מפגשים" – שירי משוררים עבריים. שיר ומזמון – הלחנה: ציונה לירון, בהשתתפות: הגר שקד – זמרת, חיים אסנר – קלידים, דברי קישור וליווי – ציונה לירון.

מוצאי שבת, 13.2.88, שעה 20.30 – יוקרן הסרט – „רגטיים". ארה"ב בתחילת המאה העשרים. התפוררות משפחה בורגנית על רקע החיים האמריקניים ומלחמתו של צעיר כושי למען כבודו.

יום שני, 15.2.88, שעה 20.30 – במת „צוותא בענייני השעה". דיון פוליטי בעניינים אקטואליים.

● **„צוותא" חיפה**
יום רביעי, 17.2.88, שעה 21.00 – ערב עם נשים בעלות ייחוד (לא רק לנשים). גבי זוהר מראיין את: תמי רוגל – שחקנית, בקטעי משחק מרגשים על נשים. פנינה מור – דוגמנית – החיים שעל המסלול ומאחוריו, דפנה ברק – כתבת „העולם הזה". ד"ר דפנה שרפמן – מן החטיבה ללימודי האשה באוניברסיטת חיפה. הנושא – נשים בפוליטיקה הישראלית.

● **„צוותא" באר־שבע**
מוצאי שבת, 13.2.88 שעה 20.30 – רב־שיח בנושא – שיקום האסיר. ישתתפו בדיון: ד"ר טליאס – פסיכיאטר, אשר גרבוב – מנהל בית המעצר. מפקד המשטרה – איתן רצון. אסיר. אשת אסיר, ומתנדבים העוסקים בתהליך השיקום, מר אברהם – מנכ"ל הרשות לשיקום האסיר. מנחה – דרורה אמיר – יועצת מחוזית (הדרום) – הרשות לשיקום האסיר.

ליל שבת, 19.2.88, שעה 21.30 – במועדון התאחדות עולי אמליט – רוני מרקוס. פסיכולוג. בהדגמה חיה של טלפטיה. רוני ניתן בכוחות מעל ומעבר לרגיל בקריאת מחשבות.

● **„צוותא" ראשון־לציון**
ליל שבת, 12.2.88, שעה 22.00 – תפרברים – בשירים מפה ומשם ...ומדרום־אמריקה גם.

שבת, 13.2.88, שעה 11.00 – הצגה לילדים מגיל 5. „סוד המכשפות". משתתפים: מוטי כץ, יואב חייט, נטלי פיק, אילנה אדרי.

יום שלישי, 16.2.88, שעה 20.30 – מפגש עם השר עזר ויצמן. ערביי ישראל – פצצת זמן או גשר לשלום. מנחה – אורי פינקרפלד.

● **„צוותא" נהריה**
ליל שבת, 19.2.88, שעה 21.30 – „בחוט השני". ערב רומנסות ספרדיות וקטעי פלמנקו – עם ניצה טרמין – גיטרה, שירה וקטעי שירה. אמנון צארים – קטעי פלמנקו וליווי.

● **„צוותא" קרית־חיים**
ליל שבת, 12.2.88, שעה 21.30 – ערב תיאטרון – „שלוש אחגות". [illegible] השחקנית – בחנה קלצ'י.

יום ראשון, 14.2.88, שעה 20.30 – הרפואה השונית – אקופונקטורה – עם ד"ר שמואל תלני.

● **„צוותא" כפר־סבא**
ליל שבת, 19.2.88, שעה 21.00 – בבית מועצת הפועלים – הזמרת ירדה זיטנר. בשירים צרפתיים מתורגמים, דוד ברגמן – קריאה, שירה צרפתית מתורגמת.

תל־אביב

אסתר
לילה מגניב
שישי 10.00, 12.15
מוצ"ש 7.30, 9.40
חול 5.00, 7.30, 9.40

אורלי
זיווג משמים
שישי 10.00
מוצ"ש 7.15, 9.30
חול 5.00, 7.15, 9.30

בית ציוני אמריקה
עוברת אורח
שישי 14.30
לבו של אנג'ל
שישי 24.00
הזאב בדלת
מוצ"ש 7.30, 9.30
חול 4.30, 7.30, 9.30
התפוז המיכני
יום ה' 23.45

בן יהודה
חזור גורלי
שישי 9.45, 12.00
מוצ"ש 7.15, 9.30
חול 4.30, 7.15, 9.30

גת
הקיסר האחרון
שישי 10.00
מוצ"ש 6.30, 9.30
חול 6.00, 9.00

גורדון
אדמה זו שלי היא
מוצ"ש 7.15, 9.30
חול 4.30, 7.15, 9.30

דקל
חשוד
שישי 10.00
מוצ"ש וחול 7.00, 9.30

דרייב אין
נאדין
שישי 10.00
מוצ"ש וחול 7.15, 9.30
סרט סקס
12.00

הוד
ריקוד מושחת
שישי 9.45, 12.00
מוצ"ש 7.15, 9.30
חול 5.00, 7.15, 9.30

לימור חדש
ללא מוצא
שישי 9.45, 12.00
מוצ"ש 7.00, 9.30
חול 4.30, 7.00, 9.30

פאר
יופיו של החטא
שישי 10.00
מוצ"ש 7.15, 9.30
חול 4.30, 7.15, 9.30

מוזיאון תל־אביב
עיניים שתורות

סינמה 1
סגור לרגל שיפוצים

סינמה 2
סגור לרגל שיפוצים

פאריס
יהושע יהושע
שישי 10.00, 12.00
מוצ"ש 7.30, 9.30
חול 5.00, 7.30, 9.30

חן 1
מעקב צמוד
שישי 10.00, 12.15
מוצ"ש 7.30, 9.50
חול 2.00, 5.00, 7.30, 9.50

חן 2
יום במלכודת
שישי 10.00, 12.15
מוצ"ש 7.30, 9.50
חול 2.00, 5.00, 7.30, 9.50

הבימה התיאטרון הלאומי
מחר, מוצ"ש, 13.2
מעגל הגיר הקווקזי: 20.30
אנשים קשים: 20.30
מוסף שבת – מחר ב־11.00 בבוקר

חן 3
אי אפשר לקנות אהבה
שישי 10.00, 12.15
מוצ"ש 7.30, 9.50
חול 2.00, 5.00, 7.30, 9.50

חן 4
הנסיכה מבוורלי הילס
שישי 9.50, 12.15
מוצ"ש 7.25, 9.50
חול 11.00, 2.00, 5.00, 7.25, 9.50

חן 5
מחלון חדר המיטות
שישי 9.50, 12.15
מוצ"ש 7.25, 9.50
חול 11.00, 2.00, 5.00, 7.25, 9.50

שחף
עכבר הבארים
שישי 9.45, 12.00
מוצ"ש 7.15, 9.30
חול 5.00, 7.15, 9.30

תכלת
אריה
מוצ"ש 7.30, 9.45
חול 5.00, 7.30, 9.45

תל־אביב
זעם של כבוד
שישי 9.45, 12.00
מוצ"ש 7.15, 9.30
חול 5.00, 7.15, 9.30

לב 1
נערות עובדות
שישי 10.00, 12.10
מוצ"ש 7.40, 9.50
חול 5.00, 7.40, 9.50

לב 2
מלאכים בשמי ברלין
שישי 10.00, 12.10
מוצ"ש 7.40, 9.50
חול 5.00, 7.40, 9.50

לב 3
רקוד בחשיכה
שישי 10.00, 12.10
מוצ"ש 7.40, 9.50
חול 2.00, 5.00, 7.40, 9.50

לב 4
טמפופו
שישי 9.50, 12.10
מוצ"ש 9.50
חול 7.30, 9.50
מגדל חדבורים
שבת 7.30
חול 2.00, 5.00

ירושלים

אדיסון
הנסיכה מבברלי הילס
מוצ"ש 7.00, 9.00
חול 4.30, 7.00, 9.00

אורגיל
מעקב צמוד
מוצ"ש 7.00, 9.15
חול 4.30, 7.00, 9.15

בית אגרון
שישי
14.00 כל מה שרצית לדעת על המין
15.45 ליבו של אנגיל
שבת
16.00 הסיפור שלא נגמר
17.45 מל ברוקס – סרט אילם
19.30 בטו בלו
21.45 ליבו של אנגיל
24.00 האחים בלוז

עדן
המורד
מוצ"ש 7.00, 9.15
חול 4.30, 7.00, 9.00

מיטשל
מארה סאד
מוצ"ש וחול 7.00, 9.15

כפיר
חיזור גורלי
מוצ"ש 7.00, 9.30
חול 4.30, 7.00, 9.30

תיאטרון ירושלים
ז'אן דה פלורט + מאנון
שישי 14.00
מוצ"ש וחול 7.00, 9.30

סמדר
שישי: 15.00, 22.00
טמפופו
שבת 11.00 בבוקר
טורן וקדרת הקסמים
מוצ"ש וחול 7.00, 9.15
טמפופו

רון
חשוד
מוצ"ש וחול 4.30, 7.00, 9.15

אורנע
שמנע תשועי והאחרון
יום במלכודת
מוצ"ש וחול 4.30, 6.45, 9.00

רמת גן

אואזיס
מעקב צמוד
שישי 10.00
מוצ"ש 7.20, 9.45
חול 4.30, 7.25, 9.45

ארמון
סגור

לילי
יופיו של החטא
שישי 10.00
מוצ"ש וחול 7.15, 9.30

רב גן 1
רקוד מושחת
שישי 10.00, 12.15
מוצ"ש 7.30, 9.50
חול 5.00, 7.30, 9.50

רב גן 2
אי אפשר לקנות אהבה
שישי 10.00, 12.15
מוצ"ש 7.30, 9.50
חול 5.00, 7.30, 9.50

רב גן 3
יום במלכודת
שישי 10.00, 12.15
מוצ"ש 7.30, 9.50
חול 5.00, 7.30, 9.50

רב גן 4
ללא מוצא
שישי 10.00, 12.15
מוצ"ש 7.30, 9.50
חול 5.00, 7.30, 9.50

נתניה

שרון
ללא מוצא
מוצ"ש 7.00, 9.15
חול 5.00, 7.00, 9.15

חולון

ארמון
יופיו של החטא
שישי 10.00
מוצ"ש וחול 7.15, 9.30

סבוי
חיזור גורלי
שישי 10.00
מוצ"ש 7.00, 9.30
חול 4.30, 7.00, 9.30

מגדל
מעקב צמוד
שישי 10.00
מוצ"ש וחול 7.15, 9.30

מתנ"ס קרית שרת סינמטק
מגדל חדבורים
מוצ"ש, א', ב', ג' 7.00, 9.30

מועדון קולנוע לנוער
החלילן מהמלין
א', ב', ג', 4.00

חיפה

חן
לילה מגניב
שישי 10.00 ערב
מוצ"ש 7.00, 9.15
חול 4.30, 7.00, 9.15

פאר
מעקב צמוד
שישי 10.00 ערב
מוצ"ש 6.45, 9.15
חול 4.15, 6.45, 9.15

אורלי
מלאכים בשמי ברלין
מוצ"ש וחול 6.30, 9.00

רון
חיזור גורלי
מוצ"ש 7.00, 9.15
חול 4.30, 7.00, 9.15

אורה
יהושע יהושע
שישי 10.00 ערב
מוצ"ש 7.00, 9.15
חול 4.30, 7.00, 9.15

עצמון 1
עכבר הבארים
שישי 10.15 ערב
מוצ"ש 7.15, 9.30
חול 4.30, 7.00, 9.15

עצמון 2
שגעון בחלל
שישי 10.15 ערב
מוצ"ש 7.15, 9.30
חול 4.30, 7.00, 9.15

עצמון 3
ללא מוצא
שישי 10.00 ערב
מוצ"ש 7.15, 9.30
חול 4.30, 6.45, 9.10

קרן אור המחודש
יופיו של החטא
מוצ"ש 7.00, 9.15
חול 4.30, 7.00, 9.15
צמד הקורסיקנים
מוצ"ש בחצות

ראשל"צ

רון 1
חזור גורלי
מוצ"ש 5.30, 7.30, 9.45
חול 4.30, 7.00, 9.30

רון 2
עכבר הבארים
מוצ"ש 5.30, 7.30, 9.45
חול 4.30, 7.00, 9.30

פתח תקוה

חיכל 1
חיזור גורלי
שישי 8.30, 10.30
מוצ"ש 7.15, 9.30
חול 5.00, 7.15, 9.30

חיכל 2
שגעון בחלל
שישי 8.30, 10.30
מוצ"ש 7.15, 9.30
חול 5.00, 7.15, 9.30

חיכל 3
יום במלכודת
שישי 8.30, 10.30
מוצ"ש 7.15, 9.30
חול 5.00, 7.15, 9.30

עפולה

מופתרון
גבי
מוצ"ש וחול 9.00

בת־ים

עצמאות
ריקוד מושחת
שישי 10.00
מוצ"ש 7.15, 9.30
חול 5.00, 7.15, 9.30

שרותים ● עזרה ● תחבורה

תורנות בתי־מרקחת

שישי
בת־ים: בלפור, בלפור 90
חולון: אסותא, סוקולוב 4
ירושלים: קופ"ח, מרפאת רוממה, המ"ג 28
נתניה: הנשיא, שד' ויצמן 86
פתח־תקוה: קופ"ח, חיים עוזר
רמת־גן: פינצי, חיבת ציון 43
תל־אביב: בריאות, המלך ג'ורג' 28
צפון, יהודה המכבי 33
חיפה: מבנור, מבנור 27
רעננה, כיסא: קופ"ח, הרשות, הוד־השרון

שבת
בת־ים: קופ"ח, עין יהב 2, חולון
חולון: ד"ר חורי, סוקולוב 70
ירושלים: הר הזיתים, הר הזיתים (שבת)
הר נוף, שאולזון 31 (מוצ"ש)
נתניה: מקסים, סולומון 2
פתח־תקוה: קופ"ח, חיים עוזר
רמת־גן: רמת, ז'בוטינסקי 65
תל־אביב: שור, המלך ג'ורג' 54 (מוצ"ש)
סונו, שד' ירושלים 70, יפו (מוצ"ש)
חיפה: נורדיו, נורדיו 13
רעננה, כיסא: הדר, הכנים 12, הוד השרון (ש')
השרון, דרך השרון 55, הוד השרון (מוצ"ש)

תורנות בתי־חולים

תל־אביב והמרכז
● בית החולים ע"ש שיבא תל־השומר – כל המחלקות – כל השבוע.
● בית החולים בילינסון, פתח־תקוה – כל המחלקות – כל השבוע.
● בית החולים ע"ש הדסה, תל־אביב – בימים ב', ד', ו' – כירורגיה ופנימית, ילדים – כל השבוע.
● בית החולים איכילוב, תל־אביב – בימים א', ג', ה' שבת – כירורגיה ופנימית.
● בית החולים וולפסון, חולון – כל המחלקות – כל השבוע.
● בית החולים אסף הרופא – כל המחלקות – כל השבוע.

נתניה
● בי"ח לניאדו נמצא בתורנות למקרים דחופים – כל השבוע, כולל שבת.

ירושלים
שישי
הדסה ע"כ – ילדים, פנימית, ביקור חולים – א.א.ג. שערי צדק – כירורגיה, אורטופדיה, עיניים, הדסה הר"צ – נשים.
שבת
שערי צדק – ילדים, נשים, כירורגיה, אורטופדיה, עיניים.
ביקור חולים – א.א.ג, פנימית.

יד ביד – ארון קשבת במלפון לילד ולנוער – קו לנוער במצוקה
ירושלים – 02-243558
ת"א – 226027 (24 שעות)
חיפה – 04-229488 (11.00–20.00)
גליל מערבי – 04-922222
קו פתוח לחורים במצוקה בימי ה' ו־ה' – טל. 322732
„קו פתוח" – ארון קשבת לילדים ובני נוער 03-222723 (24 שעות)

עזרה ראשונה

עזרה ראשונה לשיניים של־ „הסתדרות" לרפואת שיניים בישראל
תל־אביב – בימים א'–ה' בין השעות 21.00–23.00. בלילות שבת ובערבי חג בין השעות 18.00–24.00. בשבתות ובחגים בין השעות 15.00–21.00.
וכתובתו: רח' ברוקבוב 49, טל' 284649
בחיפה: רחוב חגבן 26, קומה ג', טלי 523546. מוקדי יום ביום, כולל ערבי שבתות, שבתות וחגים מ־20.00 עד 23.00 בערב.

מרפאת שיניים לעזרה ראשונה
המרפאה פתוחה כל יום כולל שבתות וחגים בין השעות 24.00–9.00. אחרי השעה נמצאים לטפל ב־ לטר.
ריבונף מגנר שער 3 (ליד המשטרה) קומה א', טל. 03-285822, 294869

מרכז סיוע לקורבנות אונס
לדעתה האיזור השרון, טל' 052-32432 בימים א'–ה' בשעות 17.00–21.00

עזרה ראשונה נפשית
ער"ן ירושלים – טל' 02-227171
ער"ן תל־אביב – טל' 03-5461111
ער"ן ילדים ונוער – טל' 241118
ער"ן חיפה – טל' 04-673232
ער"ן באר־שבע – טל' 057-418111
ער"ן נתניה – טל' 053-35516

מילוק מוטורדרום
מוקד ת"א למקרים דחופים – טל' 106

מד"א
ירושלים, ת"א, חיפה – טל' 101, רמת־גן, בני־ברק, גבעתיים – טל' [illegible] פתח־תקוה – טל' [illegible] עפולה – טל' [illegible] באר־שבע – טל' [illegible] חולון בת־ים, טל' 03-[illegible]

משטרה
ירושלים, תל־אביב, חיפה, רמת־גן, בני־ברק, חולון, פתח־תקוה – טל' 100. באר־שבע, נהריה, נתניה, נצרת – 100. אילת – 244. חדרה – 22444.

רכבות

מירושלים לבני־ברק וחיפה: בימים א'–ה': 16.00
בימי ו' וערבי חג: 11.30
מחיפה לבני־ברק וירושלים א'–ה': 7.00
מתל־אביב לחיפה: בימים א'–ה': 6.00, 7.00, 8.00, 8.16, 9.00, 10.30, 12.00, 13.00, 14.00, 15.00, 16.00, 17.00, 18.30, 20.00
בימי ו' וערבי חג: 6.00, 7.00, 8.00, 9.00, 10.30, 12.00, 13.00, 14.00, 15.00
מתל־אביב לנהריה: בימים א'–ה': 6.00, 8.00, 12.00, 14.00, 16.00
בימי ו' וערבי חג: 6.00, 8.00, 12.00
מחיפה, בת־גלים, לתל־אביב: בימים א'–ה': 6.00, 6.30, 7.30, 8.30, 10.00, 11.05, 11.30, 12.30, 13.30, 14.30, 15.30, 16.30, 17.30, 19.30
בימי ו' וערבי חג: 6.30, 7.40, 8.30, 10.00, 11.30, 12.30, 13.30, 14.30
מנהריה לחיפה ולתל־אביב: בימים א'–ה': 6.30, 9.05, 10.40, 14.35, 16.35, 18.38
בימי ו' וערבי חג: 9.05, 10.35
הרכבת תופעל בימי א' בשבוע [illegible]

אלופת ישראל הצטרפה למעגל־הכשלונות שלנו השבוע – 106:80

מכבי ת"א – נוק־אאוט בברצלונה

הספרדים מוטטו את הישראלים משריקת הפתיחה – 2:15 ו־8:26 ★ דקה לסיום, 32 הפרש – 73:105 ★ ערב קודר כבר לא זכור למכבי ת"א זמן רב

כדורסל
שרות „על המשמר"

מכבי תל־אביב לא הצליחה להמתיק אמש בנצחון את מסע־הכשלונות של הספורט הישראלי, כשספגה בברצלונה את אחד מהבוסותיה הצורבות. האלופה הספרדית, שנוצחה ב־תל־אביב בשניות האחרונות 108:107, המטירה ברד־סלים על יריבתה הישראלית – 80:106, בפתיחות משחקי הסיבוב השני בבית־הגמר בגביע אירופה לאלופות בכדורסל.

ברצלונה תפסה את מכבי ת"א כשמר העיבים העלובים ביותר שלה. היא ניהלה עמה משחק של חתול־ועכבר. 5000 הצופים הספרדים, שלא שבעו נחת במשחקיה האחרונים של ברצלונה, לא האמינו למראה עיניהם. נראה שגם כדורסלני ברצלונה נדהמו מחולשת מכבי ת"א. הם שחשו בכך הרסו כליל, תוך הפגנת שוטף ויעיל, את משחקה של מכבי ת"א.

אף אחד משחקני מכבי ת"א, לבד אולי מקן בארלו ברקות מסויימות, לא הצליח להוות יריב לספרדים. מכבי ת"א, הגם שהמאמן רלף קליין ניסה צורות שמירה שונות, נתפסה לחולשה הן מהבחינה הקבוצתית והן מהבחינה האישית. את האכזבה הגדולה ביותר הנחיל דורון ג'מצ'י, מקלעי המעולה של הקבוצה, שהירבה להחטיא ולא ניצל את ידו הטובה להשגת סלי 3 נקודות. רק פעמיים השיג סלים כאלה. קווין מאגי נבלע לא פעם בקרבות מתחת לסלים.

השאר היו גרועים עוד יותר. המאפיין את משחקה של מכבי ת"א היה שחסרה מנהיג. כל רכזיה – חן ליפין, מוטי ארואסטי ווילי סימס – לא ידעו ל„תפוס פיקוד", בניגוד לרכזים של ברצלונה – סולוזאבאל וקוסטה – שהעבירו במהירות רבה את הכדור להתקפה והזינו את הגבוהים וקלעי החוץ.

הפגנה אנטישמית
הצופים הספרדים עודדו את קבוצתם בשאגות רמות, אולם תוך כדי מהלך המשחק נראו ביטויים סיסמאות אנטישמיות, ובניהן כרזה עם צלב־קרס ובצידה השני מגן־דוד. מדי פעם הונפה סיסמא זו מעלה.

פתיחה סוחפת
צהלת הספרדים והשירה האדירה שליוותה את משחקה של ברצלונה הכניסו את השחקנים להתלהבות עצומה. הם היטיבו לשחק בקבוצה, צלפו מכל מצב. הקלעי הטוב במגרש היו שחום־העור ממוצא אפריקני, סביליה, שקלע 28 נקודות. מהן 5 סלי 3 נקודות, סן־אפיפניו, שסבל לאחרונה מפציעה, התעלה רק במחצית הראשונה. הספרדי גבה־הקומה חימנז האפיל, במיוחד לאחר ההפסקה, על שני האמריקנים, מק־דואל ונוריס, אם־כי למקדואל היו מבצעים מצויינים מתחת לסלים.

מכבי ת"א לא היוותה באף אחת מדקות המשחק יריב שווה־כוח לברצלונה, שפתחה בצורה מדהימה – 2:15. מכבי ת"א איבדה את בטחונה. החמישייה הפותחת – ליפין, ברקוביץ, ג'מצ'י, מאגי ובארלו – לא מצאה מענה למשחק הספרדי בניצוחו של „השר" סולוזאבאל. במצב של 4:17 החליף קליין את ליפין החלש במוטי ארואסטי, המנוסה יותר, אבל גם זה ללא הועיל. ברקה ה־7 עלו הספרדים ליתרון של 8:26. ג'מצ'י קלע או סל של 3 נקודות – 11:26 ו־14:30. מכבי ת"א לקתה במשחק ההגנה ואיפשרה לברצלונה לעלות בדקה ה־17 ל־20 הפרש – 20:40, ואחר־כך – 22:42. הספרדים הגדילו ל־22 נקודות – 34:56, וקורנליוס קבע את תוצאת המחצית – 36:56.

התמוטטות מוחלטת
בפתיחת המחצית השנייה ניסו שחקני מכבי ת"א להתאושש בשלושה סלים רצופים מידיהם של מאגי, בארלו וג'מצ'י – 42:56. הספרדים הגיבו – 42:59. בארלו הצליח לתוריד מעט אבל סן־אפיפניו וסביליו היו בכושר קליעה מצויין – 48:71 בדקה ה־27.

ברצלונה הכניסה שחקני־ספסל, אולם גם אלה היטיבו לפעול. בעשר הדקות האחרונות היה חימנז בשיאו, ואילו קוסטה, שהחליף את סולוזבאל המצויין, הכניס תנופה ומהירות למשחקה של ברצלונה, בעוד שמכבי ת"א הלכה ודעכה. חימנז העלה את יתרון ברצלונה ל־25 נקודות – 50:75 ו־52:77. הספרדים שמרו במשך כחמש דקות על פער זה. החטאות כדורסלני מכבי ת"א איפשרו להם לפתוח במתקפת סיום. בדקה ה־36 הגיעה ברצלונה ל־30 הפרש – 66:96, ויתרון־השיא של הקבוצה הספרדית נרשם דקה ועשר שניות לסיום – 73:105 – 32. הפרש: במצב של 75:106 הצליחו סימס וליפין להקטין ל־26 נקודות, אבל לכך לא היתה כל חשיבות.

התבוסה הישראלית היתה מוחצת – 106:80.

שופטי המשחק, איבנוב (בולגריה) ופוייגר (אוסטריה), לא התקשו לנהלו לא מעט בגלל היתרון הספרדי העצום.

● קלעו לברצלונה: סיביליו 28 (5 סלי 3), סאן־אפיפניו 24 (2 סלי 3), מקדואל 18, חימנז 17, נוריס 7, סולוזאבל 6 (1 סל 3), קוסטה 5 ופאלאסיוס 1.

● קלעו למכבי תל־אביב: בארלו 22, מאגי 20, ג'מצ'י 13 (2 סלי 3), סימס 8, קורנליוס 6, ברקוביץ 5 (1 סל 3), ליפין 4 ודניאל 2.

קן בארלו ממכבי ת"א נאבק עם מק־דואל מברצלונה במשחק אמש בספרד (תצלום: איי.פי.)

טרסר – קלן 104:115
במשחק נוסף אמש במחזור ה־8 בבית־הגמר בגביע־אירופה לאלופות בכדורסל ניצחה טרסר במילאנו את סאטורן קלן – 104:115.
במחצית הוליכו האיטלקים – 54:56.
משחקי המחזור ה־9 ייערכו ביום חמישי: מכבי ת"א – דן־בוס; אריס סלוניקי – ברצלונה; פרטיזן בלגראד – טרסר מילאנו; סאטורן קלן – אורתז.

טבלת בית־הגמר

.1	פרטיזן	8	711־760	15
.2	אריס	8	762־794	13
.3	טרסר	8	772־750	13
.4	מכבי ת"א	8	771־765	12
.5	אורתז	8	713־715	11
.6	סאטורן	8	809־828	11
.7	ברצלונה	8	747־781	11
.8	דן־בוס	8	854־756	10

● האתלטית המזרח־גרמניה, כריסטין וואכטל, שיפרה בשנייה את השיא העולמי בריצת 800 מטר באולם כשעברה את המרחק בטורינו, בזמן של 1:57.64 דקה. השיא הקודם היה שייך לסובייטית וארחוצ'בה ונקבע אשתקד.

● האלופה הבלגית, אנדרלכט, זכתה בגביע „אלוף האלופים" בכדורגל כשניצחה את מחזיקת הגביע, מכלן, בה משחק אלי אוחנה – 0:2. המשחק הראשון בין שתי הקבוצות שהיה במכלן נסתיים בתיקו 1:1.

● קבוצת מנצ'סטר־יונייטד עלתה למקום השני בטבלת הליגה האנגלית בכדורגל לאחר שהשיגה נצחון־חוץ על דרבי, בשערה ניצב שוער הנבחרת פיטר שילטון – 1:2.

● האלופה הסקוטית, ריינג'רס, בה משחק אבי כהן, העפילה לסיבוב הרביעי בגביע הסקוטי כשניצחה במשחק־החוזר את רייט רוברס 1:4.

ישראל גברה במשחק דרמטי על איטליה 17:18

פלטה עצר מכת־7 וישראל עלתה לבית־הגמר

כדוריד
שרות „על־המשמר"

במשחקי אליפות העולם, דרגה C בכדוריד, המתקיימים בפורטוגל, קזה אמש נבחרת ישראל נצחון חשוב על נבחרת איטליה – 17:18, במשחק דרמטי.

המשחק היה שקול ברוב דקותיו. חנון בן שער אחר שער הספיק לנבחרת הישראלית כדי לשחק בבית־הגמר על שני הכרטיסים לעלייה לדרגה B בשנה הבאה בצרפת.

הכדורידנים הישראלים הוליכו בסיום דרמטי שתי דקות לסיום – 15:18, ובהמשך הקטינו האיטלקים עד כדי שער – 17:18. שבע שניות לסיום החטיא דור עמר. האיטלקים יצאו להתקפה מתפרצת ונפסקה מכת־7 לזכותם, אותה עצר השוער ישראל פלטה.

שערים לישראל: ורד 6; זלינגר 4; קושניר 2; דיין 2; סומך 2; צרפתי 1 וגת 1.

במשחק אחר בבית הישראלי, שהיה שלשום, גברה איטליה על פורטוגל – 16:23. אוסטריה – הולנד 15:18.

מחר תשחק ישראל עם אוסטריה ואיטליה עם הולנד.

משחקי חוץ לשתי המובילות נגד יריבות־תחתית:

הפועל ירושלים – בנתניה הפועל חיפה בר"ג נגד הכח

ארצית
שתי המובילות בטבלת הליגה הארצית בכדורגל יקיימו מחר, במחזור ה־22, משחקי־חוץ: הפועל ירושלים תשחק בנתניה, נגד קבוצת התחתית של בית"ר נתניה, והפועל חיפה תתמודד באיצטדיון רמת־גן עם הכח רמת־גן.

● המובילה, הפועל ירושלים, שבה מבית"ר נתניה, אולם המארחים ינסו לנצל מחר את מגרשם ול„נגוס" משהו מהנקודות של הקבוצה הבכירה, שהביסה את הנתנייתים בסיבוב הראשון – 0:4.

● השנייה בטבלה, הפועל חיפה, תשחק מחר באיצטדיון וינגייט ברמת־גן עם קבוצת הכח רמת־גן, מקום ה־12, המנסה להיחלץ ממצבה הקשה. בסיבוב הראשון 1:2 להפועל חיפה.

● השלישית, הפועל טבריה, תארח מחר את הפועל בת־ים, גם היא מהתחתית. סיכויי הטבריינים להוסיף 3 נקודות למאזנם טובים. בסיבוב הראשון – 2:2.

● מכבי יבנה, הרביעית, תשחק מחר במגרשה עם קבוצת התחתית של מכבי רמת־עמידר. בסיבוב הראשון – 1:1. הפעם עדיפים סיכויי יבנה.

● מכבי יפו, הנאבקת על מקומה בליגה העליונה, תשחק מחר באיצטדיון „באגן בימוי" עם מכבי שעריים, שגילתה יכולת נאה במחזורים האחרונים. לא תהיה זו הפתעה אם שעריים תנצח. בסיבוב הראשון – 0:1.

● מאבק מעניין יהיה היום מחר, בין קבוצות מרכז הטבלה של הפועל חדרה והפועל יהוד. החדרתים ישתדלו לנצל את ביתיותם ולגמול ליהוד, שניצחה בסיבוב הראשון – 1:3.

● סוגרת הטבלה, הפועל עכו, תתמודד מחר במגרשה עם קבוצת הצמרת של הפועל רמת־גן. המארחים ינסו להפתיע, אבל אם הרמת־גנים יהיו בכושרם הטוב, יוכלו לחזור עם נצחון כמו בסיבוב הראשון – 0:1.

השעה הראשית – 3 אחה"צ.

הטבלה הארצית
(אחרי 21 מחזורים)

.1	הפועל ירושלים	24־46	50
.2	הפועל חיפה	13־28	44
.3	הפועל טבריה	29־43	40
.4	מכבי יבנה	22־24	32
.5	הפועל רמת־גן	23־22	31
.6	מכבי שעריים	25־29	28
.7	הפועל חדרה	31־32	28
.8	הפועל יהוד	31־31	28
.9	מכבי יפו	18־16	25
.10	בית"ר נתניה	25־19	24
.11	הפועל בת־ים	25־22	23
.12	הכח רמת־גן	26־19	20
.13	מכבי עמידר	34־21	20
.14	הפועל עכו	34־13	12

● גיורדי: אליפות ישראל לנוער ולנערות יהיה מחר ב־11: למנה"צ בקרית־הצעירים ברמת־השרון.

● שחיה: גמר אליפות ישראל למתחקים ארוכים תיערך מחר ב־ 4.30 אחה"צ בבריכת גבעת־חיים, איחוד.

● ואבקות: אליפות הפועל לנוער תיערך מחר ב־10 בבוקר באולם בנס־ציונה.

● אתלטיקה: המחזור ה־3 בליגת הפועל ייערך מחר ב־3 אחה"צ באיצטדיון בהדר־יוסף.

מיחיץ' ימשיך לאמן ללא עוזר: נדחתה תביעה להתפטרותו

מאת ראובן חנניה

עליאף בשלוות הנבחרת הלאומית בכדורגל ימשיך המאמן הלאומי מיליינוב מיחיץ' לקבל ביטוי מהתלאורות. אתמול, בתום ישיבת הועדה המקצועית, לא הוחלט על צעדים מעשיים.

למעט חבר אחד, אלי מילר, שתבע את פיטוריו של המאמן, היתה נימה אפטימית והוחלט לאפשר למאמן להכין בכל זאת את הנבחרת לקראת משחקי אוקיאניה בחודש הבא.

יו"ר הנהלת ההתאחדות לכדורגל, שאול סוירי, היה בדיעה שאין צורך בהצמדת עוזר למאמן, כפי שהוצע. מיחיץ' הביע את התנגדותו לעוזר.

כדורגל
נבחרת הנוער שובצה בדרום־אמריקה במוקדמות אליפות העולם
מאת ראובן חנניה

נבחרת הנוער של ישראל בכדורגל שובצה בבית דרום־אמריקה במוקדמות אליפות העולם שיתקיים בחודש מאי.

לא ברור עדיין באיזה בית תשובץ נבחרת הנוער שלנו. בבית אי ישחקו ארגנטינה, המארחת, בוליביה, אקוודור, פרו וצ'ילה. בבית ב' – ברזיל, קולומביה, פאראגוואי, אורוגוואי וונצואלה.

שתי הראשונות מכל בית יעלו לשלב הבית־הגמר, ממנו תבשור רק נבחרת אחת. שלוש נבחרות יעלו לטורניר־הגמר של הגביע העולמי שייערך ב־ערב־הסעודית.

● במשחק המרכזי שנערך השבוע בגביע־המדינה בכדורסל לנכים, גברה קבוצת אילן יפו על א.נ. נתניה – 66:68. לאחר 24:34 במחצית.

שני משחקים כבר היום: חולון — הפועל פ"ת; לוד — באר־שבע

מכשולי־חוץ למובילות

מכבי נתניה ברמת־גן נגד בית"ר תל־אביב ☆ מכבי חיפה רוצה עוד נצחון על הפועל תל־אביב ☆ כפר־סבא – אתגר למכבי תל־אביב ★ קרב מסקרן בבלומפילד: בית"ר ירושלים – שמשון

לאומית
שלוש הראשונות בטבלת הליגה הלאומית בכדורגל ייצאו מחר, במחזור ה־22, למשחקי חוץ קשים. המובילה, מכבי נתניה, תתמודד באיצטדיון ברמת־גן עם בית"ר ת"א; השנייה, הפועל ת"א, תשחק בקרית־אליעזר עם מכבי חיפה והשלישית, הפועל כפר־סבא, תיפגש ברמת־גן עם מכבי ת"א.

משחק מסקרן יהיה מחר בבלומפילד בין בית"ר ירושלים ושמשון ת"א, בעוד שבני־יהודה ת"א תנסה להנחית מהלומה נוספת, בחוץ, למכבי פ"ת, סוגרת הטבלה.

שני משחקים ייערכו כבר היום: הפועל צפריירים חולון תארח את הפועל פ"ת, והפועל לוד תשחק במגרשה עם הפועל באר־שבע.

● בית"ר ת"א נגד מכבי נתניה, כ־1 באיצטדיון ברמת־גן, קרב מסקרן. מכבי נתניה תאבק על זכייה במלוא הנקודות כדי לחזק את מקומה בפיסגה. בית"ר ת"א, שלושה מחזורים ללא נצחון, תעשה מאמץ עליון כדי לחזור למסלול־הישגים. ביום טוב מסוגלת בית"ר ת"א לגמול לנתנייתים על נצחונם בסיבוב הראשון – 0:1. ישפוט: רחמים רינצ'י.

● במשחק שני ברמת־גן, ב־3, מיפגש בין מכבי ת"א והפועל כפר־סבא. מכבי ת"א כבר שכחה מעט־נצחון (עשרה משחקים רצופים לא זכתה). גם מחר תתקשה להשיג את מלוא הנקודות מול יריבתה המצטיינת מהפועל כפר־סבא. מכבי ת"א יודעת היטב שמעידה נוספת תרחיק אותה מהשתתפות בפליי־אוף העליון. קרב שקול, כמו בסיבוב הראשון – 1:1. ישפוט: רחמים לויה.

● הפועל ת"א זוכרת היטב את כשלונה הצורב בסיבוב הראשון בבלומפילד נגד מכבי חיפה – 5:1. מחר, באיצטדיון בקרית־אליעזר יסכלו התל־אביבים מהרכב חסר של הבלמים ה„מוצהבים", יוסי ואנה ויעקב סגל, וכן המגן המורחק דוד הרשקוביץ. הדבר יכול להקל על דניאל בראיילובסקי וחבריו לזכות שוב במלוא הנקודות, אם־כי הפועל ת"א תשתדל לחזור למחות עם נקודה. ישפוט: יעקב שיינר.

● מאבק מעניין יהיה בבלומפילד, בין שמשון ת"א, הנמצאת בחלקה העליון של הטבלה, לבין בית"ר ירושלים, שאינה מצליחה לחזור לאיתנה מעונת האליפות שלה. הירושלמים יעשו כל מאמץ לגמול לשמשונים שניצחו בסיבוב הראשון – 0:1. שמשון היא אנדרדוג־לפיצוח ולא תהיה זו הפתעה אם תנצח שוב. ישפוט: עובדיה צבי.

● סוגרת הטבלה, מכבי פ"ת, תארח באיצטדיון הפועל פ"ת את בני־יהודה ת"א. המתפתחקואים גילו חולשה רבה ותהיה זו הפתעה אם יצליחו לנצח, או אפילו לסיים בתיקו. במשחק הבית עם בני־יהודה, הם קבלו גול מה שנתנה ב־הגלה סנבה.

בסיבוב הראשון – 1:11. ישפוט: יאיר טילינגר.

● דרך־קרב מעניין יהיה היום ב־3 בחולון, בין קבוצות הפועל צפריירים חולון והפועל פ"ת. שתי הקבוצות יופיעו במטרות מנוגדות: הפועל פ"ת, שגילתה במחזורים האחרונים כושר מצויין בהתקפה, שואפת להתקדם כלפי מעלה בעוד שחולון רוצה להתרחק מתחתית. המארחים יבקשו לנצל את מגרשם ולהפתיע את הפתחתקואים, שניצחו בסיבוב הראשון – 0:2. ישפוט: יוסף דיאמנט.

● קבוצת הפועל לוד והפועל באר־שבע לא הלהיבו במחזורים האחרונים. לוד לא ניצחה חמישה מחזורים ובאר־שבע ארבעה. היום ייפגשו השתיים בלוד (2.30). באר־שבע טובה יותר, אבל לוד ביתית. צפוי מאבק שקול. בסיבוב הראשון – 1:2 לבאר־שבע. ישפוט: עובדיה בריבנקו.

השעה הראשית – 3 אחה"צ.

הטבלה הלאומית
(אחרי 21 מחזורים)

.1	מכבי נתניה	28־39	41
.2	הפועל ת"א	14־22	39
.3	הפ. כפר־סבא	17־25	35
.4	שמשון ת"א	17־23	33
.5	בית"ר ת"א	20־29	33
.6	הפועל פ"ת	25־31	31
.7	בית"ר י־ם	25־27	30
.8	הפ. באר־שבע	15־15	27
.9	בני־יהודה ת"א	14־15	25
.10	מכבי ת"א	24־27	25
.11	מכבי חיפה	21־21	22
.12	הפועל חולון	20־16	21
.13	הפועל לוד	45־15	14
.14	מכבי פ"ת	30־11	12

* * *

משחקי המחזור ה־22
היום
● הפועל חולון — הפועל פ"ת
● הפועל לוד — הפ. באר־שבע
מחר
● מכבי חיפה — הפועל ת"א
● מכבי ת"א — הפ. כפר־סבא
● בית"ר ת"א — מכבי נתניה
● מכבי פ"ת — בני־יהודה
● בית"ר י־ם — שמשון ת"א

מרחץ דמים בבחירות בבנגלדש; 100 נהרגו בהתנגשויות בדאקה

דאקה. — עשרות אנשים נהרגו בהתנגשויות שהיו בדאקה ביום ד' במהלך הבחירות בבנגלדש.

מפלגות האופוזיציה הודיעו כי לפחות 100 אנשים נהרגו, אך ממקורות ממשלתיים נמסר כי מספר ההרוגים מגיע ל־68.

המשטרה ציינה, כי קרבות התנהלו בין קבוצות יריבות, תוך הפעלת נשק חם, פצצות וסכינים.

למעלה מ־8,000 אנשים נפצעו בהתנגשויות ורבים מהם עדיין מאושפזים בבתי החולים.

פעילים חמושים חטפו קלפיות, העלו באש מרכזי בחירות וחטפו פקידים שפיקחו על ההצבעה. כתוצאה מכך נאלצו השלטונות להפסיק את הבחירות בלפחות 2,500 מרכזים.

במהלך ההתנגשויות הועלו באש גם 100 מכוניות ברחבי המדינה.

המשטרה תקפה כתבים וצלמים. שוטרים עצרו לזמן מה את הצלם העובד עבור רויטר והחרימו את המצלמה שלו.

בעקבות מרחץ הדמים בבחירות שבהן בחרו התושבים את נציגיהם המקומיים ברחבי המדינה, חוששים כי יהיו מעשי אלימות נוספים בבחירות לפרלמנט, שנקבעו ל־3 במרץ. מפלגות האופוזיציה קראו להחרים בחירות אלה.

רבין וערפאת זומנו „יחד" בראיון טלוויזיה ששודר בצרפת

רבין הביע תקווה שהמרי יצמיח מנהיגות חדשה, ואף התייחס ב„חיוב": עכשיו הם סומכים על עצמם ■ ערפאת הצהיר שוב על נכונות לנהל מו"מ במסגרת ועידה בינ"ל

מאת ארנון יפה, כתב „על המשמר" בצרפת

ראש אש"ף ערפאת ושר הבטחון רבין הופיעו בערוץ הטלוויזיה הצרפתי „אנטן דוז" בזה אחר זה, בתוכנית אחת שהוקרנה אמש. צופים צרפתים חשבו, כי הנה נערך לעיניהם דיאלוג. אך האשלית נמוגה מהר. ערפאת רואיין מספר ימים קודם בתוניס ולא בירושלים, כפי שאפשר היה לחשוב מכמה שנראה על המסך. ערפאת אמר כי יהיה מוכן לשאת ולתת עם ישראל בוועידה בינלאומית. „שתהיה ועידה בינלאומית. לא נישא וניתן עם רוחות רפאים אלא עם האויב, עם ממשלת ישראל".

רבין חזר, בתארו את המרי הפלשתיני כ„חיובי לעתיד". הוא ממתין לצמיחת מנהיגות פלשתינית מקומית חדשה בשטחים מתוך המרי. הוא אמר: „זו פעם ראשונה מאז ה־15 במאי 1948 שהפלשתינים נוטלים גורלם בידיהם, ומגינים על עניינם ללא „סיוע" מבחוץ. מדינות ערב והטרור של אש"ף איכזבו ותיסכלו אותם. עכשיו שהם סומכים על עצמם, אני מקווה שזה יוביל להופעת מנהיגים חדשים אתם נדבר".

לדבריו, כל פלשתיני בשטחים יוכל להיבחר לנציג במו"מ פרט לאלה שבבית הכלא. ערפאת התחמק מתשובה ברורה על שאלה מה הם עבורו השטחים הכבושים, הוא אמר כי הכל נקבע בהתאם ל„ליגליות בינלאומית, שהיא כל החלטות האו"ם במיקשה אחת, כולל 242". לפי שעה, ערפאת לא רואה אופציה אחרת, אלא המשך המאבק בכל השיטות. „עד כה נתתי הוראה שלא להשתמש בנשק חם, אבל העתיד תלוי במדיניותה של ישראל".

בכתבות בין הראיונות הופיעו ישראלים, פלשתינים וערבים ישראלים, שיחלו לשלום.

פרשת פרופיומו תונצח בסרט

מאת דפנה ורדי, כתבת „על המשמר" בבריטניה

עשרים ושבע שנים לאחר נפילת ממשלתו של מקמילן עקב „פרשת פרופיומו," שהסעירה את בריטניה, החלה חברת הסרטים „פאלאס," בהכנות לשיחזור הפרשיה בסרט שייקרא „סקנדלים."

שר המלחמה הבריטי נאלץ להתפטר ממשרתו לאחר ששיקר לפרלמנט בכל הנוגע ליחסיו עם „המארחות" מנדי רייס דיוויס וכריסטין קילר, שקיימו באותו זמן קשרים גם עם נספח הצי הסובייטי, בעלה של המלכה ואחרים.

בלונדון נמסר אתמול כי עדיין לא הוחלט מי יגלם את דמותו של ג'והן פרופיומו. מגעים מתקיימים עם אנטוני הופקינס, מייקל אלפיק ורונלד פלסנס.

קנדה ובריה"מ ישתפו פעולה בלכידת נאצים

אוטאווה. — קנדה ובריה"מ חתמו על הסכם שיתוף פעולה, שיקל על שתי המדינות לאסוף הוכחות על פעילותם של פושעי מלחמה נאצים — הודיע באוטאווה שר המשפטים של קנדה.

בתוקף הסכם זה, שנחתם בראשי תיבות כבר ב־30 בדצמבר במוסקווה, אך פורסם רק ביום ד', יוכלו משפטנים, היסטוריונים ושופטים קנדיים לבקר בבריה"מ, לאסוף שם מיסמכים ולחקור עדים, בהתאם לנוהל המשפטי הקנדי.

הוכחות אלה יוצגו לאחר מכן בבית משפט קנדיים במשפטים נגד אנשים החשודים כנאצים.

משרד המשפטים הקנדי מבקש להגיע להסכמים דומים עם שבע מדינות אחרות. עקרונית הוסכם על הכנה דומה עם צ'כוסלובקיה ומצפים שבקרוב ייחתמו הסכמים כאלה גם עם הולנד ועם ישראל. משא ומתן מתנהל בעניין עם הונגריה, פולין, רומניה והרפובליקה הפדראלית. (ע"צ)

● משרד ההסברה של כווית הורה לסגור את העיתון „אל ראי אל עאם" ליום אחד, אחרי שפירסם מאמר שהצנזור הורה להשמיט. במאמר הראשי העיתון מתח ביקורת על הפגנות הפלשתינים בשטחים.

זכו בפיס

ב„וילה + הלוו" זכה המספר 373757.

בסך "10,000.00 ש"ח זכו המספרים: 127744; 188834; 212957; 219762; 286069; 517250; 545305; 718783.

בסך "1,000.00 ש"ח זכו המספרים: 027452; 034852; 044483; 058927; 076632; 077400; 112221; 116948; 115997; 136567; 140631; 155519; 194484; 210695; 210801; 273126; 273239; 277339; 282888; 290253; 333134; 403241; 415258; 423981; 428555; 452426; 482653; 486849; 494190; 499955; 501894; 503672; 505712; 509822; 515334; 516539; 523067; 538704; 544707; 558913; 569131; 576554; 594931; 601496; 625322; 636683; 660969; 679407; 682683; 710015; 718893; 721835; 750601; 753410; 792586; 801220; 802325; 824949; 845585; 858681; 863170; 869107; 869298; 898195.

בסך "200.00 ש"ח זכו הכרטיסים שמספריהם מסתיימים בו 0593; 6076; 7153; 8966.

בסך "100.00 ש"ח זכו הכרטיסים שמספריהם מסתיימים בו 345; 460.

בסך "25.00 ש"ח זכו הכרטיסים שמספריהם מסתיימים בו 024; 329; 514; 845.

כל הכרטיסים שמספריהם מסתיימים בספרה 0; 4; 5 זכו בסך של 2.50 ש"ח.

חיילים דרום־אפריקנים שדיכאו המרידה וקבוצת מורדים שנכנעה בממבוטו, בופוטצואנה (תצלום: אי. פי)

ערפאת: אכיר בישראל במקביל להקמת מדינה פלשתינית עצמאית

דברים אלה כלולים בראיון ל„שטרן" שבו הציג תוכנית־שלום

מאת אורי הורדביץ, כתבנו לענייני המזה"ת ואהרון ניר, כתבנו באיטליה

גורמים פלשתינים הדגישו אתמול שתוכנית השלום החדשה שערפאת הציג בראיון לשבועון החדשות הגרמני „שטרן", מדגישה בפעם הראשונה, לדברי גורמים אלה, נכונות של אש"ף להכיר בקיום ישראל במקביל להקמת מדינה פלשתינית עצמאית ברצועה ובגדה.

ערפאת אמר בראיון כי ההכרה בישראל תהיה בין הנושאים שיעסוק בהם אש"ף במהלך הוועידה הבינלאומית. ערפאת גם טען שחיוני שממשלת ישראל תהיה מיוצגת בוועידה. בתכנית ערפאת כמה שלבים, בהם להביא את השטחים תחת פיקוח בינלאומי, קיום בחירות בשטחים, וכינוס ועידה בינלאומית.

הפגנת סולידריות עם הפלשתינים

רומא. — את ביקורו של ראש ממשלת ישראל יצחק שמיר ברומא תקדים הפגנת „סולידריות עם העם הפלשתיני" בחוצות רומא בשבת אחר הצהריים ב־13 בפברואר.

ההפגנה התמונית היא ביוזמת האגודה לידידות איטליה־פלשתינה והליגה הבינלאומית לזכויות ושחרור העמים. בהפגנה תומכות כל המפלגות הפוליטיות באיטליה, שלוש הקונפדרציות המקצועיות הגדולות וארגונים קתוליים ופאציפיסטים. מאות אוטובוסים יסיעו חינם את המשתתפים מכל קצווי איטליה. אלה יופיעו עם כרזות ענקיות שיקראו „לשים קץ לדיכוי בשטחים הכבושים" ולמען „כבוד לזכויות האישיות והאזרחיות של האוכלוסיות הפלשתיניות ולמען „זכות העם הפלשתיני למדינה עצמאית לצד מדינת ישראל".

ביום ב', אחרי ששמיר יגיע לרומא, יקיימו האיגודים המקצועיים מסיבת עיתונאים על ההתרחשויות בשטחים.

הוועדה המקומית לתכנון ולבניה
אילת
הודעה עפ"י סעיף 149(1) לחוק התכנון והבניה תשכ"ה—1965
[illegible]
יוסי הנמן, יו"ר הועדה

דרושה עוזרת
לעבודות בית
+ לינה
לתתקשר 03-701154
החל מיום א'

„טלכור" תייצר חלק עבור מטוס ה„טורנדו"

מאת דפנה ורדי, כתבת „על המשמר" בבריטניה

חברת „טלכור," מישראל זכתה באחרונה בחוזה לפיתוח חלק למטוס הקרב האירופאי „טורנדו", בסכום של 250,000 דולר — מוסר השבועון לענייני הגנה „ג'יינס."

לדברי העתון, „טלכור," מקווה להשיג גם את חוזה הייצור לחלק, שפיתוחו יימשך כחודשיים. חברת „טלכור," זכתה באחרונה גם בחוזה של מליון דולר לייצור חלקים עבור חברת „אי.איאל," האמריקנית.

● גופים ירדנים החליטו להגיש סיוע פיננסי נוסף לתושבי השטחים הכבושים, לפי בקשת הממשלה — נמסר ביום ד'. האיגוד הכללי של אגודות הצדקה הירדניות יעניק סכום של כ־150 אלף דולר לארגוני צדקה בירושלים, חברון ושכם.

הקרן למען בטחון ישראל
פינה חמה ללב"י
השבוע
☆ התרומה הגבוהה: תרומת ה„שקם" על סך 1000 ש"ח שבאה במקום הוצאה לקיום טקס פתיחה חגיגי לחנות שקם החדשה בכתיים.
☆ התרומה המרגשת: הגב' פרידה יגר, תרומת 190 ש"ח לכבוד נכדה דוד גרינצוי המתגייס לצה"ל בימים אלה.
☆ התרומה הצעירה: ביה"ס ארלוזורוב, חולון תרמו ללב"י 964 ש"ח
היום יותר מתמיד — תן לבך ללב"י
קרן לב"י: רח' ד' (ארניא) 17, הקריה, תל־אביב. 64734

צוותא לתרבות מתקדמת
תיאטרון
„קופסה שחורה" היום — 12.1, ב־15.00
„ברווזים" שבת — 13.2, ב־20.30 וב־22.30
„סולמות" יום א' — 14.2 ויום ב' — 15.2, ב־20.30
„קידוש" יום ד' — 17.2 ויום ה' — 18.2, ב־20.30
אירועים מיוחדים
„לדבר שלום עם הפלשתינאים" — דברים: עמוס עוז, א.ב. יהושע, ס. יזהר, דליה רביקוביץ, ארז ביטון, יוסי יזראעלי, אבי רביניצקי, אברום בורג, שלמה ארצי, אורי ליפשיץ, משה עמירב, דני הורביץ, מוטי לרנר, הלל מיטלפונקט, מרים קינן ועוד. יום ג' — 16.2, ב־20.30.
המדרשה למחשבה סוציאליסטית: „האוסטרו־מרכסיזם מחוץ" — על משנתו של מאקס אדלר. שוחח יעקב חורביץ. ג' — 16.2, ב־16.30.
מוסיקה
שחרית 11:11 — מקהלת הקיבוץ הארצי בניצוחו של אהרון חרליפ. מיצירות שוץ, שיין, ברוקנר, בר־חיים, חולדהיים, בראון, שירים אנגליים ושורידית, כושיים. שבת — 13.2, ב־11.00.
בידור
אריק סיני ודני רובס — הערב — 12.2, ב־22.00 ובחצות.
„מועדון הוודוויל בצוותא" — בהנחיית יואב קוטנר: אריק קלפטון וחברים. יום ה' — 18.2, ב־23.00.
בצוותא מוצגת תערוכתו של אלאמר ירדן

טלקס

● מורים דרוזים שובתים בגלל אי־קבלת משכורתם

100 מורים בבית־הספר התיכון האזורי הדרוזי מרכז הגליל שובתים זה שלושה ימים בגלל אי־תשלום משכורתם בשלושת החודשים האחרונים.

המורים הודיעו כי ישבתו עד שיקבלו את משכורתם.

מהמועצה האזורית מרכז הגליל, המאגדת ארבעה כפרים דרוזים, נמסר, שקופת המועצה ריקה ואין באפשרותה לשלם את משכורותם של המורים השובתים. **יהודה צור**

● פער מחירים גדול בפיצוחים

פער מחירים של 160 אחוז במחירי הפיצוחים בחיפה נתגלה בסקר שערכה הרשות להגנת הצרכן שליד מועצת פועלי חיפה.

הסקר, שבוצע על־ידי מתנדבות הרשות, התמקד בחנויות לממכר פיצוחים ברחובות הרצל, יחיאל ופיקין שבהדר הכרמל.

מתנדבות הרשות ערכו גם סקר של מוצרי מזון בקריות שליד חיפה, בו השוו מחיריהם של מוצרים שונים בחנויות של „סופר־סל", „היפר־זול" ומרכולים של אגודת „הצפון". גם בסקר זה נמצאו פערי מחירים גדולים. הפער במחירה של קופסת מקרלים הגיע ל־83 אחוז ושל קופסת אפונה ל־46 אחוז. **קובי מגדל**

● המר והראשון לציון — אורחי ישובים בצפון

חיים המשותפים בין דתיים לחילוניים בארץ צריכים להתנהל מתוך הסכמה הדדית ולא על־פי חקיקה. אמר אתמול שר־הדתות, זבולון המר, בפגישה עם תלמידי כיתות י"ב של בית־הספר התיכון הדתי שבשדה אליהו ובית־הספר המשותף „עמק חרוד" בעין־חרוד.

בפגישה נטלו חלק גם הרב הראשי לישראל, הראשון לציון, הרב מרדכי אליהו, וח"כ נחמן רז.

החוקים מרחיקים את הציבור מהדת, אבל יש צורך בחקיקה מינימלית שתאפשר לדתיים ולחילוניים לחיות בצוותא", אמר המר.

ח"כ נחמן רז נגד הכפיית הדתיות אבל הסתייג גם ממצב שכינה חילוניות להכעיס.

הפגישה עם התלמידים נערכה במסגרת סיור בן יומיים שערכו הרב הראשי ושר הדתות בקיבוצים ומושבים בצפון הארץ. **שלמה גלזר**

● „כצט" מכרה ב־5.5 מיליון ש"ח ב־87

מכירות המפעל של חברת „כצט" תעשיות כימיות שבאיזור התעשיה בקרית־מלאכי הסתכמו ב־5.5 מיליון ש"ח ב־1987.

במסיבת עתונאים שנערכה אתמול נמסר, כי המפעל מעסיק 65 עובדים ומייצר כ־200 תכשירים רפואיים המיועדים לחולים כרוניים. **עזרא אבירן**

● מפוטרי „רהיטי נצר־סירני" הפגינו ליד המפעל

קבוצה של פועלים מפוטרים הפגינה אתמול לפני הדלתות הסגורות של מפעל הרהיטים של קיבוץ נצר־סירני בבאר־יעקב.

העובדים, שטענו כי הקיבוץ, בעלי המפעל, לא עומד בתנאים שסוכמו עם בורר מטעם ההסתדרות על תנאי פרישתם, נפגשו בשעות הצהריים עם נציג מטעם המפעל, חבר קיבוץ נצר־סירני.

מטעם הקיבוץ נמסר, שבקרב חלק מהעובדים היתה אי־הבנה לגבי תנאי הפרישה, וזאת סולקה בעקבות שיחתם עם המפגינים המפוטרים, מיד לאחר מכן חזרו המפוטרים לבתיהם.

מפעל הרהיטים של נצר סירני נסגר למעשה כבר ב־26 בינואר, שאחר, והקיבוץ החליט שלא להעסיק עוד עם עבודה שכירה, מה עוד שהמפעל התקשה לאחרונה בהשגת הזמנות חדשות. (עתי"ם)

שר־התיירות־והמשפטים, אברהם שריר, סייר אתמול בישובי יהודה ושומרון בהקשר לפיתוח התיירות באזור. בתמונה: השר שריר מניח זר על מצבה לזכר עופרת מוזס באלפי מנשה (צילום: מאיר כפיר / י.פ.א.)

מזכיר ביהמ"ש לתעבורה נעצר עד תום ההליכים

מעצרו של אברהם פלאי, המזכיר הראשי של בית־המשפט לתעבורה בתל־אביב, הוארך אתמול עד תום ההליכים המשפטיים נגדו.

הארכת המעצר, שנערכה ללא נוכחותו של פלאי, התאפשרה לאחר שסניגורו, עו"ד שמואל צנג, הביע את הסכמתו לכך.

הדיון בפרשת הפרקליטות להאריך את מעצרו של פלאי היה אמור להיערך ביום א', באולמו של השופט אריה סגלסון בבית־המשפט המחוזי בתל־אביב. כאמור, הודיע אתמול עו"ד צנג על הסכמתו לבקשתה של התובעת, עו"ד הלנה ביילין, לעצור את מרשו עד תום ההליכים, והשופט סגלסון חתם על הארכת המעצר.

עו"ד צנג ביקש שבית־המשפט לא יראה בהסכמתו למעצר הודאה מטעם פלאי באשמה והודיע, כי הוא שומר לעצמו את הזכות לבקש את ביטול המעצר, בהמשך המשפט.

כזכור, מואשם פלאי בשורת עבירות שוחד, מרמה, זיופים והפרת אמונים במסגרת תפקידו בבית המשפט. (עתי"ם)

חוקר פרטי חשוד בשיחוד שוטר תמורת מידע ממחשב המשטרה

מאת יואב אביב, כתב „על המשמר"

שוטר לשעבר, שמתמחה במשרד חקירות פרטי, החשוד במתן שוחד לרס"ר משטרה תמורת קבלת מידע מסווג מהמסוף המשטרתי, שוחרר אתמול בבית־משפט השלום בחיפה בערבות של 5000 ש"ח.

השופט עמירב רנר קיים את הדיון בלשכתו ואסר כניסת עתונאים. השופט נענה לבקשת הסניגור, עו"ד טומי גרשי, ואסר על פרסום שמו של החשוד.

באי־כוח המשטרה, מפקח אלי שחר, טען, כי החשוד יצר קשר עם רס"ר במשטרת חיפה שבאמצעותו קיבל פרטים מהמסוף המשטרתי על אנשים וכלי רכב ותמורת מידע זה שילם שוחד לשוטר.

נציג המשטרה אמר כי החקירה בפרשה זו נמשכה מספר חודשים וטרם נסתיימה. הוא טען כי החשוד אינו משתף פעולה עם החוקרים וביקש להאריך את מעצרו בחמישה ימים.

בפרשה זו נעצרו גם רס"ר המשטרה ושני בעלי משרדי חקירות פרטיים. אחד מהם מעבידו של החשוד, ושוחררו שלשום בערבות משטרתית.

מפקח שחר סיפר עוד בבית־המישפט, כי חוקרי המשטרה פשטו על המשרד בו עבד החשוד ותפסו תיקי חקירה ורשימות הדרושים לחקירה.

בא־כוח החשוד, עו"ד טומי גרשי, טען, כי כל המעורבים בפרשה שוחררו בערבות במשטרה, והחשוד מועסק כשכיר במשרד חקירות פרטי ואין לו מידע או ידיעות בקשר לפרשה.

השופט עמירב רנר הורה לשחרר את החשוד בערבות של 5000 ש"ח וציווה עליו להתייצב לחקירה בכל עת שיוזמן לכך ע"י המשטרה.

● אגודת השוחרים של אוניברסיטת בן־גוריון בישראל בחרה באברהם (בומבה) שביט לתפקיד נשיא האגודה, שביט מחליף בתפקיד זה את מרדכי מאיר, אשר ייסד את האגודה לפני כ־4 שנים.

הצלם התעקש לצלם והשופט איים במעצר

מאת יואב אביב, כתב „על המשמר"

„אם זה צלם שלך הוא יסע מפה לקישון" — אמר אתמול נשיא בית משפט השלום בחיפה, רם סביר, לעיתונאי, לאחר שדקות אחדות קודם לכן ביקש מצלם העיתונות עמנואל אילן מ„ידיעות אחרונות" לעזוב את בית־המשפט.

צלם העיתונות המתין על־פי גירסתו בבית־המשפט על מנת לצלם את החשוד במתן שוחד לשוטר במשטרת מרחב חיפה. כשהגיע החשוד הלך בעקבותיו והחל לצלמו במסדרונות בית־המשפט. לדבריו, הוא לא ביקש לצלם את עובדי בית־המשפט, אלא התמקד בצילום החשוד, ולא נכנס לתוך המזכירות.

אנשי המזכירות אומרים, כי אינם יודעים את מי צילם, אך הבחינו בהבזק אור של מצלמה. לדברי צלם העיתונות הורה לו נשיא בית־המשפט לפרק את המצלמה ולעזוב את בית־המשפט. משסירב לעשות זאת התפרץ עליו השופט בחמת זעם וביקש להזמין ניידת. אז החליט הצלם לעזוב את המקום בלי לבצע את מלאכתו.

מאוחר יותר פנה השופט רם סביר לאחד מכתבי העיתונים בעיר ואמר לו „אם זה צלם שלך הוא יסע מפה לקישון" (בית המעצר בחיפה).

כתבנו מציין, כי באחרונה מורגש מתח רב במסדרונות בתי־המשפט בחיפה בעקבות הפרשיות שנחשפו. אחד מעובדי בית־המשפט אמר, כי השופטים חרדים ששמם ישורבב לפרשיות שונות שאולי אינן נוגעות להם כלל.

שערי מטבע־חוץ בנק הפועלים — 11.2.1988

	יחידה	מקטעים: קניה	מקטעים: מכירה	העברות והמחאות: קניה	העברות והמחאות: מכירה	שערים יציגים
סל מטבעות	1	—	—	1.7066	1.7279	1.7174
דולר אמריקאי	1	1.54	1.61	1.5752	1.5948	1.5846
מרק גרמני	1	0.91	0.96	0.9302	0.9418	0.9369
לירה סטרלינג	1	2.72	2.85	2.7699	2.8045	2.7853
פרנק צרפתי	1	0.26	0.28	0.2753	0.2787	0.2770
ין יפאני	100	1.20	1.26	1.2199	1.2352	1.2282
גילדן הולנדי	1	0.81	0.85	0.8284	0.8387	0.8339
פרנק שווייצרי	1	1.12	1.17	1.1361	1.1503	1.1415
כתר שבדי	1	0.25	0.27	0.2611	0.2644	0.2623
כתר נורווגי	1	0.24	0.25	0.2455	0.2486	0.2471
כתר דני	1	0.24	0.25	0.2432	0.2462	0.2444
מרק פיני	1	0.37	0.39	0.3832	0.3880	0.3860
דולר קנדי	1	1.22	1.28	1.2454	1.2610	1.2530
דולר אוסטרלי	1	1.08	1.16	1.1225	1.1366	1.1294
ראנד דר' אפריקאי	1	0.46	0.78	0.7716	0.7812	0.7760
פרנק בלגי	10	0.43	0.46	0.4449	0.4504	0.4477
שילינג אוסטרי	10	1.30	1.36	1.3252	1.3417	1.3328
לירה איטלקית	1,000	1.24	1.31	1.2616	1.2774	1.2703

בפלילים

מפקח ראשי במס הכנסה חשוד בשוחד ובסחיטה

קלמן אלכסנדר, מפקח ראשי במשרד פקיד שומה 5 בתל־אביב, הובא אתמול לבית־משפט השלום בתל־אביב ונעצר ל־7 ימים כחשוד בקבלת שוחד וסחיטה באיומים מבעל חברה שבמשרדיה ערך ביקורת ספרים.

בא־כוח המשטרה, מפקח דוד אוסמו, אמר בבית־המשפט, כי ב־10 וב־11 בינואר השנה ערך אלכסנדר ביקורת ספרים בחברה מסויימת. שבועיים לאחר מכן הוא הגיע פעם נוספת למשרדי החברה וביקש לשוחח עם המנכ"ל. בשיחה הסביר אלכסנדר למנכ"ל, כי על־פי הבדיקה שערך חייבת החברה בשומה של 200 אלף ש"ח וכי ימליץ לבצע חקירה על־ידי מס הכנסה.

בא־כוח המשטרה טען, כי באותה פגישה דרש החשוד מהמנכ"ל שוחד בסך עשרת אלפים ש"ח בתמורה לשומה של 15 אלף ש"ח שימליץ להטיל על החברה, וכן הבטיח לדאוג למנוע את החקירה. כמה ימים מאוחר יותר שב החשוד על דרישתו לשוחד תמורת הקטנת השומה.

עוד טען מפקח אוסמו, כי לאחר שנעצר, הודה אלכסנדר בחקירתו כי דרש את תשלום השוחד וכן הודה, כי שיקר למנכ"ל החברה לגבי „החוב" בסך 200 אלף ש"ח.

השופט ארי זיו־אב הורה, כאמור, לעוצרו ל־7 ימים. (עתי"ם)

המסעדן אלי רונן נאשם בתקיפת בקרי גבול

המסעדן אלי רונן, שנעצר בנמל התעופה בחוזרו מחו"ל, הואשם אתמול בבית־משפט השלום באשקלון בתקיפת עובדים במסוף רפיח.

אלי רונן נעצר שלשום בשעות הערב המאוחרות כשירד ממטוס שהביאו מארה"ב. נאמר לו שהוא עצור כעבריין נמלט, מאחר ולא התייצב למשפט שעמד להתקיים בקיץ שעבר נגדו.

אתמול הביאוהו שוטרי משטרת הנמל לבית־המשפט באשקלון ושם הוגש נגדו כתב־אישום על הכשלת שוטר ותקיפה. לפי כתב־אישום זה מואשם אלי רונן (48), תושב גבעתיים, כי ב־13.1.87 תקף במסוף רפיח עובדת וכן שומר שניצב במקום שדרשו ממנו את התעודות ושיחרור מצה"ל כדי שיוכל לצאת את הארץ. הוא הוזמן כחוק לקיום הדיון בבית־משפט השלום באשקלון וכשלא התייצב הוצא צו הבאה ומאחר והמשטרה לא איתרה אותו — הוכרז על־ידה כעבריין נמלט.

השופט רנגנברג לא רצה תחילה כלל להתייחס לנסיבות על מעצרו אלא רק לגליון האישום שהוצג בפניו, כשנתבקש הנאשם להתייחס להאשמות הוא כפר בהן והמשך הדיון נקבע ל־3 במאי.

השופט הורה לשחררו בערבות 300 ש"ח במזומן. (עתי"ם)

לבלהה והמשפחה
משתתפים באבלכם
במות האח
אבנר וייזל
חברי קיבוץ יקום

ביום השלושים לפטירתה של חברתנו
איריס אגוזי ז"ל
נעלה לקברה ביום שני 15.2.88, בשעה 15.30.
בערב בשעה 21.30 נקיים אזכרה לזכרה
בחדר האוכל
המשפחה
וקיבוץ בית־אלפא

על
אבנר וייזל
כי איננו
אבלים
חניכיו וחבריו בקיבוץ השומר הצעיר חצור

לתקוה, לשרה ולמשפחות
אתכם באבל על מות
אבנר
„מורשת"
בית עדות ע"ש מרדכי אנילביץ'